

วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์

Journal of MCU Nakhondhat

P-ISSN : 2586-923X ปีที่ 5 ฉบับที่ 1 (มกราคม - มิถุนายน 2561)

E-ISSN : 2630-0362 Vol. 5 No.1 (January - June 2018)

💧 วัตถุประสงค์

วารสาร มหาจุฬานาครทรรศน์ เป็นวารสารวิชาการ มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริม การศึกษาค้นคว้า และเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัย นักวิชาการ คณาจารย์ และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา ในมิติทางด้านพระพุทธศาสนา ศิลปศาสตร์ และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

บทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ โดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคล ทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ใน วารสารวิชาการใดมาก่อน

ทัศนะและข้อคิดเห็นที่ปรากฏในบทความ มิใช่ความคิดของคณะผู้จัดทำ และมี ไร้ ความรับผิดชอบของวารสาร คณะบรรณาธิการไม่สงวนลิขสิทธิ์ในการคัดลอก แต่ให้อ้างอิง แสดงที่มา

กำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน)

ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม - มิถุนายน

ฉบับที่ 2 เดือน กรกฎาคม - ธันวาคม

💧 เจ้าของ

สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทร. 086-4345903 โทรสาร. 075-340-042 E-mail : tak.puyada@gmail.com

❖ ที่ปรึกษา

พระพรหมบัณฑิต, ศ., ดร.

อธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระเทพปัญญาสุธี

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

พระราชปริยัติกวี, ศ., ดร.

รองอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ฝ่ายวิชาการ

พระราชปริยัติมุนี, ผศ., ดร.

คณบดีคณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระมหาสมบุรณ์ วุฑฒิโกโร, ดร.

คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

❖ บรรณาธิการบริหาร

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ., ดร.

ผู้อำนวยการสำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❖ หัวหน้ากองบรรณาธิการ

พระครูโฆสิตวัฒน์านุกุล, ดร.

ผู้อำนวยการวิทยาลัยสงฆ์นครศรีธรรมราช มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❖ กองบรรณาธิการ

พระครูสิทธิธรรมาภิรัต, ผศ., ดร.

คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโสกราช

ศาสตราจารย์ ดร. ครองชัย หัตถา

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

รองศาสตราจารย์ ดร. ประเวศ อินทองปาน

คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

รองศาสตราจารย์ ดร. รงค์ บุญสวยขวัญ

สำนักวิชารัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. สืบพงษ์ ธรรมชาติ

อาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

รองศาสตราจารย์ ดร. กันตภณ หนูทองแก้ว

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตศรีธรรมมาโคกราช

รองศาสตราจารย์ ดร. สมบูรณ์ บุญโท

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

รองศาสตราจารย์ ภัฏฐิญา สิริบรรพิตพัฒน์

คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยปทุมธานี

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิพนธ์ ทิพย์ศรีนิมิต

สำนักวิชาศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา แก้วหล้า

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณิชภาพรรณ คูวิเศษแสง

คณะปรัชญาศาสนา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

ดร. จันทนา อุดม

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร. ไพโรจน์ บุตรชีวัน

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ดร. อุทัย เอกสะพัง

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ

ดร. มะลิวัลย์ โยธารักษ์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

ดร. สิทธิโชค ปาณะศรี

คณะพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❖ ผู้ช่วยกองบรรณาธิการ

พระครูวินัยธรสุริยา สุริโย

ผู้อำนวยการส่วนงานบริหาร มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นางสาวปญญาดา จงละเอียด

ผู้อำนวยการส่วนงานสนับสนุนวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

นายธีรวัฒน์ ทองบุญชู

นักวิชาการคอมพิวเตอร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❖ ฝ่ายประสานงานและจัดการ

พระสาโรจน์ ธรรมสโร

พระมหาศักดิ์ดา สิริเมธี

พระมหาอภินันท์ นนทภาณี

พระกุลวัฒน์ศิริโรจน์ ธรรมวิโรจน์

พระบุญญฤทธิ์ ภัททจารี

❖ ฝ่ายกฎหมาย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ดิเรก นุ่นกล้า

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

❖ ออกแบบปก

นายวินัย ธีระพิบูลย์วัฒนา

❖ จัดรูปเล่ม

พระมหาอนุชิต อนนตเมธี

❖ พิมพ์ที่

บริษัท โรงพิมพ์ดีชัย จำกัด

1/7 ถนนพัฒนาการคูขวาง ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช 80000

โทรศัพท์. 075-322-955, Email : dchai@hotmail.com

บทบรรณาธิการ

วารสารฉบับนี้ เป็นฉบับที่ 1 ประจำปีพุทธศักราช 2561 วารสารก้าวเข้าสู่ปีที่ 5 ได้รับการประเมินเพื่อรับรองคุณภาพวารสาร จากศูนย์ดัชนีการอ้างอิงวารสารไทย (Thai Journal Citation Index-TCI) ให้มีมาตรฐานอยู่ในกลุ่มที่ 1 (จนถึง 31 ธันวาคม 2562) และจะถูกคัดเลือกเข้าสู่ฐานข้อมูล ASEAN Citation Index-ACI ต่อไป เพื่อรักษาคุณภาพของวารสารให้เป็นไปตามเงื่อนไขและกติกาสากล จึงเปิดโอกาสให้นักวิชาการ นักวิจัยและนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ได้เผยแพร่บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัย ซึ่งกองบรรณาธิการได้ดำเนินการตามกระบวนการเชิงหลักการเผยแพร่บทความตามเกณฑ์ของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษาทุกประการ

บทความที่ได้รับการคัดเลือกให้เผยแพร่ในวารสารปีที่ 5 ฉบับที่ 1 ประกอบด้วยบทความวิชาการ 1 เรื่อง บทความวิจัย 8 เรื่อง รวมเป็น 9 บทความ บรรณาธิการขอแนะนำบทความในฉบับนี้ที่น่าสนใจ ดังนี้

เงินกับคุณค่าทางจริยะ : กรณีพระภิกษุจับเงิน โดย พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ) พุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอดของผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม โดย พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน), พระครูพิพิธปริยัติกิจและสุนันทา เอ้าเจริญ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ โดย พิระศิลป์ บุญทอง บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 โดย กิติญาดา มัสสแหละ, รอยพิมพ์ใจ เพชรกุลและธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชนอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโช แชน้ำแก้ว, บุญยิ่ง ประทุมและพงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์ การศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย บุญยิ่ง

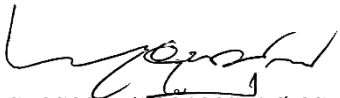

ประชุม, พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์, จิตติมา ดำรงวัฒนะและเดโช แชน้ำแก้ว **แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชนและชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช** โดย พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโช แชน้ำแก้วและบุญยิ่ง ประทุม การศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดย เดโช แชน้ำแก้ว, บุญยิ่ง ประทุม, พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์และจิตติมา ดำรงวัฒนะ

ปิดท้ายเล่มนี้ด้วยบทความวิจัย เรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดย ธัชชนันท์ อิศรเดช บทความนี้นำเสนอในประเด็น “การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้การบริหารองค์กรสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ การกำหนดทิศทางการพัฒนาเพื่อรองรับและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งพระพุทธรองค์ทรงใช้ได้ผลมาแล้วในการประกาศพระศาสนา อันเป็นวิสัยทัศน์ของพระพุทธรองค์ที่มองเห็นความมีปัญญาของมนุษย์”

กองบรรณาธิการวารสารมหาจุฬานาครธรรม์ ขอขอบคุณท่านผู้เขียน ท่านสมาชิก และท่านผู้อ่านที่ให้ความสนใจและไว้วางใจวารสารของเราเป็นอย่างดีตลอดมาและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าบทความที่ได้เลือกสรรมาตีพิมพ์มีประโยชน์ต่อผู้อ่านทุกท่าน บรรณาธิการขอขอบพระคุณท่านผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านที่ได้ให้ความกรุณาอ่านและแนะนำการปรับแก้บทความวิจัยให้มีคุณภาพทางวิชาการยิ่งขึ้น

สุดท้ายนี้กองบรรณาธิการหวังอย่างยิ่งว่าเนื้อหาในวารสารฉบับนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านบ้างตามสมควร หากผู้อ่านจะมีข้อเสนอแนะในการปรับปรุงวารสารนี้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น กองบรรณาธิการขอน้อมรับไว้ด้วยความยินดี

พระครูอรุณสุตาลังการ, ผศ.ดร.

บรรณาธิการ

สารบัญ

บรรณาธิการ (1)

บทบรรณาธิการ (5)

บทความวิชาการ : Academic Article

เงินกับคุณค่าทางจริยะ : กรณีพระภิกษุจับเงิน 1

The Money and The Ethical Value : A Case Study of Monk and Money
Touching

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ)

บทความวิจัย : Research Articles

**พุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอดของผู้รับบริการชาวต่างชาติ
ในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม** 16

Buddhist Integrated Communications To Care For Prenatal Preparation
Of Foreign Services In Samphran Hospital, Nakhon Pathom Province
พระปลัดสมชาย บโยโค (ดำเนิน), พระครูพิพิธปริยัติกิจและสุนันทา เอ้าเจริญ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ 30

The Sanggha Administration of the Sanggha in Southern Thailand
พีระศิลป์ บุญทอง

**บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของ
ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตราด เขต 2** 45

The Roles of School Administrators to Support the Development
Learning Research of the Teachers under the Trang Primary
Educational Service Area Office 2

กิตติญาดา มัสสแหละ, รอยพิมพ์ใจ เพชรกุลและธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

สารบัญ (ต่อ)

การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้	58
กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช	
The Assessment Readiness Tourism Potential by the Community Learning ,The Case Study : Community Leaders,Phipun District, Nakhon SI Thammarat Province	
จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโซ แชน้ำแก้ว, บุญยิ่ง ประทุมและพงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์	
การศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช	70
A Studying Readiness Tourism by the Community of Facility Management At Phipun District,Nakhon SI Thammarat Province.	
บุญยิ่ง ประทุม, พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์, จิตติมา ดำรงวัฒนะและเดโซ แชน้ำแก้ว	
แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชนและชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช	79
The Development Community Approach for Readiness Tourism by the Community The Case Study : Community Leaders and Travel Clubs at Phipun district, Nakhon SI Thammarat province.	
พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์, จิตติมา ดำรงวัฒนะ, เดโซ แชน้ำแก้วและบุญยิ่ง ประทุม	
การศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช	91
A Studying Readiness Tourism by the Community of Natural Resources and Culture. The Case Study : Phipun District, Nakhon SI Thammarat Province	
เดโซ แชน้ำแก้ว, บุญยิ่ง ประทุม, พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์และจิตติมา ดำรงวัฒนะ	
การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน	105
The leadership development of Monks for the Preparedness of the ASEAN Community	
อิศชนันท์ อิสรเดช	

เงินกับคุณค่าทางจริยะ : กรณีพระภิกษุจับเงิน

The Money and The Ethical Value : A Case Study of Monk and Money Touching

พระมหาขวัญชัย กิตติเมธี (เหมประไพ)

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์พุทธปัญญาศรีทวารวดี

บทคัดย่อ

เงินกับคุณค่าทางจริยะมาจากการพิจารณาเรื่องเงินในพระพุทธศาสนาเถรวาทใน 2 ด้าน คือ 1. พิจารณาผ่านแนวคิดเรื่องเงิน คือ เงินในฐานะที่เป็นวัตถุแลกเปลี่ยนไม่มีคุณค่าทางจริยะ แต่มีคุณค่าทางจริยะถ้าเป็นไปในแง่ของการเพิ่มคุณค่าและพัฒนามนุษย์ 2. พิจารณาผ่านเรื่องสถานะของพระภิกษุ คือสถานะของพระภิกษุกับวินัย เป็นเรื่องศีลธรรมแบบปัจเจกคือ มุ่งเน้นไปที่เจตนาเป็นสำคัญ และสถานะของพระภิกษุ เป็นการพิจารณาศีลธรรมทางสังคมในแง่ตอบแทนระหว่างบุคคลตามหลักธรรม เช่น กตัญญูกตเวทิตี 6 และก่อให้เกิดประโยชน์คือความสามัคคีในสังคม

คำสำคัญ : เงิน, คุณค่าทางจริยะ, พระภิกษุ

ABSTRACT

Theravada Buddhism considers the money and the ethical value into the two main points, namely :- In the case of money as medium, It isn't the ethical value but it's the ethical value in the case of the human development. In the individual morality, the status of the monk and the discipline focus on the intention. In the social morality, the status of the monk focus on the Dhamma in moral person such as Katannukatavedi, disa and the unity in society.

Keywords: The money, The ethical value, The monk

บทนำ

พระภิกษุจับเงินได้หรือไม่ เป็นประเด็นที่ถูกหยิบยกมากล่าวถึงอย่างมากในยุคปัจจุบันนี้ และแน่นอนว่าปัญหาดังกล่าวไม่ใช่เรื่องที่ไม่เคยเกิดขึ้น แต่เกิดขึ้นมาแล้ว และมีผู้ออกมาให้ความเห็นอย่างน้อย 2 กลุ่มใหญ่ๆ คือ

กลุ่มที่ 1 กลุ่มที่เห็นว่าผิด ในพระวินัยปิฎกที่พระพุทธเจ้าทรงบัญญัติไว้ว่า “ภิกษุได้รับหรือใช้ให้ผู้อื่นรับทองและเงิน หรือยินดีทองและเงินที่เขาเก็บไว้ให้ ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เป็นอาบัติที่ต้องสละเงินทองนั้นเสียก่อนจึงจะไม่ใช่อาบัติอีกต่อไป และยังมีปรากฏในเหตุการณ์ข้อวินิจัยในการสังคายนาครั้งที่ 2 ที่มีการเสนอประเด็นว่า “ทองและเงินไม่สมควรแก่พวกพระสมณะเชื้อสายศากยบุตร พวกพระสมณะเชื้อสายศากยบุตรไม่ยินดีทองและเงิน ไม่รับทองและเงิน พวกพระสมณะเชื้อสายศากยบุตรปล่อยวางแก้วมณีและทอง ปราศจากทองและเงิน” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เมื่อพิจารณาจากบทบัญญัติและข้อวินิจัยข้างต้นแล้วจะเห็นว่าการที่พระจับเงินนั้นผิด เพราะตรงกับข้อบัญญัติว่าผิด ซึ่งข้อวินิจัยนี้ชี้ไปที่ตัวบทเป็นสำคัญ ไม่เกี่ยวข้องกับการตีความใดๆ ทั้งสิ้น ซึ่งดูจะขัดแย้งกับแนวคิดของกลุ่มที่ 2

กลุ่มที่ 2 กลุ่มที่เห็นว่าผิด แต่ควรมีข้อยกเว้นในการรับได้ โดยอ้างถึงเงื่อนไขจำเป็น (necessary condition) ในการดำเนินชีวิต กล่าวคือ ชีวิตของพระภิกษุในสมัยนี้ต่างจากในสมัยพุทธกาล เนื่องจากความจำเป็นต่างๆ ที่แตกต่างกันออกไป แต่ก็ยังชี้ให้เห็นว่ามีข้อที่ควรพิจารณาถึงการอนุญาต เช่น คราวหนึ่งเมณฑกคหบดีมีศรัทธาได้ทราบว่าพระพุทธเจ้าพร้อมพระภิกษุสงฆ์จำนวน 1,250 รูปเดินทางไปในทางกันดารขาดแคลนอาหาร จึงกราบทูลพระพุทธองค์ว่า ในหนทางกันดารอดัดน้ำอดัดอาหาร ภิกษุไม่มีเสบียงเดินทางไปต้องลำบากขอประทานวโรกาสเถิด พระพุทธเจ้าข้า พระองค์ทรงอนุญาตเสบียงเดินทางแก่ภิกษุด้วยเถิด พระพุทธเจ้าข้า เป็นเหตุให้เกิดข้ออนุญาตว่า เราอนุญาตโครส 5 ชนิด คือ นมสด นมเปรี้ยวเปรี้ยว เนยข้น และเนยใส ภิกษุทั้งหลาย หนทางกันดาร อดัดน้ำ อดัดอาหารมีอยู่ ภิกษุไม่มีเสบียงเดินทางไป ต้องลำบาก เราอนุญาตให้แสวงหาเสบียงได้คือ ผู้ต้องการข้าวสารพึงแสวงหาข้าวสาร ผู้ต้องการถั่วเขียวพึงแสวงหาถั่วเขียว ผู้ต้องการถั่วราชมาสพึงแสวงหาถั่วราชมาส ผู้ต้องการเกลือพึงแสวงหาเกลือ ผู้ต้องการน้ำอ้อยงบพึงแสวงหาน้ำอ้อยงบ ผู้ต้องการน้ำมันพึงแสวงหาน้ำมัน ผู้ต้องการเนยใสพึงแสวงหาเนยใส ภิกษุทั้งหลาย คนทั้งหลายที่ศรัทธาเลื่อมใส

มอบเงินและทองไว้แก้กับปัยการกกล่าววว่า ‘สิ่งใดควรแก่พระคุณเจ้า จงถวายสิ่งนั้นจากกับปัย
ภณนี้’ ดังนี้ก็มีอยู่ ฤกษ์ทั้งหลาย สิ่งใดควรจากกับปัยภณนี้ เราอนุญาตให้ยินดีสิ่งนั้นได้ แต่
เราไม่ได้กล่าวว่าฤกษ์พึงยินดีและแสวงหาทองและเงินไม่ว่ากรณีใดๆ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลง
กรณราชวิทยาลัย, 2539) ข้อนี้แสดงให้เห็นถึงแนวทางการพิจารณาในหลักการตีความอื่นๆ
เข้ามาประกอบ เช่น กับปัยการก และเจตนา เป็นต้น

ในบทความนี้จะได้นำเสนอแนวทางของกลุ่มที่ 2 เป็นหลัก เพราะการวินิจฉัยในแบบที่ 1
นั้นไม่ได้ต้องการคำอธิบายเชิงเหตุผล ซึ่งชัดเจนว่าแบบที่ 1 ขาดการพิจารณาองค์ประกอบอื่นๆ
ที่เกิดขึ้นในบริบทหรือสถานการณ์อื่นประกอบกัน บริบทที่ว่านั้นเกี่ยวข้องกับธรรมะหรือ
แนวคิดอื่นๆ ประกอบ นั้นทำให้การตีความขาดความรอบคอบและชัดเจนในบางแง่มุมยิ่งขึ้น
โดยจะได้นำเสนอแนวทางพิจารณาเป็นลำดับไป

แนวคิดเรื่องเงินในพระพุทธศาสนาเถรวาท

ในบทความนี้ แนวคิดเรื่อง “เงิน” (money) ได้เชื่อมโยงกับประเด็นหลัก คือ

1. เงินในฐานะเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน มีการนำเสนอทฤษฎีปริมาณเงิน
(quantity theory of money) เป็นการพิจารณาถึงบริบทของ “เงิน” ในแต่ละยุคสมัย โดย
เงินนั้นเกี่ยวข้องกับระบบสังคมอย่างแยกไม่ออก เพราะเงินมีพลังส่งผลกระทบต่อภาคเศรษฐกิจ
ที่แท้จริง แต่พลังที่น่าหวาดหวั่นของเงินมาจากหน้าที่ในฐานะเครื่องรักษามูลค่า (store of
value) มากกว่าจะมาจากการเป็นวิธีแลกเปลี่ยน (means of exchange) ผลที่ตามมาคือ
นโยบายการเงินมักถูกตั้งคำถามว่าเป็นเครื่องมือบริหารจัดการเศรษฐกิจที่เชื่อถือได้หรือไม่
ทฤษฎีปริมาณเงิน (quantity theory of money) จึงตั้งอยู่บนพื้นฐานของการมองเงินใน
บริบทการทำธุรกรรม เมื่อพิจารณาแง่มุมนี้ เงินจึงเป็นสื่อกลางการแลกเปลี่ยน (medium of
exchange) เป็นวิธีการบรรลุนิติการซื้อขายสินค้าและบริการ นี่คือ เป้าหมายหนึ่งเดียวของเงิน
เงินไม่มีประโยชน์อื่นใดนอกจากเป็นวิธีบรรลุนิติธุรกรรม (สกีเซลล์กี โรเบิร์ต, 2558) ทฤษฎีนี้ถือว่า
เงินเป็นแค่วัตถุกลางในการแลกเปลี่ยน ไม่มีค่าในตัวเอง เป็นแนวคิดพื้นฐานเบื้องต้น และใน
มุมมองแบบพระพุทธศาสนาเถรวาทมองว่า เงินนั้นไม่มีค่าในตัวเอง เป็นแต่เพียงวัตถุ
แลกเปลี่ยนเช่นกัน ในอรรถกถาอาวารียชาดก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2527) เล่าถึง
พระโพธิสัตว์กัณเฑาะว์และได้มีโอกาสแสดงธรรมแก่พระราชา จนพระองค์ได้มอบทั้งบ้านและเงิน

ให้ท่าน แต่ถูกปฏิเสธ หลังจากนั้นพระโพธิสัตว์ก็ออกจาริกไปยังชนบทอื่น โดยไม่ทูลลา พระราชา ก่อนจะมาถึงท่าเรือข้ามแม่น้ำ ที่ท่านมีคนแจวเรือชื่ออวาริยปิตา เป็นคนพาลไม่รู้จักคุณ ไม่รู้อุปนิสัยตัวเอง ทุกครั้งที่ส่งคนข้ามแม่น้ำจะขอค่าจ้างหลังจากเขาขึ้นถึงฝั่งแล้ว จึงทะเลาะกับผู้โดยสารที่ไม่ยอมให้ค่าจ้าง ทบตี ด่าทอกันเรื่อยมา พระโพธิสัตว์เห็นอย่างนั้นจึงเข้าไปหาคนแจวเรือจ้างคนนั้น แล้วพูดว่า ท่านช่วยนำอาตมภาพข้ามฟากเถิด เขาครั้นได้ฟังคำนั้นแล้ว จึงตอบว่า ท่านสมณะ ท่านจักให้ค่าจ้างเรือผมเท่าไร? ธรรมดาอาตมภาพจักบอกความเจริญแห่งโภคทรัพย์ ความเจริญแห่งอรรถ และความเจริญแห่งธรรมให้ คนแจวเรือจ้างครั้นได้ฟังคำนั้นแล้ว เข้าใจว่า สมณะรูปนี้จักให้อะไรแก่เราแน่นอน จึงนำท่านข้ามฟาก แล้วกล่าวว่า ขอพระคุณเจ้าจงให้ค่าจ้างเรือแก่ผมเถิด พระโพธิสัตว์นั้นจึงได้บอกความเจริญแห่งโภคะว่า โยมจงขอค่าจ้างกะคนที่ยังไม่ข้ามไปฝั่งโน้นก่อนสิ เพราะว่าจิตใจของคนที่ข้ามฟากแล้วเป็นอย่างหนึ่ง ของคนที่ต้องการจะข้ามฟากยังไม่ได้ข้ามก็เป็นอีกอย่างหนึ่ง ไม่เหมือนกัน คนแจวเรือได้ฟังคำนั้นก็ยิ่งถามหาโภคทรัพย์ที่พูดถึง พระโพธิสัตว์จึงบอกว่า ก็นี่ละโภคทรัพย์ที่ว่าไว้ แต่ด้วยความที่เขาเป็นคนโมโหระยา ไม่สนใจโอวาทนั้นว่าเป็นอะไร จึงกล่าวว่า นี่หรือคือค่าจ้างเรือที่ท่านให้ผม จากนั้นจึงผลัดดาบสให้ล้มลงที่ฝั่งแม่น้ำคงคาแล้วทำร้าย ซาตกนี้ถือว่าเป็นตัวอย่างของเงินนั้นในฐานะของคนทั่วไปเป็นการแลกเปลี่ยนบางอย่างต่อกัน แต่สำหรับบุคคลผู้ฉลาดจะมองเห็นเงินนั้นต่างออกไป โดยจะพิจารณาในข้อต่อไป

2. เงินในฐานะสร้างมูลค่าวัตถุ ทฤษฎีอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้าย (marginal utility theory) มองว่าอะไรที่เป็นปัจจัยกำหนดอัตราส่วนผลผลิตที่ต่างกันมาแลกเปลี่ยนกัน เพราะเงิน (money) ไม่มีมูลค่าในตัวเอง เงินเป็นเพียงเครื่องมือในการแลกเปลี่ยน ความมั่งคั่งที่แท้จริงขึ้นอยู่กับสิ่งที่ถูกซื้อด้วยเงินนั้นต่างหาก ไม่ใช่อยู่ที่ตัวเหรียญกษาปณ์เอง (บัดเลอร์ เอมอนน์, 2558) ฉะนั้น การแลกเปลี่ยนนั้นไม่ว่าจะผ่านสื่อกลางคือเงินหรือไม่ เช่น บางสิ่งที่เนื้อแท้แล้วไม่มีประโยชน์ เช่น เพชร กลับมีมูลค่าในการแลกเปลี่ยนสูงกว่า ขณะที่สิ่งอื่นที่สำคัญมากกว่า เช่น น้ำ กลับแทบไม่มีมูลค่าเลย โดยทฤษฎีอรรถประโยชน์หน่วยสุดท้ายนั้นเป็นการนับว่าเพชรเป็นสิ่งที่หาได้ยากกว่ามาก การได้เพชรมาเพียงหนึ่งหน่วยนั้นจึงนับว่าต้องมีรางวัลตอบแทนที่ยิ่งใหญ่กว่า ส่วนน้ำมีปริมาณมากมายมหาศาลเสียจนการได้น้ำมาสักหนึ่งถ้วยชานั้นให้ประโยชน์แก่เราน้อยมาก (บัดเลอร์ เอมอนน์, 2558) โดยทฤษฎีนี้ได้พัฒนามาก่อนหน้านี้นี้กล่าวคือ ในสังคมบุพกาลนั้นมูลค่านั้นเริ่มแรกต้องสะท้อนถึง “แรงงาน” ที่ใช้ไปในการผลิตสิ่ง

นั้นๆ แน่นนอนว่า เราทุ่มเท ความเหน็ดเหนื่อยและยากลำบากในการสร้างสรรค์ผลผลิตที่เรา นำไปขายก็เพียงเพื่อที่เราจะได้ไม่ต้องใช้ความพยายามของเราไปสร้างสรรค์ผลผลิตที่เราจะซื้อ ทั้งสองฝ่ายไม่มีเหตุผลใดที่จะซื้อสิ่งของที่พวกเขาสามารถสร้างสรรค์ขึ้นเองด้วยความพยายาม ลงแรงที่น้อยกว่า ตลอดจนมีความพอใจในการปฏิบัติตามกฎ กติกา ของชุมชนหรือสังคมที่ตกลง กันไว้ (พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระมหาไพศาล วิสาโล, 2560)

ฉะนั้น อัตราการแลกเปลี่ยนระหว่างสินค้าในอุดมคติจึงควรสะท้อนความพยายามลง แรงผลิตในปริมาณที่เท่ากัน ด้วยเหตุนี้ในหมู่นายพรานล่าสัตว์ ถ้าโดยปกติ ในการฆ่าปีเวอร์หนึ่ง ตัว จะต้องใช้ต้นทุนแรงงานเป็นสองเท่าของการฆ่ากวางหนึ่งตัว ปีเวอร์หนึ่งตัวโดยธรรมชาติก็ ควรจะมีอัตราแลกเปลี่ยนหรือมีค่าเท่ากับกวางสองตัว แน่นนอนว่าแรงงานทั้งหลายไม่ได้มีความ เหมือนกัน กระบวนการผลิตหนึ่งอาจเป็นงานที่ยากกว่า หรือต้องใช้ฝีมือประดิษฐ์มากกว่า หรือ ต้องใช้เวลาฝึกฝนและประสบการณ์ที่ยาวนานกว่า แต่ปัจจัยเหล่านี้ก็จะถูกชดเชยด้วยการ ต่อรองแลกเปลี่ยนในตลาด (บัดเลอร์ เอมอนน์, 2558) ทฤษฎีนี้นำเสนออัตราเงินจะ ประกอบด้วยคุณค่าที่พิจารณาผ่านบริบทที่เกี่ยวข้องทั้งแรงงาน และความยากง่ายของสิ่งนั้น ในแง่เงินถูกนำไปผูกพันกับบริบทอื่นๆ ซึ่งในแนวทางของพระพุทธศาสนาเถรวาทพิจารณาเงิน ในมุมเดียวกันนี้ผ่านบุคคลเป็นหลัก โดยเงินนั้นอาจเป็นมูลค่าของบุคคล ดังเรื่องจุลลกเศรษฐี ที่ตั้งตัวจากการเห็นหนูดายตัวเดียว แล้วนำหนูนั้นไปขายให้เป็นอาหารแมว พอได้เงินมา เล็กน้อยก็ไปซื้อน้ำอ้อย และเอาหม้อไปต้กน้ำ ก่อนจะให้น้ำอ้อยกับน้ำแก่คนเก็บดวงไม้ คนเก็บ ดอกไม้ไม่ได้ให้เงินแก่เขา แต่ให้เป็นดอกไม้แทน แต่เขาเอาดอกไม้ที่ได้มาไปขายได้มาอีก 8 กหาปณะ จากนั้นก็ไปเก็บกิ่งไม้ ใบไม้ที่ถูกลมพายุตกลงมาเต็มสวน โดยจ้างเด็กด้วยน้ำอ้อยให้ ช่วยเก็บ แล้วขายให้ช่างปั้นหม้อได้เงินมา 16 กหาปณะ และได้ตั้งตม้น้ำดื่มไว้ให้คนหาบหญ้า และขอความช่วยเหลือในคราวที่มีพ่อค้าม้ามาพักอาศัย จนได้ทรัพย์พันทหนึ่ง หลังจากนั้นเมื่อ เรือมาก็ได้ถือเอาสินค้าในเรือก่อนคนอื่นจากการทำความคุ้นเคยกับนายเรือ พระพุทธเจ้าตรัส ว่า บุคคลผู้มีปัญญารู้จักใคร่ครวญ ย่อมตั้งตนได้ด้วยทรัพย์อันเป็นต้นทุน แม้มีประมาณน้อย เหมือนคนก่อไฟกองน้อย ให้เป็นกองใหญ่ (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2527) เงินในสถานะนี้จึง เป็นมูลค่าที่เกิดขึ้นจากปัญญาของบุคคลที่สร้างมูลค่าขึ้นมา โดยถือว่าเงินนั้นเป็นเครื่องบอก สถานะของปัญญามากกว่าจะเป็นเรื่องของวัตถุที่ใช้ในการแลกเปลี่ยน ซึ่งมุมมองนี้จึงถือว่า เงิน นั้นไม่ใช่สิ่งเลวร้ายอย่างที่คนทั่วไปยึดถือ แต่เป็นคุณค่าบางอย่างที่สื่อให้เห็นความเป็นผู้ฝึกตน

ในฐานะที่เป็นมนุษย์ เงินในแง่หนึ่งจึงไม่สำคัญมากกว่าสถานะของบุคคล แม้มนุษย์จะมีอิสระและไม่มีอิสระในบางเวลาในการตัดสินใจก็ตาม (นคร จันทราช, 2560)

3. เงินในฐานะปัจจัยหมุนเวียน คาร์ล มากซ์ (Karl Marx) เสนอว่า “เงิน” มีอยู่ ในฐานะเป็นการหมุนเวียนของสินค้า โดยเงินในฐานะเป็นการหมุนเวียนของสินค้า เป็นการแปรสินค้าเป็นเงิน เงินแปรเปลี่ยนเป็นสินค้า เป็นการขายเพื่อซื้อสิ่งใหม่ (มาร์กซ์ คาร์ล, 2559) แต่หากเงินอยู่นิ่งเฉย เงินเป็นเครื่องมือที่ไร้ประโยชน์ คือ เป็นสต็อกสะสมที่ตายแล้ว (บัดเลอร์ เอมอนน์, 2558) โดยการหมุนเวียนนี้ยังเกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแรงงานของคนทีดำรงอยู่ในร่างกายของคน คือร่างกายของคนเป็นผลรวมของร่างกายและแรงปัญญาที่เราประยุกต์ใช้เมื่อผลิตมูลค่าการใช้สอยบางอย่าง และพลังแรงงานนั้นถูกใช้เป็นฐานของสินค้าก็เหมือนกับสินค้าอื่นๆ ทั้งปวงก็มีมูลค่าและมูลค่าการใช้สอย กล่าวคือมูลค่าของพลังแรงงานที่ถูกเปลี่ยนไปเป็นเงิน (มาร์กซ์ คาร์ล, 2559) การหมุนเวียนของการแปรสินค้า แรงงาน ฝีมือ ล้วนอาศัยเงินเป็นเครื่องช่วย และระบบเศรษฐกิจที่หมุนไปได้ต้องไม่เกิดการสั่งสมเงินไว้หรือเก็บเงินไว้โดยไม่ถูกใช้สอย เพราะจะทำให้ระบบการหมุนเวียนไม่อาจเป็นไปได้ เมื่อพิจารณาในแง่ของพระพุทธศาสนาจึงมองว่าเงินนั้นควรถูกจัดสรรให้เกิดประโยชน์ทั้งแก่ตนเองและผู้อื่น โดยประโยชน์ดังกล่าวนี้ เช่น การแบ่งโภคทรัพย์ออกเป็น 4 ส่วนคือส่วนหนึ่งใช้สอย 2 ส่วนใช้ประกอบการงาน ส่วนที่ 4 เก็บไว้ด้วยหมายใจว่าจะใช้ในยามมีอันตราย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) และปรากฏอีกที่ใช้ประโยชน์จากการใช้โภคทรัพย์ 5 ประการ คือ 1. อริยสาวกในธรรมวินัยนี้ย่อมบำรุงตนเอง บำรุงมารดาบิดา บำรุงบุตร ภรรยา ทาส กรรมกร และคนใช้ให้มีความสุข บริหารให้มีความสุข โดยชอบด้วยโภคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร เก็บรวบรวมด้วยน้ำพักน้ำแรง อาบเหงื่อต่างน้ำ ประกอบด้วยธรรมได้มาโดยธรรม 2. อริยสาวกย่อมบำรุงตนเองบำรุงมิตรและอำมาตย์ให้มีความสุข 3. อริยสาวกย่อมป้องกันอันตรายที่เกิดจากไฟ น้ำ พระราชา โจร คนที่ไม่ชอบกัน หรือจากทายาท ทำตนให้ปลอดภัย 4. อริยสาวกย่อมทำพลีคือการบูชา 5 อย่าง คือ (1) ญาติพลี สงเคราะห์ญาติ (2) อดิธิพลี ต้อนรับแขก (3) ปุพพเปตพลี ทำบุญอุทิศให้ผู้ล่วงลับ (4) ราชพลี บำรุงราชการด้วยการเสียภาษี (5) เทวตาพลี ถวายเทวดา และ 5. อริยสาวกย่อมตั้งทักษิณาทที่มีผลสูงขึ้นไป เป็นไปเพื่อให้ได้อารมณ์ดี มีสุขเป็นผล ให้เกิดในสวรรค์ในสมณพราหมณ์ผู้เว้นขาดจากความมัวเมาและความประมาท ดำรงมั่นอยู่ในขันติ (ความอดทน) และโสรัจจะ (ความเสถียร) ฝึกอบรมตน ทำตนให้

สงบ ทำตนให้ดับเย็นสนิท ด้วยโรคทรัพย์ที่หามาได้ด้วยความขยันหมั่นเพียร และมีข้อสรุปว่า เมื่อทำอย่างนั้นแม้โรคทรัพย์จะหมดสิ้นไป อริยสาวกนั้นย่อมมีความคิดอย่างนี้ว่า ‘เราได้ถือเอาประโยชน์จากโรคทรัพย์นั้นแล้ว และโรคทรัพย์ของเราก็ก็นหมดสิ้นไป’ ด้วยเหตุนี้ อริยสาวกนั้นจึงไม่มีวิปปฏิสาร (ความร้อนใจ) หรือถ้าโรคทรัพย์เพิ่มพูนขึ้น อริยสาวกนั้นย่อมมีความคิดอย่างนี้ว่า ‘เราได้ถือเอาประโยชน์จากโรคทรัพย์นี้แล้ว และโรคทรัพย์ของเราก็ก็นเพิ่มพูนขึ้น’ อริยสาวกนั้นย่อมไม่มีวิปปฏิสารด้วยเหตุทั้ง 2 ประการนี้เลย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เงินในฐานะของการเป็นเครื่องหมุนเวียนจึงอธิบายถึงประโยชน์ที่จะเกิดขึ้น หากเงินนั้นไม่ได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ก็ไม่มีประโยชน์ ไม่ต่างจากแอ่งน้ำที่ใสบริสุทธิ์แต่อยู่กลางป่า มีสัตว์ร้ายอยู่รอบข้างจึงไม่มีประโยชน์อะไร เหมือนเงินที่ไม่ถูกนำมาใช้ประโยชน์ก็เช่นกัน

4. เงินในฐานะจริยธรรมแบบเหตุผล เช่นตอควินัส (Aquinas) อธิบายว่าเงินนั้นเป็นสิ่งที่ไม่มีค่าในตัวเอง เงินนั้นมีค่าตายตัวตามที่ปรากฏอยู่บนเหรียญซึ่งใช้ได้ตามกฎหมาย ดังนั้นเงินตามธรรมชาติจึงมีมูลค่าคงที่ (อภิชาติ พันธเสน, 2547) ซึ่งเซนตอควินัสเชื่อในความมีเหตุผลของมนุษย์ในการจัดการเงินด้วยความมีเหตุผลอันถือเป็นส่วนหนึ่งของความมีเหตุผลของพระเจ้าผู้สร้างโลกและจักรวาล ตลอดจนสรรพสิ่งทั้งหลายรวมทั้งกฎธรรมชาติและธรรมชาติของมนุษย์ เพื่อที่จะให้เหตุผลที่มนุษย์มีนั้นได้ค้นพบจริยธรรมของความมีเหตุผล เพราะหากเกิดข้อขัดแย้งกันระหว่างเหตุผลกับแรงผลักดันในใจ เช่น กิเลส ตัณหา เป็นต้น จะเกิดการตีความว่า แรงผลักดันนั้นผิดจากเจตนารมณ์ของพระเจ้า หรือมิฉะนั้น เหตุผลที่ใช้ยังมีข้อบกพร่อง มนุษย์จึงสามารถเข้าใจกฎธรรมชาติเหล่านี้ได้ด้วยเหตุผล และเชื่อจริยธรรมแบบเหตุผล (rational ethics) มากกว่าจะมองว่าเป็นสิ่งเหนือธรรมชาติ ซึ่งมุมมองนี้สะท้อนให้เห็นในเรื่องทรัพย์สินส่วนบุคคล คือ อำนาจในการจัดหาหรือขจัดออกไปซึ่งทรัพย์สิน ในความคิดคำนึงของมนุษย์ การครอบครองทรัพย์สินเป็นสิ่งที่ชอบโดยกฎหมาย นอกจากนี้ การมีกรรมสิทธิ์ในทรัพย์สินยังมีความจำเป็นสำหรับชีวิตมนุษย์ด้วยเหตุผล 3 ประการคือ 1. มนุษย์แต่ละคนจะระมัดระวังในการจัดหาและดูแลรักษาสิ่งที่เป็นของเขาคนเดียว แทนที่จะเป็นสมบัติร่วมของคนเป็นจำนวนมากหรือของทุกคน เนื่องจากทุกคนเล็งที่จะออกแรงในการดูแลรักษา โดยปล่อยให้เป็นที่ของชุมชน เหมือนเช่นกรณีที่มีคนรับใช้เป็นจำนวนมากก็จะเกียจกันทำงาน 2. กิจกรรมของมนุษย์จะดำเนินไปตามขั้นตอนถ้าหากแต่ละคนได้รับมอบหมายให้ดูแลในเฉพาะบางเรื่องที่เป็นของเขาเอง ในขณะที่เดียวกันก็จะเกิดความสับสนถ้าหากแต่ละคน

จะต้องดูแลสิ่งของที่ไม่สามารถกำหนดได้ว่าเป็นของใคร 3. จะเกิดความสงบขึ้นถ้าหากแต่ละคนจะพอใจในสิ่งที่เขามี เพราะถ้าไม่เช่นนั้นแล้วก็จะมีปัญหาทะเลาะเบาะแว้งกัน ถ้าหากไม่มีการแบ่งทรัพย์สินเหล่านี้นั้นระหว่างกันเป็นอย่างดี (อภิชัย พันธเสน, 2547) เงินเป็นตัวอย่งการใช้เหตุผลที่สื่อให้เห็นระบบการจัดการของมนุษย์ที่ดีที่สุด เพราะหากมีจริยธรรมอยู่ในนั้นจะส่งเสริมให้เกิดความสุขสงบในสังคมเป็นเครื่องยืนยัน

จริยธรรมที่เกิดจากการเงินนั้นคือการรู้จักบริหารจัดการเงินอย่างเป็นเหตุเป็นผล เนื่องจากคนมีกิเลสเป็นพื้นฐานรองรับอยู่แล้วแต่หากรู้วิธีในการควบคุมก็จะเกิดประโยชน์ ในพระพุทธศาสนามีการใช้เงินเป็นฐานในเรื่องจริยธรรมไว้ กรณีนายกาละบุตรของเศรษฐีไม่ต้องการไปฟังธรรม ไม่สนใจในพระสงฆ์ แม้เศรษฐีจะตักเตือนอย่างไรก็ไม่ฟัง จึงจ้างให้ลูกไปรักษาศีลอุโบสถ ไปฟังธรรมแล้วจะให้เงิน 100 กหาปณะ กาละจึงไปไปรักษาศีลอุโบสถด้วยต้องการเงิน แต่ยังไม่ฟังธรรม จะนอนในวิหารเสร็จแล้วก็กลับมารับเงิน เศรษฐีจึงเพิ่มเงินให้เป็นพันกหาปณะ ถ้าจำอาบธรรมได้ กาละต้องการเงินจึงไปเรียนบทธรรม พอได้เรียนบทธรรมด้วยความตั้งใจจึงได้บรรลุโสดาปัตติผล และไม่ต้องการเงินอีกต่อไป เพราะได้สมบัติที่ประเสริฐกว่าสมบัติของพระเจ้าจักรพรรดิ แม้กว่าสมบัติในเทวโลก และพรหมโลก (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2527) เมื่อพิจารณาจากรูปแบบนี้ เงินก็กลายเป็นปัญหาที่ต้องจัดการด้วยระบบจริยธรรม แต่สิ่งสำคัญที่โควนัสเสนคือการร่วมกันพิจารณาหาเหตุผลการพิจารณาจริยธรรมแบบเหตุผลคือการร่วมกันคิดเชิงสังคม ดังที่ฮาเบอร์มาสเสนว่า เหตุผลเชิงศีลธรรมไม่ใช่เป็นกระบวนการสื่อสารทางเดียว แต่เป็นลักษณะทางสังคมที่ต้องร่วมถกเถียงเกี่ยวกับจริยธรรมร่วมกัน เพราะกระบวนการนี้มีลักษณะรวมหมู่และเป็นการสื่อสารสองทาง (dialogical) ตามที่โธมัส แม็คคาร์ธี (Thomas McCarthy) กล่าวว่า สิ่งสำคัญคือการเปลี่ยนจากสิ่งที่แต่ละบุคคลมีเจตจำนงในการทำให้เป็นกฎสากลโดยไม่ขัดแย้งกันมาสู่สิ่งที่ทุกคนมีเจตจำนงในการทำให้เป็นกฎสากลอย่างเห็นพ้องต้องกัน (เจมส์ กอร์ดอน ฟินเลย์สัน, 2559) ซึ่งเรื่องนี้พระพุทธศาสนาพิจารณาในส่วนของการบัญญัติพระวินัยว่า เพื่อความรับว่าดีแห่งสงฆ์ เพื่อความผาสุกแห่งสงฆ์ เพื่อข่มบุคคลผู้เก้อยาก เพื่อความอยู่ผาสุกแห่งเหล่าภิกษุผู้มีศีลดีงาม เพื่อปิดกั้นอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในปัจจุบัน เพื่อกำจัดอาสวะทั้งหลายอันจะบังเกิดในอนาคต เพื่อความเลื่อมใสของคนที่ยังไม่เลื่อมใส เพื่อความเลื่อมใสยิ่งขึ้นไปของคนที่ยังเลื่อมใสแล้ว เพื่อความตั้งมั่นแห่งพระสัทธรรม และ เพื่อเอื้อเฟื้อพระวินัย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย,

2539) โดยลักษณะการร่วมให้เหตุผลผ่านสัจพจน์พื้นฐานของการอยู่ร่วมกันและความดีงามของหมู่คณะ รวมถึงสังคมได้ประโยชน์จึงจะถือว่าจริยธรรมแบบเหตุผลนั้นเกิดความสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

สรุป แนวคิดเรื่องเงินนั้นได้นำเสนอใน 2 มิติ คือ 1. เงินในฐานะเป็นวัตถุแลกเปลี่ยน โดยมุมมองนี้จะพบว่าเงินนั้นไม่มีคุณค่าทางจริยะใดๆ ทั้งสิ้นนอกจากเป็นวัตถุสำหรับแลกเปลี่ยน ซึ่งเป็นปัญหาอย่างยิ่งต่อการเชื่อมต่อให้เห็นประโยชน์อื่นนอกจากเป็นสมมติที่เป็นฐานของปัญหาอื่นๆ ตามมา 2. เงินในฐานะคุณค่าทางจริยะ คือทำให้เกิดการพัฒนาตน คุณค่าจากประโยชน์ที่เกิดจากการใช้ คุณค่าทางจริยธรรม ซึ่งในบทความนี้จะได้พิจารณาต่อไปในกรณีศึกษาว่าพระภิกษุจับเงินนั้นต่อไป

วิเคราะห์เงินกับคุณค่าทางจริยะ : กรณีพระภิกษุจับเงิน

การพิจารณาเงินนั้นว่ามีคุณค่าทางจริยะหรือไม่นั้นต้องการนำเสนอว่าสิ่งนั้นดีในตัวเองหรือมีเงื่อนไขอื่นประกอบ โดยที่ผ่านมาได้พิจารณาเงินในบางแง่มุมไปแล้ว แต่ในแง่ที่เกี่ยวข้องกับพระภิกษุนั้นจะพิจารณาบนสถานะเหล่านี้คือ

1. สถานะของพระภิกษุกับพระวินัย พระภิกษุกับพระวินัยเชื่อมโยงคุณค่าระหว่างกัน กล่าวคือเมื่อพระวินัยวางข้อบัญญัติไว้ว่าผิด พระภิกษุเมื่อล่วงละเมิดข้อบัญญัติที่เป็นสิกขาบทจะมีความเศร้าหมองหรือไม่บริสุทธิ์ เนื่องจากพระภิกษุเมื่อบวชเข้ามาในพระพุทธศาสนามีข้อที่ควรยึดถือปฏิบัติเป็นหลักคือสิกขาบท 221 โดยข้อปฏิบัติเหล่านี้มีทั้งข้อปฏิบัติที่แก้ไขไม่ได้คือข้อปฏิบัติปาราชิก ส่วนข้อปฏิบัติที่แก้ไขได้ คือข้อปฏิบัติสังฆาติเสส เมื่อต้องปฏิบัติต้องอยู่กรรมหรือเข้าปริวาส ส่วนข้อปฏิบัติที่เหลือเป็นข้อปฏิบัติเบาสามารถแสดงได้กับภิกษุด้วยกันได้ แต่เมื่อพิจารณาถึงการต้องโทษในข้อปฏิบัติแต่ละข้อนั้นก็มีการเพิ่มเติมข้อบัญญัติ เรียกว่า อนุบัญญัติ และข้อที่ไม่ต้องอาบัติเรียกว่า อาบัติติวาร ซึ่งข้อที่พระภิกษุจับเงินนั้นมีเรื่องปรากฏว่าพระอุปนันทศากยบุตรเข้าไปยังตระกูลประจำแล้วปรากฏว่า เนื้อที่เก็บไว้เพื่อท่าน เด็กในบ้านได้รับประทานหมดแล้ว สามเณรจึงได้มอบเงินให้ หลังจากนั้นก็มีคำถามว่า พระสมณะศากยบุตรผู้มีความมกน้อย รับเงินเหมือนพวกเรา พระผู้มีพระภาคจึงรับสั่งให้ประชุมสงฆ์เพราะเรื่องนี้เป็นต้นเหตุ ทรงสอบถามแล้วได้คำตอบว่าจริง จึงได้บัญญัติสิกขาบทว่า “ก็ภิกษุใดรับหรือใช้ให้ผู้อื่นรับทองและเงิน หรือยินดีทองและเงินที่เขาเก็บไว้ให้ ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตติย (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) โดยมีคำอธิบายว่า ที่ชื่อว่า เงิน ได้แก่

กหาปณะ มาสกาที่ทำด้วยโลหะ มาสกาที่ทำด้วยไม้ มาสกาที่ทำด้วยครั่ง ที่ใช้เป็นอัตราสำหรับแลกเปลี่ยนซื้อขายกัน คำว่า รับ คือ ภิกษุรับเอง ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์ คำว่า ใช้ให้ผู้อื่นรับ คือ ภิกษุให้คนอื่นรับแทน ต้องอาบัตินิสสัคคียปาจิตตีย์ คำว่า หรือยินดีทองและเงินที่เขาเก็บไว้ให้ ความว่า ภิกษุยินดีรูปียะที่เขาเก็บไว้ให้โดยบอกว่า “สิ่งนี้เป็นของท่าน” รูปียะนั้นเป็นนิสสัคคีย คือเป็นของจำต้องสละในท่ามกลางสงฆ์ ภิกษุต่อไปนี้ไม่ต้องอาบัติ คือ 1. ภิกษุหยิบเองหรือใช้ให้คนอื่นหยิบรูปียะตกในวัดหรือในที่อยู่เก็บไว้ด้วยตั้งใจว่า เจ้าของจะมาเอาไป 2. ภิกษุวิกลจริต 3. ภิกษุดันบัญญัติ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) เมื่อพิจารณาจากแง่มุมดังกล่าว จะพบว่า

ก. วินัยเป็นเรื่องของคณะสงฆ์ การพิจารณาถูกผิดเป็นเรื่องของพระภิกษุที่เข้าใจเนื้อหาวินัยเป็นผู้วินิจฉัย แม้ในยุคหลังคือในคราวสังคายนาครั้งที่ 2 ซึ่งกล่าวถึงพระภิกษุชาววัชชีบุตรรับเงินและทอง ซึ่งถูกวินิจฉัยว่า เงินทองไม่ควร (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การรับเงินนั้นถือว่าเป็นความผิดในแง่วินัย ไม่มีข้อพิจารณาเป็นอย่างอื่น

ข. วินัยเป็นเรื่องปัจเจก การที่เราพิจารณาว่าเงินจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรในสถานะของความเป็นพระภิกษุ การพิจารณานี้มุ่งไปที่วัตถุ แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของการไม่ต้องอาบัตินั้น จะพบมีเรื่องเจตนาเข้ามาประกอบด้วย เช่น การเก็บเงินได้แล้วจะเอาคืนเขา หรือการที่เขาถวายของที่เกิดจากเงิน พระภิกษุจะไม่ต้องอาบัติ เมื่อพิจารณาจากแง่มุมบุคคล เงินจึงไม่ใช่เหตุสำคัญในการพิจารณาแต่ขึ้นอยู่กับบุคคลนั้น เพราะวินัยข้อนี้ถูกจัดอยู่ในรูปแบบศีลธรรมแบบปัจเจกบุคคล (individual morality) อย่างที่คิง (Winston L.King) อธิบายว่า บาปหรือความชั่วในทัศนะของพระพุทธศาสนาหมายถึงสิ่งที่เมื่อปัจเจกบุคคลกระทำลงไปแล้วจะเป็นสิ่งขัดขวางการพ้นทุกข์ของเขาเอง เพราะทำให้จิตใจของเขาเศร้าหมอง อันจะส่งผลให้การปฏิบัติตนเพื่อพ้นทุกข์ของเขาเองประสบความยุ่งยากยิ่งขึ้น (สมภาร พรหมทา, 2548) เมื่อเราพิจารณาความผิดนี้เกี่ยวกับปัจเจกบุคคลจึงต้องย้อนพิจารณาด้วยว่า พระที่รับเงินนั้นมีเจตนาหรือไม่ เช่นเดียวกับที่พระอานนท์เก็บของมีค่าของคนมาฟังธรรมที่ลัมไ้ เพื่อคืนคนเหล่านั้น (มหามกุฏราชวิทยาลัย, 2527) การพิจารณานี้ไม่ได้มุ่งหมายว่าจะบอกว่า การที่พระจับเงินนั้นไม่ผิดตามอาบัติ แต่กำลังพิจารณาในแง่ของการไม่เป็นอาบัติหรืออนาปัตติ เพราะวินัยข้อนี้ไม่ใช่มุ่งหมายถึงการทำผิดศีลธรรมโดยตรง เช่น ฆ่าสัตว์ ลักทรัพย์ เป็นต้น แต่เป็นความผิดที่ก่อให้เกิดความเศร้าหมองทางใจ จึงพิจารณาไปที่เจตนาของบุคคลเป็นสำคัญซึ่งเกิดจากการยอมรับเป็น

เบื้องต้น แต่ภายหลังมีการระบุเจตนาที่ต่างออกไปก็มีการบัญญัติเพิ่มเติมขึ้น แสดงให้เห็นว่าเจตนาควรจะถูกนำมาพิจารณา แต่ถึงอย่างนั้นก็เป็นกรยากจะพิสูจน์เจตนาแบบปัจเจกนี้ เพราะเป็นเรื่องส่วนบุคคลจึงควรจะมีการพิจารณาสถานะศีลธรรมทางสังคมมาเป็นส่วนประกอบในข้อพิจารณาต่างๆ ควรวางใจให้ว่างปราศจากความคิดเป็นเราเป็นของเรา หรือทำใจในการให้ทานอย่างแท้จริง ไม่หวังสิ่งใดๆ ตอบแทน (พระครูภาวนาวารานุรักษ์, 2560)

2. สถานะพระภิกษุกับสังคม การพิจารณาพระภิกษุกับเงินนั้น เมื่อพิจารณาในแง่ของเจตนาที่ยังอาจไม่ชัดเจนนัก แม้วินัยข้อนี้จะมุ่งไปที่เจตนาแบบปัจเจก แต่ที่ปฏิเสธไม่ได้คือการพิจารณาจากสังคมที่ว่า พระสมณะศากยบุตรผู้มีความมั่งคั่งน้อย รับเงินเหมือนพวกเรา หรือในยุคต่อมาที่มีคนอ้างว่า แต่ภิกษุสงฆ์สยามไม่ค่อยถือสิกขาบทนี้เคร่งนัก อาชีพพระภิกษุนั้นเป็นอาชีพที่อาจทำให้รุ่มรวยได้ และเมื่อท่านมีเงินทองมากพอแล้ว ท่านก็ลาสิกขาบทออกจากวัดไปแต่งงานเสีย (มองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์, 2557) ฉะนั้น เรื่องเงินนั้นกับพระภิกษุจึงสัมพันธ์กับศีลธรรมทางสังคม (social morality) คือการร่วมกันกำหนดของผู้คนภายในสังคม (social convention) (สมภาร พรหมทา, 2548) เพราะบริบทของพระภิกษุกับสังคมนั้นไม่ได้เกี่ยวข้องกันในฐานะวินัยที่รักษาการประพฤติพรหมจรรย์อันเป็นเรื่องปัจเจกเท่านั้น แต่ยังรวมถึงท่าทีและบทบาทของพระภิกษุที่สังคมคาดหวังซึ่งรวมถึงเหตุผลจำเป็นในการดำเนินชีวิตร่วมกับสังคมของพระภิกษุด้วย ในอนุบัญญัติภายหลังจึงปรากฏข้ออนุญาตว่า ภิกษุทั้งหลาย คนทั้งหลายที่ศรัทธาเลื่อมใสมอบเงินและทองไว้แก่ภิกษุการกกล่าวว่า ‘สิ่งใดควรแก่พระคุณเจ้าจงถวายสิ่งนั้นจากภิกษุภิกษุนี้’ มีอยู่ ภิกษุทั้งหลาย สิ่งใดควรจากภิกษุภิกษุนี้ เราอนุญาตให้ยินดีสิ่งนั้นได้ แต่เราไม่ได้กล่าวว่าภิกษุพึงยินดีและแสวงหาทองและเงินไม่ว่ากรณีใดๆ (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) การใช้สอยเงินของพระนั้นจึงเป็นไปตามที่ภิกษุการกหรืออุบาสกอุบาสิกา แม้ในอนุบัญญัตินี้จะอนุญาตเพียงแค่ว่าสามารถรับของที่เกิดจากเงินและทองได้ ไม่ได้อนุญาตให้รับเงินและทองโดยตรงก็ตาม แต่บริบทของสังคมคือการพิจารณาในฐานะที่สังคมยอมรับร่วมกันได้

ในประวัติศาสตร์ศรีลังกามีการกล่าวถึงพระสงฆ์ที่มีความรู้ต่างได้รับการยกย่องนับถือ พระมหากษัตริย์โปรดให้ถวายเงินเดือนเป็นค่าตอบแทน อีกทั้งจัดหาคนรับใช้และเสียค่าใช้จ่าย เพื่อความสะดวกสบายตามสมณวิสัย มีหลักฐานสนับสนุนว่า มีพระภิกษุบางรูปมีความเชี่ยวชาญด้านการแพทย์ช่วยรักษาชาวบ้านได้ให้คำแนะนำด้านการทำยาแก้ร้าวสาและ

ได้คำตอบแทนมา ครั้งหนึ่งพระมเหสีของพระเจ้าวสุทธรังษีพระประจักษ์ หนีรับใช้คนหนึ่งไปปรึกษากับพระมหาปทุมเถระผู้เชี่ยวชาญด้านการแพทย์และเป็นผู้ทรงวินัย ท่านได้บอกยาแก้หนีรับใช้ไปปรุยถาวยพระมเหสีจนหายพระประจักษ์ พระมเหสีรำลึกถึงคุณของพระมหาเถระจึงได้มอบถาวยผ้าจีวรและเงินอีก 300 เหรียญ พระมหาเถระรับไทยทานในนามค่าครูและใช้จ่ายเพื่อเป็นค่าดอกไม้บูชาพระพุทธเจ้า (ลังกาภุมาร, 2553) จากข้อเท็จจริงนี้ทำให้เห็นว่า พระภิกษุกับเงินนั้นสัมพันธ์กันในแง่การสนับสนุนแบบตอบแทนแก่ความเชี่ยวชาญและความรู้เป็นไปแบบแลกเปลี่ยน ซึ่งในมุมมองของพระพุทธศาสนาคือ ฐัญญุคุณและตอบแทน (กตัญญูกตเวทิต) ในฐานะนี้เป็นการพิจารณาพระที่รับเงินนั้นอยู่ในฐานะผู้มีบุญคุณ เช่นเดียวกับการพิจารณาเรื่องทิศ 6 ที่ถูกต้องตอบแทนต่อพ่อแม่ ผู้มีพระคุณ ศิษย์ตอบแทนอาจารย์ เป็นต้น อย่างไรก็ตามเงินนั้นก็ถูกหยิบมาพิจารณาว่ามีฐานะให้ความสะดวกแก่สมณวิสัย ซึ่งถ้าพิจารณาจะพบว่า ความจำเป็นของสมณวิสัยนั้นบางทีก็เป็นความยุ่งยากของฆราวาสผู้มีศรัทธา เช่น พระภิกษุต้องการยารักษาโรค พระภิกษุจำต้องเดินทาง เป็นต้น ฆราวาสผู้เห็นปัญหาจึงมักจะถวายเงินในขอบเขตที่สมณวิสัยจะเอื้อได้ ซึ่งอยู่ในขอบเขตของปัจเจกบุคคลจะพิจารณาถึงความเหมาะสมในการใช้

การพิจารณาในแง่ของการใช้นั้น สังคมจะพิจารณาค่าของพระภิกษุกับเงินนั้น ในฐานะประโยชน์อีกอย่างหนึ่ง กล่าวคือ ในปัจจุบันมีพระภิกษุที่นำฆราวาสตั้งกลุ่มสัจจะอมรินทร์แบบที่หลวงตาแชร้ทำโดยเปิดบัญชีชื่อว่า ธนาคารบุญ หลวงตาแชร้สงเคราะห์ โดยมีฆราวาสต้องการที่จะให้พระเป็นที่พึ่ง หลังจากฟังธรรมของหลวงตาจึงเกิดความคิดเรื่องเนื่อมาบุญเดียวกันต้องซื้อสัตว์ช่วยเหลือกัน จึงคิดจะตั้งกลุ่ม และสมาชิกผ่อนเดือนละ 100 บาท ถ้าใครเดือดร้อนก็ยืมไปใช้ได้ มีคณะกรรมการเก็บออมทรัพย์ โดยมีหลวงตาเป็นผู้แนะนำ และเป็นประธาน เมื่อเปิดบัญชีมีเงินประมาณ 3 แสนเกือบ 4 แสนบาทหมุนเวียนให้สมาชิกกู้ยืม การกู้ยืมนั้นก็ส่งตามสัจจะที่กำหนดไว้ อย่างเช่น ยืมไป 10,000 บาท ส่งคืนเดือนละ 1,000 บาท เป็นเงินที่เอาไว้ช่วยกันยามยาก เพราะมีบางคนเดือนร้อน เรื่องที่ดินกับบ้าน ถึงเวลาเขานัดสามเดือนเงินไม่พอ ไม่รู้จะไปพึ่งใคร จึงคุกเข่ามาหาหลวงตา หลวงตาก็ก็นำเงินไปช่วยกันหาผสมกัน เป็นเพราะเรามีกลุ่มที่มีจิตใจบริสุทธิ์ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ผลที่ได้ก็ไปช่วยสังคมด้วย (วิสุทธิ ปุณฺณโสภิต และ พัทธรา อุบลสวัสดิ์, 2557)

จากทำที่ดังกล่าว สังคมมีความจำเป็นในแง่ของการบริหารจัดการให้เกิดความสงบ ในสมัยพระมหากษัตริย์อย่างพระเจ้าอโศกที่อาศัยหลักธรรมที่ก่อให้เกิดความสามัคคี ดังพระราชโองการว่า “สงฆ์ (อันข้าฯ) ได้ทำให้สามัคคีเป็นอันเดียวกันแล้ว บุคคลใดๆ จะเป็นภิกษุหรือภิกษุณีก็ตาม ไม่อาจทำลายสงฆ์ได้” (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2552) จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารให้เกิดความสงบ โดยเฉพาะเรื่องเงิน เพราะความจำเป็นและความสำคัญของเงินนั้นมีขอบเขตที่ต้องตระหนักไว้ การมีเงินเพียงพอ หรือพรั่งพร้อมเท่านั้น ยังไม่พอที่จะให้ชีวิตและสังคมดีงาม ถ้าไม่มีระบบการพัฒนามนุษย์ที่ถูกต้อง เงินก็จะเป็นโทษแก่มนุษย์เอง อย่างน้อยก็ทำให้จมอยู่กับความฟุ้งเฟ้อลุ่มหลงมัวเมา ประมาท และใช้ในทางที่ก่อผลร้าย การปฏิบัติที่ถูกต้องต่อเงินคือให้เป็นพื้นฐานที่เราจะได้อาศัยในการที่จะนำชีวิตและสังคมก้าวขึ้นสู่ความดีงามและการสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นไป ดังที่ทางพระเรียกว่า “ปัจจัย” บ้าง “นิสสัย” บ้าง คือมิใช่ให้ความพรั่งพร้อมทางเศรษฐกิจเป็นจุดหมาย แต่ให้เป็นเครื่องอาศัยเกื้อหนุน หรือเป็นตัวเอื้อต่อการพัฒนาชีวิตที่ประเสริฐ และการสร้างสรรค์สังคมที่เป็นสุข คือเราจะต้องมองความเจริญพรั่งพร้อมทางเศรษฐกิจเป็นปัจจัย คือเป็นเครื่องเกื้อหนุนให้เราก้าวขึ้นสู่ประโยชน์สุขความดีงามที่สูงขึ้นไป ไม่ใช่เป็นจุดหมาย (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2559) ฉะนั้น การจัดการวัตถุคือเงินให้เกิดประโยชน์แก่สังคมคือความสามัคคีจึงเป็นหลักสำคัญ และพระภิกษุนั้นได้รับความยกย่องจากสังคมในแง่วิถีชีวิตที่ไม่มีเรื่อน และการทำเพื่อประโยชน์สังคม

สรุป การวิเคราะห์เงินกับคุณค่าทางจริยะ กรณีพระภิกษุจับเงินนั้น พิจารณาในสถานะพระภิกษุกับวินัย จะพบว่าพระวินัยนั้นถือว่าพระภิกษุไม่ควรจับเงิน แต่ขณะเดียวกันก็ถือว่าเป็นเรื่องปัจเจกบุคคลที่พิจารณาบนฐานของเจตนาเป็นหลัก โดยในแง่ของเจตนาขึ้นจึงเป็นไปตามแต่ละบุคคลที่เฝ้าหามองเป็นหลัก ส่วนสถานะพระภิกษุกับสังคมนั้นถือว่าพระภิกษุมีคุณค่าที่ทำให้สังคมเกิดประโยชน์ โดยทั้งประโยชน์ส่วนบุคคลและประโยชน์ในแง่ของสังคม โดยเงินที่พระภิกษุจะช่วยพัฒนาบุคคลและสังคมด้วยธรรมะเป็นคุณค่าสำคัญ

สรุป

เงินกับคุณค่าทางจริยะเป็นการพิจารณาผ่านแนวคิดเรื่องเงินในพระพุทธศาสนาซึ่งเงินนั้นไม่มีคุณค่าในฐานะเป็นเพียงสื่อการแลกเปลี่ยน แต่มีคุณค่าทางจริยะในฐานะสิ่งประเสริฐ

คำวิัตถุและบุคคล รวมถึงการพัฒนาบุคคลในการจัดการเงินเพื่อเป็นประโยชน์ต่อตนเอง และเมื่อวิเคราะห์พระภิกษุกับเงินจะพบว่าในสถานะพระวินัย พระจับเงินถือว่าเป็นอาบัติ เป็นการมุ่งถึงศีลธรรมแบบปัจเจก โดยมีเจตนาเป็นหลัก เมื่อพิจารณาในแง่นี้จึงเป็นเรื่องส่วนบุคคลที่ถูกระบุว่ามีความเศร้าหมองจากการจับเงินนั้น และถ้าไม่มีเจตนาจะไม่ผิดจากเหตุนี้ แต่ในสถานะของสังคัม เป็นการพิจารณาศีลธรรมระหว่างบุคคลและประโยชน์แก่สังคัม โดยเงินเป็นสื่อให้เกิดธรรมะคือกตัญญูกตเวทีจากการตอบแทน และเกิดประโยชน์แก่สังคัมในแง่ของความสามัคคี

เอกสารอ้างอิง

- เจมส์ กอร์ดอน ฟินเลย์สัน. (2559). *ฮาเบอร์มาส : มนุษย์กับพื้นที่สาธารณะ*. แปลโดย วรารักษ์ เณลิมนันท์ศักดิ์. กรุงเทพมหานคร: สวนเงินมีมา.
- นคร จันทราช. (2560). ความรับผิดชอบทางศีลธรรม: มุมมองจากพุทธปรัชญาเถรวาท. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(2), 109-122.
- บัตเลอร์ เอมอนน์. (2558). *ชีวิตและความคิด*. กรุงเทพมหานคร : โอเพ่นเวิลด์ส พับลิชชิง.
- พระครูภาวนาวรานุรักษ์. (2560). รูปแบบการให้ทานที่เกื้อกูล ต่อการบรรลุธรรมในสังคัมไทย ปัจจุบัน. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(2), 133-143.
- พระครูวิจิตรศีลาจาร, พระมหาไพศาล วิสาโล. (2560). การดำเนินชีวิตตามหลักอริยบทธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ชาวเลอุรักลาไวย์ ตำบลรัชฎา อำเภอมือง จังหวัดภูเก็ต . *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 4(1), 16-25.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต) . (2552). *จารีกโกโคก (ธรรมจักรบนเคียวสี่ลึงห์) : รัฐศาสตร์แห่งธรรมาธิปไตย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์พลีธัมม์.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต). (2559). *กรณีธรรมกาย : บทเรียนเพื่อศึกษาพระพุทธศาสนาและสร้างสรรค์สังคมไทย*. กรุงเทพมหานคร: พลมานัส.
- มหามกุฏราชวิทยาลัย. (2527). *พระไตรปิฎกและอรรถกถาภาษาไทย*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหามกุฏราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

- มองซิเออร์ เดอ ลาลูแบร์. (2557). จดหมายเหตุ ลา ลูแบร์ ราชอาณาจักรสยาม. แปลโดย สันต์
ท.โกมลบุตร. (พิมพ์ครั้งที่ 4). นนทบุรี: ศรีปัญญา.
- มาร์กซ์ คาร์ล. (2559). ว่าด้วยทุน เล่ม 1. แปลโดย บุญศักดิ์ แสงระวี. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์ชุมชนศิลปกรรมดา.
- ลังกา कुमार. (2553). กรณีพระสงฆ์ศรีลังกาเล่นการเมือง. นครปฐม: สำนักพิมพ์สาละ.
- วิสุทธิ ปุญญะโสภิต และ พิชรา อุบลสวัสดิ์. (2557). สังฆะเพื่อสังคม : บทเรียนบทบาท
พระสงฆ์กับการพัฒนาสุขภาวะชุมชนและสังคม. นนทบุรี: สำนักงานคณะกรรมการ
สุขภาพแห่งชาติ.
- สก็อตต์ โรเบิร์ต. (2558). เคนส์ : ความรู้ฉบับพกพา. กรุงเทพมหานคร: โอเพ่นเวิลด์ส พับลิช
ซิง เฮาส์.
- สมภาร พรหมทา. (2548). พุทธปรัชญา : มนุษย์ สังคมและปัญหาจริยธรรม. (พิมพ์ครั้งที่ 2).
กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สยาม.
- อภิชัย พันธเสน. (2547). พุทธเศรษฐศาสตร์. (พิมพ์ครั้งที่ 3.). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

พุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอดของผู้รับบริการ
ชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม
BUDDHIST INTEGRATED COMMUNICATIONS TO CARE FOR
PRENATAL PREPARATION OF FOREIGN SERVICES
IN SAMPHRAN HOSPITAL, NAKHON PATHOM PROVINCE

พระปลัดสมชาย ปโยโค (ดำเนิน)

พระครูพิพิธปริยัติกิจ

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

สุนันทา เอ้าเจริญ

โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม

บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอพุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอดของผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม และเพื่อเปรียบเทียบผลเปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลองด้วย Paired-Samples T test กลุ่มตัวอย่างได้มาจากหญิงตั้งครรภ์ชาวต่างชาติ ที่มารับการบริการในส่วนงานห้องคลอดโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม จำนวน 30 ราย เก็บรวบรวมข้อมูลโดย แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารและชุดเครื่องมือทางการสื่อสาร

ผลการวิจัยพบว่า

- 1) พุทธบูรณาการการสื่อสารสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการรับสารของผู้รับบริการชาวต่างชาติ มีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเชิงบวกเพิ่มขึ้น สามารถปฏิบัติตามคำสั่งของเจ้าหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม โดยที่เจ้าหน้าที่ใช้เวลาในการสื่อสารในแต่ละขั้นตอนลดลง
- 2) ประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวพม่าในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อนและหลังการทดลอง โดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปได้ว่า พุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอดของผู้รับบริการชาวต่างชาติสามารถช่วยลดปัญหาการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวต่างชาติในงานห้องคลอดโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐมได้เป็นอย่างดี

คำสำคัญ: พุทธบูรณาการ, การสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอด, ผู้รับบริการชาวต่างชาติ

ABSTRACTS

The objective of this quasi experiment research is intended to present the Buddhist integrated communications to care for prenatal preparation of foreign services in Samphran Hospital, Nakhon Pathom Province. To compare result of pre –post experimental ,(Paired-Samples T test); the sample groups are from the coincident random by selected from 30 foreign services pregnant women who come for service in the labour room work section, Samphran Hospital, Nakhon Pathom Province. Data were collected by the communication behaviors observation and the set of communication tool.

The research found that:-

1) The Buddhist integrated Communications can modify behavior to get the substance of foreigners. There is a change in the direction of the positive increases. Follow the instructions of the appropriate officer. By that time, officials used to communicate each step reduced.

2) Effective communication between the officials of the recipient hospital services in Myanmar rose. Nakhon Pathom Province before and after the trials, the overall. There were differences statistically significant at the 0.01 level.

Conclude that the Buddhist Integrated Communications to Care for Prenatal Preparation of Foreigners Services can help reduce the problem of communication between officers with foreigners to work in the labour room Sam Phran Hospital, Nakhon Pathom Province as well.

Keywords: Buddhist Integrated; Communications to Care for Prenatal Preparation; Foreign Services

บทนำ

โรงพยาบาลสามพรานเป็นสถานบริการด้านสุขภาพในระดับทุติยภูมิ ตั้งอยู่ในเขตอำเภอสามพรานเป็นพื้นที่หนึ่งที่เกิดปัญหาด้านการสื่อสาร เนื่องจากมีโรงงานอุตสาหกรรมรายล้อม ทำให้มีชาวต่างชาติอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก เช่น พม่า กัมพูชา เป็นต้น โรงพยาบาลสามพรานจึงเป็นสถานบริการด้านสุขภาพที่มีผู้รับบริการทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติซึ่งส่วนใหญ่เป็นชาวพม่า ปัจจุบันมีชาวพม่ามารับบริการการคลอดเป็นจำนวนมากจากข้อมูลของผู้รับบริการย้อนหลังเป็นเวลา 3 ปี พบว่าสัดส่วนของผู้ที่มาใช้บริการที่เป็นชาวพม่ามาคลอดเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ เฉลี่ยประมาณ ร้อยละ 40 จากผู้รับบริการทั้งหมด (โรงพยาบาลสามพราน, 2560) การแก้ปัญหาด้านการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวพม่าที่ผ่านมาคือ การพูดและอธิบายซ้ำหลายๆ ครั้ง หรือ บางครั้งอาจโชคดี มีผู้กำลังนอนรอคลอดเป็นชาวพม่าที่สามารถพูดภาษาไทยได้ เจ้าหน้าที่จะร้องขอให้มาช่วยเป็นล่าม (ในกรณีที่ผู้เป็นล่ามยังไม่มีภาวะเจ็บครรภ์) หรือให้ญาติที่สามารถสื่อสารภาษาไทยได้มาเป็นล่ามให้

ปัญหาที่พบจากผู้รับบริการชาวพม่าส่วนใหญ่เป็นปัญหาจากการสื่อสาร เพราะผู้รับบริการชาวพม่าไม่สามารถที่จะสื่อสารภาษาไทย พูดไม่ได้ และฟังไม่เข้าใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่อธิบาย อีกทั้งเจ้าหน้าที่งานห้องคลอดก็ไม่สามารถพูดและฟังภาษาของชาวพม่าได้ จึงมีผลทำให้การสื่อสาร ไม่บรรลุวัตถุประสงค์ ดังที่เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานได้สะท้อนปัญหาไว้ว่า “ภาษาคืออุปสรรคสำคัญในการปฏิบัติงานกับผู้รับบริการชาวต่างชาติ เพราะไม่สามารถสื่อให้ผู้เข้ารับบริการเข้าใจได้อย่างชัดเจนทั้งการซักประวัติ การแจ้งเตรียมเอกสาร เตรียมของใช้ที่จำเป็นในการมาคลอดบุตร การปฏิบัติตนในขั้นตอนการตรวจรับใหม่ และการปฏิบัติตนในแต่ละระยะของการคลอด แม้ว่าจะใช้ภาษาท่าทางร่วมด้วยแล้วก็ตาม” (พรศรี ภูมิสามพราน, 2560) ผู้รับบริการไม่สามารถระบุเวลาที่ชัดเจน เกี่ยวกับภาวะต่างๆ ก่อนมาถึงโรงพยาบาล หรือในบางกรณีผู้รับบริการรู้เวลาที่ชัดเจน แต่ไม่สามารถสื่อสารให้เจ้าหน้าที่เข้าใจ (ทิชากร แก้วพวง, 2560)

พระพุทธศาสนามีหลักคำสอนที่เกี่ยวกับวาจาที่ผู้นำสามารถนำมาใช้ในการบริหารงานให้เกิดความสามัคคี ผู้วิจัย ขอยกตัวอย่างของ ปิยวาจา หรือ เปยยวัชชะ หมายถึง วาจาเป็นที่รัก วาจาพูดต็มน้ำใจ หรือวาจาซาบซึ้งใจ คือกล่าวคำสุภาพไพเราะอ่อนหวานสมานสามัคคี ให้เกิดไมตรีและความรักใคร่นับถือ ตลอดถึงคำแสดงประโยชน์ประกอบด้วยเหตุผลเป็นหลักฐาน จูงใจให้นิยมยอมตาม (พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตฺโต), 2558) เมื่อปฏิบัติได้ก็จะได้ชื่อว่าเป็นผู้มีความประพฤติดีทางวาจาย่างสม่ำเสมอ เช่น เป็นผู้ละเว้นขาดจากการพูดส่อเสียด คือ ฟังความฝ่ายนี้แล้วไม่ไปบอกฝ่ายโน้นเพื่อทำลายฝ่ายนี้ หรือฟังความฝ่ายโน้นแล้วไม่มาบอกฝ่ายนี้ เพื่อทำลายฝ่ายโน้น สมานคนที่แตกแยกกัน ส่งเสริมคนที่ปรองดองกัน ชื่นชมยินดีเฟลิดเฟลีนต่อผู้ที่สามัคคีกัน พูดแต่ถ้อยคำที่สร้างสรรค์ความสามัคคี พระพุทธเจ้าทรงให้ความสำคัญกับการพูดเป็นอย่างยิ่ง เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ วิธีการที่จะพูดให้เป็นปิยวาจานั้น จะต้องพูดโดยยึดถือหลักเกณฑ์ที่ประกอบด้วย เว้นจากการพูดเท็จ เว้นจากการพูดส่อเสียด เว้นจากการพูดคำหยาบ เว้นจากการพูดเพ้อเจ้อ วาจาเป็นส่วนประกอบในการสื่อสารต่อบุคคลอื่น เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ความรู้สึกความต้องการ ทศนคติ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ บุคคลจึงควรพูดแต่คำที่ให้ผลดีแก่ตนเองและผู้อื่นเท่านั้น มีวิธีที่ยึดตามหลักการดำเนินชีวิตตามหลักพุทธธรรม (พระครูสิริธรรมาภรณ์ และ สามารถ ทิพย์ฤทธิ์, 2560)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง “พุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวตลอดของผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม” เพื่อจะได้นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาวิจัยเสนอต่อผู้บริหารของหน่วยงานบริการด้านสาธารณสุขเพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงคุณภาพการให้บริการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นทั้งพัฒนาการใช้ทรัพยากรต่างๆ นอกจากนี้ยังเป็นส่วนหนึ่งสนับสนุนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในแนวทางที่เหมาะสม ประชาชนได้รับโอกาสในการดูแลตนเองได้อย่างมีคุณภาพ (พระปลัดสมชาย ปโยโค และอุทัย สุดสุข, 2558) โดยที่ผู้วิจัยมีความเชื่อว่างค์ความรู้ในพระพุทธศาสนาจะช่วยเป็นฐานแนวคิดเชิงบูรณาการเข้ากับศาสตร์สมัยใหม่ได้เป็นอย่างดี สามารถนำไปใช้ในสถานที่มีความจำกัดในการสื่อสาร ส่งผลให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อชุมชนและผู้ใช้บริการต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อนำพุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอดของผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการวิจัยครั้งนี้เป็นวิธีการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi Experiment Research) เปรียบเทียบผลก่อนและหลังการทดลองด้วย Paired-Samples T test โดยมีกระบวนการวิจัยดังต่อไปนี้

1) การศึกษาในเชิงเอกสาร (Documentary Study) ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลจากเอกสารและหลักฐานที่เกี่ยวข้องพระไตรปิฎก หนังสือ รายงานการวิจัย รายงานการประชุม ภาพถ่าย เอกสารแสดงความสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการสื่อสาร ดังนี้

(1) ผู้วิจัยได้ทำหนังสือถึงคณบดีบัณฑิตวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยขออนุญาตยืมใช้ “ชุดเครื่องมือสื่อสารสามพรานโมเดล” ซึ่งเป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย มีขั้นตอนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

(2) นำชุดเครื่องมือที่ปรับปรุงแล้วเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน ตรวจสอบคุณภาพและความตรง ทั้งด้านโครงสร้าง เพื่อตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC (บุญชม ศรีสะอาด, 2545)

(3) เมื่อผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาแล้ว ผู้วิจัยนำมาคำนวณค่าเฉลี่ยของดัชนี IOC ซึ่งคิดทั้งฉบับ ซึ่งพบว่าได้ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.89 สรุปได้ว่า แบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารและชุดเครื่องมือทางการสื่อสาร มีความเที่ยงตรงตามเนื้อหาและโครงสร้างหลังจากนั้นนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข

(4) นำแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารและชุดเครื่องมือทางการสื่อสารสามพรานโมเดล มาปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (try out) กับหญิงมีครรภ์ชาวต่างชาติ ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ จำนวน 30 คน โดยผู้วิจัยจะเป็นผู้สังเกตและให้คะแนน มีล้าเป็นคณกลางช่วยอธิบายหากมีข้อสงสัยใดๆ จากนั้นนำมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.86

(5) นำแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารและชุดเครื่องมือทางการสื่อสารสามพรานโมเดล มามาพิจารณาและปรับปรุงเป็นครั้งสุดท้ายก่อนนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2) การศึกษาในภาคสนาม (Field Study)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเรื่องนี้ เป็นผู้รับบริการชาวพม่าที่เข้ามาใช้บริการทางด้านการแพทย์ในงานห้องคลอด โรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ประจำปีงบประมาณ 2561 เดือนตุลาคม 2560 จำนวน 30 ราย เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) ตามคุณสมบัติ ดังนี้

- 1) เป็นหญิงตั้งครรภ์ชาวพม่า
- 2) ไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาไทยได้
- 3) ยินดีเข้าร่วมการวิจัย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยดังนี้

1. ผู้วิจัยทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ถึงผู้อำนวยการโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากหญิงมีครรภ์ชาวพม่าที่เข้ามาใช้บริการที่ห้องคลอด

2. ผู้วิจัยแนะนำตัวเองกับกลุ่มตัวอย่าง อธิบายวัตถุประสงค์ วิธีการดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่ได้รับ การพิทักษ์สิทธิ์ของกลุ่มตัวอย่าง เมื่อกลุ่มตัวอย่างยินดีและเต็มใจเข้าร่วมการวิจัย จากนั้นลงนามในเอกสารหนังสือยินยอมเข้าร่วมงานวิจัย

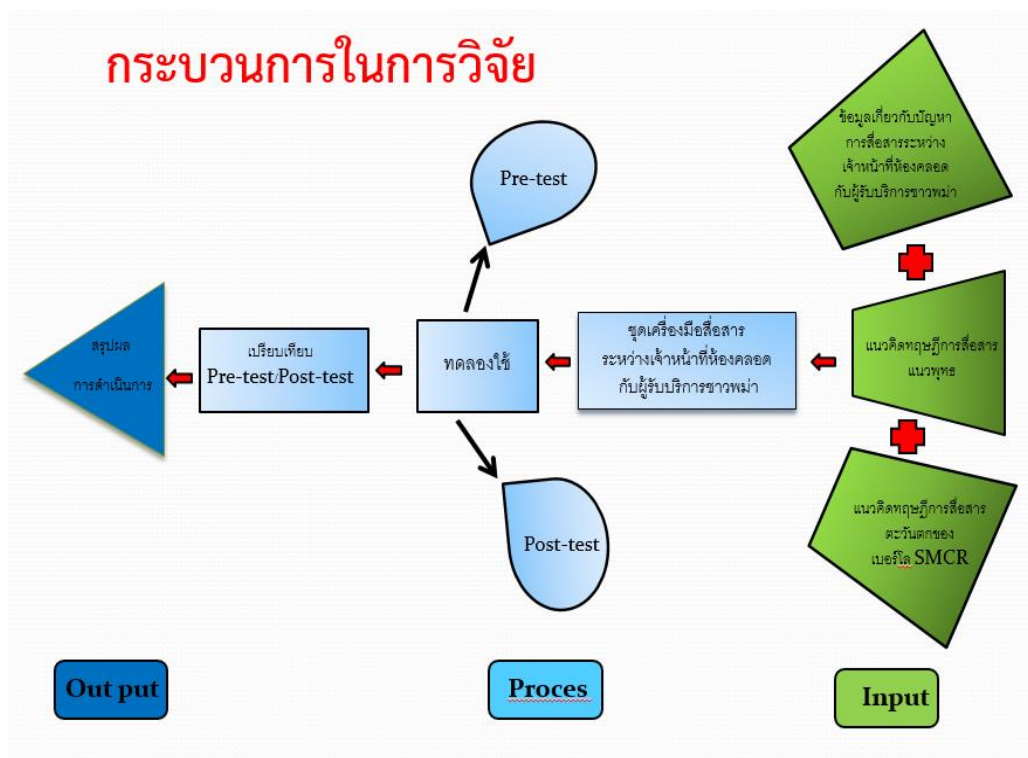
3. ดำเนินการวิจัย โดยกลุ่มตัวอย่างจะได้รับการประเมินคะแนนปฏิบัติการตอบรับการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่ห้องคลอด จำนวน 2 ครั้งคือ ก่อนและหลังจากเจ้าหน้าที่ใช้ชุดเครื่องมือ ในแต่ละขั้นตอนการรับใหม่ ได้แก่

1) ขั้นตอนซักประวัติ จะซักถามรายละเอียดเกี่ยวกับ จำนวนการตั้งครรภ์ จำนวนบุตรที่ยังมีชีวิต ภาวะมีเลือดออกก่อนมาโรงพยาบาล ภาวะมีน้ำคร่ำรั่วก่อนมาโรงพยาบาล และข้อมูลโรคประจำตัว

2) คำสั่งเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย ประกอบไปด้วย ตรวจปัสสาวะ ตรวจครรภ์ และตรวจภายใน

3) ขั้นตอนการรับเป็นผู้ป่วยใน (Admit) ประกอบด้วย คำสั่งการสวนถ่ายอุจจาระ คำสั่งเปลี่ยนเสื้อผ้า การเตรียมอุปกรณ์ในการคลอด สอบถามประวัติแพ้ยา สอบถามประวัติแพ้ อาหาร การแนะนำท่านอนรอกคลอด และการแนะนำท่าเบ่งคลอด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำคะแนนจากแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสารมาวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการที่กำหนดไว้ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในเครื่องคอมพิวเตอร์ ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล คือ อายุ การพักอาศัยอยู่ในประเทศไทย การมีบุตร และการตั้งครรภ์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยการแจกแจงค่าความถี่ (Frequency) และคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 ข้อมูลผลการบันทึกแบบสังเกตพฤติกรรมการสื่อสาร วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน SD (Standard Deviation) จากนั้นแปลผลเป็นระดับประสิทธิผล 5 ระดับ โดยใช้เกณฑ์พิจารณาดังนี้ (ชุดิระ ระบอบ และคณะ, 2552)

ปฏิบัติถูกต้องในครั้งที่	1	ให้	5	คะแนน
ปฏิบัติถูกต้องในครั้งที่	2	ให้	4	คะแนน
ปฏิบัติถูกต้องในครั้งที่	3	ให้	3	คะแนน
ปฏิบัติถูกต้องในครั้งที่	4	ให้	2	คะแนน
ปฏิบัติถูกต้องในครั้งที่	5	ให้	1	คะแนน

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้พิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างโดยขออนุญาตจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โรงพยาบาลสามพราน และให้หญิงตั้งครรภ์ชาวพม่าตัดสินใจในการเข้าร่วมวิจัยด้วยตนเอง โดยชี้แจงเกี่ยวกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยการเก็บข้อมูล ประโยชน์ของการวิจัย รวมทั้งสิทธิในการปฏิเสธไม่เข้าร่วมวิจัย โดยไม่มีผลกระทบต่อภาวะสุขภาพและการรักษาพยาบาล ไม่มีค่าใช้จ่ายใดๆ และข้อมูลที่ได้จากการเก็บแบบบันทึกคะแนน จะเป็นการนำมาใช้เพื่อการวิจัย และการนำเสนอเป็นภาพรวมเพื่อเป็นประโยชน์แก่การให้บริการทางการแพทย์เท่านั้น

ผลการวิจัย

พุทธบูรณาการการสื่อสารเพื่อเตรียมตัวคลอดของผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การบูรณาการหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในหมวดธรรมที่เกี่ยวข้องเนื่องด้วยการตรวจ เรื่องที่ควรสนทนา ในหมวดกถาวัตถุ 10 ประการ (มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539) คือหลักธรรมว่าด้วยเรื่องที่เหมาะสมพูดซึ่งก่อนที่ผู้พูดจะกล่าวสิ่งใดออกไปควรต้องพิจารณาบริบทของผู้ฟังประกอบด้วย แล้วปรับสำนวน ถ้อยคำ ให้เข้ากับบริบทนั้นๆ เพื่อมุ่งไปสู่ผลสำเร็จของการสื่อสาร ยกตัวอย่างเช่น อธิปจฉาภา เรื่องความมักน้อย ถ้อยคำที่ชักชวนให้มีความ

ปรารถนาน้อย ปรับใช้ในการให้ข้อมูลผู้มารับบริการรับรู้เกี่ยวกับสถานะของตน เคารพกฎระเบียบและปฏิบัติตามบริบทสถานพยาบาลนั้นๆ คือ ต้องนอนรอคลอดในห้องสำหรับรอคลอด สิ่งที่น่าดึงดูดตัวเข้ามาได้มีเพียงของใช้จำเป็นสำหรับเด็กทารกซึ่งมีเพียง ผ้าขนหนูสำหรับห่อตัวเด็ก ผ้าอ้อม หมวกเด็ก อย่างละ 1 ชิ้น และผ้าอนามัยชนิดห่วงสำหรับใส่หลังคลอด เท่านั้น เพื่อป้องกันการสูญหาย มีความเป็นระเบียบในการจัดเก็บและสะดวกในการเคลื่อนย้าย ร่วมกับทฤษฎีทางด้านการสื่อสาร ของเบอร์โล (มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2544) เพราะการพูดเป็นบันไดขั้นแรกที่จะสร้างมนุษยสัมพันธ์อันดีให้เกิดขึ้น วาจาเป็นส่วนประกอบในการสื่อสารต่อบุคคลอื่น เพื่อถ่ายทอดความคิด ความรู้ความรู้สึกความต้องการทัศนคติ และประสบการณ์ที่เป็นประโยชน์ กระบวนการสื่อสารที่นับว่าสำคัญที่สุด บุคคลจึงควรพูดแต่คำที่ให้ผลดีแก่ตนเองและผู้อื่นเท่านั้น

ผลของการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อนการทดลอง

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลโดยรวม ก่อนการทดลอง

กระบวนการ	$\bar{x}$	SD	ระดับประสิทธิผล
ขั้นตอนซักประวัติ GPAL	1.93	0.25	น้อย
คำสั่งเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย	1.93	0.37	น้อย
การรับเป็นผู้ป่วยใน (Admit)	2.13	0.57	น้อย
รวม	2.00	0.40	น้อย

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวพม่าในโรงพยาบาลสามพราน จ.นครปฐมก่อนการทดลอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับน้อย ($\bar{x} = 2.00$, $SD = 0.40$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การรับเป็นผู้ป่วยใน (Admit) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด อยู่ในระดับน้อย รองลงมาคือ คำสั่งเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย และ ขั้นตอนซักประวัติ GPAL ตามลำดับ

ผลของการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม หลังการทดลอง

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิผลโดยรวม หลังการทดลอง

กระบวนการ	$\bar{x}$	SD	ระดับประสิทธิผล
ขั้นตอนซักประวัติ GPAL	3.47	0.51	ดี
คำสั่งเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย	3.77	0.57	ดี
การรับเป็นผู้ป่วยใน (Admit)	4.20	0.71	ดี
รวม	3.81	0.60	ดี

จากตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการบริการชาวพม่าในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อนการทดลอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับดี ($\bar{x} = 3.81$, $SD = 0.60$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ทุกข้อมีค่าเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกันในระดับดี

ผลการเปรียบเทียบผลของการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อนและหลังการทดลอง

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบระดับประสิทธิผลในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวพม่าในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ในขั้นตอนซักประวัติ GPAL คำสั่งเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย และการรับเป็นผู้ป่วยใน (Admit) ก่อนและหลังการทดลอง

กระบวนการ	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	p-value
	$\bar{x}$	SD	$\bar{x}$	SD		
ขั้นตอนซักประวัติ GPAL	1.93	0.25	3.47	0.51	-16.55*	0.00
คำสั่งเกี่ยวกับการตรวจร่างกาย	1.93	0.37	3.77	0.57	-13.45*	0.00
การรับเป็นผู้ป่วยใน (Admit)	2.13	0.57	4.20	0.71	-11.99*	0.00
รวม	2.00	0.40	3.81	0.60	-20.80*	0.00

* $p < 0.01$

จากตารางที่ 3 ประสิทธิภาพในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวพม่า ในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อนและหลังการทดลอง โดยรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ($p\text{-value} = 0.000$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่า ผลการเปรียบเทียบผลของการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวต่างชาติในโรงพยาบาลสามพราน จังหวัดนครปฐม ก่อนและหลังการทดลอง ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากว่า นวัตกรรมการสื่อสารที่ผู้วิจัยนำมาใช้ทดลองในการสื่อสาร มีภาพประกอบที่เข้าใจง่าย เมื่อเจ้าหน้าที่ทำการสาธิตภาพ ผู้รับบริการเข้าใจสามารถปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง แม้ไม่สามารถสื่อสารได้ตอบเจ้าหน้าที่เป็นภาษาไทยได้ สามารถปฏิบัติตามที่เจ้าหน้าที่ต้องการได้ดีกว่าผู้ที่ไม่เคยตั้งครรภ์มาก่อน ยังมีประสบการณ์การตั้งครรภ์มากเท่าใดก็สามารถคาดเดาสิ่งที่เจ้าหน้าที่ต้องการสื่อสารเกี่ยวกับเรื่องการคลอดบุตรได้ดีเท่านั้น และถ้ามีเครื่องมือที่ช่วยสื่อสารเป็นแผ่นภาพย่อมส่งผลให้ผู้รับบริการชาวพม่าเข้าใจในสิ่งที่เจ้าหน้าที่ต้องการสื่อและปฏิบัติตามได้อย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับการวิจัยของสอดคล้องกับการวิจัยของของ (กชพร ดีการกล และฐาปนีย์ ธรรมเมธา, 2558) ที่พบว่า “การสื่อสารที่ดีจะช่วยเสริมสร้างให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และค้นคว้าหาความรู้” ซึ่งกระบวนการในการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวต่างชาติจะเกิดความขัดแย้งได้ง่าย เครื่องมือที่สร้างขึ้นมาจึงมีส่วนช่วยส่งเสริมความเข้าใจในการปฏิบัติร่วมกัน สามารถสร้างองค์ความรู้ จากการประยุกต์หรือบูรณาการในแก้ปัญหาการดูแลในปัจจุบันและในอนาคตต่อไป (สุนันทา เอาเจริญ และคณะ., 2560) นอกจากนี้จะต้องมีการพัฒนาทักษะในการสื่อสารเพื่อการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมอย่างมีประสิทธิภาพ ดังงานวิจัยที่พบว่า การสื่อสารข้ามวัฒนธรรมที่มีประสิทธิภาพประกอบด้วย 1) เข้าใจองค์ประกอบสำคัญของการสื่อสาร 2) มีศักยภาพในการเลือกรูปแบบการสื่อสาร และ 3) มีทักษะการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม (สกวเดือน โอตมี และ สุภาวดี เครือโชติกุล, 2560) ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการการเรียนรู้ร่วมกันในสถานการณ์จริง ที่ทุกคนสำคัญเหมือนกันหมด นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงขั้นพื้นฐานของตัวคน ไปจนถึงการเปลี่ยนแปลงของระบบได้ (ปริญญชัช กองเกียรติ และ มาลี คำคง, 2560)

นวัตกรรมการสื่อสารที่ผู้วิจัยนำมาใช้ในครั้งนี้จึงมีประสิทธิผลที่ดีสามารถช่วยเหลือเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการบริการในงานห้องคลอดของโรงพยาบาลสามพราน ได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างความมั่นใจในการมาให้บริการของเจ้าหน้าที่ สอดคล้องกับการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานที่ได้สะท้อนคิดเกี่ยวกับการใช้เครื่องมือว่า “กับคนไข้ที่เป็นต่างด้าวที่พูดและฟังภาษาไทยไม่ได้ เขาจะสื่อสารกับเราไม่เข้าใจเลย บอกอย่างก็ทำอีกอย่าง บางคนก็ไม่ทำยืมให้อย่างเดียว แต่หลังจากใช้แผ่นภาพประกอบการสื่อสาร รู้สึกว่าคนไข้เขาเข้าใจในสิ่งที่เราต้องการสื่อได้ง่ายขึ้น” (จิรวรรณ ชูเชื้อ, 2560) “สื่อภาพเข้าใจง่าย ไม่ต้องใช้ความพยายามในการอธิบายมาก เหมือนกับตอนที่ไม่ได้ใช้ และสามารถนำไปต่อยอดใช้กับการเรียนรู้สื่อสารกับชาวพม่าในบริบทหน่วยงานอื่นๆ ที่นอกเหนือจากงานห้องคลอดได้” (สุกัญญา พบพิช, 2560) นอกจากนี้อาจเกิดสถานการณ์ที่ไม่พึงปรารถนา เช่น กรณี case ที่มีอาการเจ็บครรภ์แบบ sever pain ก็จะไม่ใส่ใจกับเครื่องมือในการสื่อสาร ไม่ว่าเครื่องมือที่ใช้จะดีหรือไม่ เพราะผู้มาคลอดเหล่านี้มักขาดสติ ไม่รับฟัง จึงเป็นข้อจำกัดในการสื่อสารถึงแม้เครื่องมือจะมีประสิทธิผลที่ดีก็ตาม (ธนิศวรรณ แก้วขาว, 2560)

ดังนั้นการสื่อสารด้วยพุทธบูรณาการที่ผู้วิจัยนำเสนอจึงเป็นเพียงแนวทางหนึ่งที่สามารถช่วยสร้างความเข้าใจกันระหว่างเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการได้เป็นอย่างดี

ข้อจำกัด

1. เครื่องมือสื่อสารยังไม่รัดกุม ไม่สามารถสื่อได้ทุกกระบวนการที่ต้องการ ในกรณีที่ผู้ป่วยอยู่ในภาวะเจ็บปวดอย่างรุนแรง ไม่มีสติรับรู้การสื่อสาร จึงต้องมีการปรับกระบวนการให้เหมาะสม
2. ข้อจำกัดของบัตรภาพที่ใช้ในการสื่อสาร จะใช้ในกรณีที่เป็นภาษาพม่า จึงจำเป็นต้องมีการดำเนินการปรับปรุงเพิ่มขีดจำกัดของภาษาต่างชาติ ภาษาอื่นๆ เพื่อให้ครอบคลุม
3. การวิจัยนี้เป็นการทดลองใช้กับผู้รับบริการที่เป็นชาวพม่าเท่านั้น การนำไปใช้ในบริบทอื่นอาจมีผลที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

ผลจากการวิจัย พบว่า ผู้รับบริการสามารถปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามคำแนะนำของเจ้าหน้าที่ได้อย่างเหมาะสม ดังนั้นหากเจ้าหน้าที่ท่านอื่นๆ จะนำเครื่องมือไปใช้ต้องศึกษาในรายละเอียด หมั่นทบทวนภาษาเพิ่มเติม เพื่อป้องกันการคลาดเคลื่อนจากการสื่อสาร และระมัดระวังสิ่งที่จะเกิดขึ้น หรือปัจจัยที่แทรกซ้อนขณะทำการวิจัย เช่น กรณีปวดครรภ์อย่างรุนแรง การปฏิบัติตามคำสั่งอาจไม่ชัดเจน หรือ ชาวต่างชาติที่มีสัญชาติพม่ามีความหลากหลายทางชาติพันธุ์ มีภาษาพูดที่แตกต่างกัน จึงต้องมีระมัดระวังในการใช้เครื่องมือนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ปัญหาเรื่องการสื่อสารระหว่างเจ้าหน้าที่กับผู้รับบริการชาวต่างชาติ ในระบบสาธารณสุขของไทย ถือได้ว่าเป็นเรื่องสำคัญต่อการทำงานของผู้ซึ่งต้องให้บริการกับชาวต่างชาติเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกรณีที่ทั้งชาวต่างชาติ และเจ้าหน้าที่ไม่สามารถจะสื่อสารกันได้ เพื่อให้การปฏิบัติงานไปได้อย่างสะดวกยิ่งขึ้น

- 1) ควรมีการนำชุดเครื่องมือสื่อสารไปพัฒนาปรับปรุงให้หลากหลายภาษา
- 2) ควรมีการนำชุดเครื่องมือสื่อสารไปพัฒนา ต่อยอด ปรับให้เข้ากับบริบทหน่วยงานอื่นและมีหลากหลายภาษา เช่น การพัฒนาในระบบห้องบัตร
- 3) ควรมีการนำไปพัฒนาต่อยอดในรูปแบบ Application ใน Smart Phone หรือ โปรแกรมคอมพิวเตอร์ เพื่อสะดวกแก่การปฏิบัติงาน

เอกสารอ้างอิง

- กขพร ดีการกล และฐาปณีย์ ธรรมเมธา. (2558). พฤติกรรมการสื่อสารเพื่อการเรียนรู้ร่วมกัน เป็นทีมผ่านระบบแลกเปลี่ยนเรียนรู้บนเครือข่ายอินเทอร์เน็ตตามแนวคิดการเรียนรู้แบบนำตนเองของบุคลากรทางการศึกษา. *Veridian E-Journal*, 8(2), 1-14.
- จิรวรรณ ชูเชื้อ. (25 ตุลาคม. 2560). ผู้ช่วยเหลือคนไข้.
- ทิชากร แก้วพวง. (25 ตุลาคม 2560). พยาบาลวิชาชีพ.
- ธนิตาวรรณ แก้วขาว. (25 ตุลาคม. 2560). พยาบาลวิชาชีพ.

- ปริญญ ชัยกองเกียรติ และ มาลี คำคง. (2560). งานวิจัยจากงานประจำ: การขับเคลื่อนสู่การใช้ประโยชน์. *วารสารเครือข่ายวิทยาลัยพยาบาลและการสาธารณสุขภาคใต้*, 4(3), 259-270.
- พรศรี ภูมิสามพราน. (25 ตุลาคม 2560). พยาบาลวิชาชีพ.
- พรศรี ภูมิสามพราน. (25 ตุลาคม 2560). พยาบาลวิชาชีพ.
- พระครูสิริธรรมาภิรต และ สามารถ ทิพย์ทนต์. (2560). การศึกษาการดำเนินชีวิตตามหลักทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์ของประชาชน ตำบลบางศาลา อำเภอบาง. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏ*, 4(1), 62-75.
- พระปลัดสมชาย ปโยโค และอุทัย สุดสุข. (2558). พุทธบูรณาการการดูแลผู้ป่วยโรคเรื้อรังในสังคมไทย. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 3(2), 45-.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ.ปยุตโต). (2558). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพมหานคร: ผลิติมม์.
- มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). *พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2544). *ประมวลชุดวิชาปรัชญานิติศาสตร์และทฤษฎีการสื่อสาร*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- โรงพยาบาลสามพราน. (2560). *รายงาน Hospital Mini-profile (ข้อมูลพื้นฐานของโรงพยาบาล)*. นครปฐม: โรงพยาบาลสามพราน.
- สกาเตือน โอตมี และ สุภาวดี เครือโชติกุล. (2560). แนวทางการสื่อสารข้ามวัฒนธรรมในการดูแลสตรีตั้งครรภ์ชาวพม่าของพยาบาลผดุงครรภ์. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์*, 9(2), 150-161.
- สุกัญญา พบพีช. (25 ตุลาคม 2560). พยาบาลวิชาชีพ.
- สุนันทา เอ้าเจริญ และคณะ. (2560). ผลของโปรแกรมการลดภาวะซึมเศร้าในผู้ป่วยโรคติดต่อไม่เรื้อรังด้วยพุทธบูรณาการ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร*, 5(1), 89-102.

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้

The Sanggha Administration of the Sanggha in Southern Thailand

พีระศิลป์ บุญทอง

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ 2) ศึกษาประสิทธิภาพและกระบวนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ 3) ศึกษาปัจจัยที่เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยเป็นคณะสงฆ์ทั้งหมด จำนวน 2,344 วัด ซึ่งได้กลุ่มตัวอย่างเชิงปริมาณ จำนวน 331 วัด โดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ใช้วิธีการกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของแต่ละภาค สุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบโควตา (Quota Sampling) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 15 รูป เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูล เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์ เชิงลึก และใช้แบบสังเกต เพื่อสังเกตการณ์การประชุมคณะสงฆ์ ใช้วิธีวิเคราะห์แบบอุปนัย ข้อมูลเชิงปริมาณ ใช้สถิติ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า

1. การดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ โดยภาพรวม ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการอำนวยการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการควบคุมดูแล ส่วน ด้านการงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด
2. ประสิทธิภาพและกระบวนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการปกครอง รองลงมา คือ ด้านการสาธารณูปการ ส่วนด้านการสาธารณสงเคราะห์

3. ปัจจัยที่เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ พบว่า ปัจจัยตัวแปรมีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการควบคุมดูแล รองลงมา ได้แก่ ด้านการอำนวยความสะดวก การงบประมาณ และด้านการจัดการ

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งต้องปรับปรุงการบริหารจัดการเพื่อให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1) ผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาคใต้ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วางแผนงาน การบริหารทั้งระบบ มีการประชุมติดตามงานโดยสม่ำเสมอ และจัดบุคลากรให้อยู่ในตำแหน่งงานที่เหมาะสมควร ใช้ทักษะและศักยภาพในการจัดการ ปรับการสื่อสารสั่งการ โดยการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้การบริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2) ผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาคใต้ หรือผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรนำปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ เช่น การเผยแผ่ธรรมทางสื่อวิทยุ และสื่ออื่น ๆ อบรมวิธีการเผยแผ่แก่พระภิกษุสามเณร อบรมหลักสูตรพระวิปัสสนาจารย์ที่มีคุณภาพ จัดเตรียมสถานที่พักอาศัยสำหรับศรัทธาสาธุชน และพระอาคันตุกะ และบำรุงรักษาศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นและความเป็นไทย โดยจัดให้มีผู้รับผิดชอบในด้านต่าง ๆ อย่างเป็นระบบ เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนาแบบมั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

คำสำคัญ : การบริหารกิจการคณะสงฆ์ , คณะสงฆ์ในภาคใต้

ABSTRACT

The objectives of this thesis were as follows 1) To study the Sanggha administration of the Sanggha in Southern Thailand, 2) To study the efficiency and administration process of the Sanggha in southern Thailand, 3) To study the factors enhance the learning process that affect the efficiency of the Sanggha administration in the southern Thailand. The population are 2,344 the temples and the samples are 331 the temples by Taro Yamane table. The key performance 15 the Sanggha The research are mixed methods research. The

collecting data used in depth interview and the observation for observe the sangha meeting The statistics used to analyze the data were frequency, means, percentages, standard deviations.

The research findings revealed that:

1. The procedure on The Sangha administration in the southern Thailand was at the middle level in general . They are put in order from high to low as the following : In the field of director, in the field of supervisor , and in the field of budgeting .

2. The efficiency and management of the Sangha administration in the southern Thailand was at the middle level in general . They are put in order from high to low as the following : In the field of governance , in the field of public works , and in the field of public housing .

3. The factors that enhance the learning process that affect the efficiency of the Sangha administration in the southern Thailand found that the variable factors with the best predictive power are 4 variables. They are put in order from high to low as the following : In the field of supervisor , in the field of director , in the field of budgeting , and In the field of organizational management .

The Sangha administration in the southern Thailand was at the middle level that means to improve in a management for being effective. This can be summarized as follows.

1) The Executive Order of the Sangha in the southern Thailand or related parties should participate in the planning of the entire management system, regular meetings follow up, and staffing in the right job. Use skills and management capabilities and adaptive command communications by using powerful modern technologies to ensure that the administration of the Sangha is effective in the current situation.

2) The Executive Order of the Sangha in the southern Thailand or related parties should factor in the efficiency of the administration of monks in the south such as broadcasting, radio and other media, the way in how to distribute propagation to monks and novices, leadership training in quality meditation, providing accommodation for the faithful guests and the monks and maintenance of local arts and Thai culture by providing the responsible person in various fields. It is a system for the prosperity of a stable and lasting Buddhism.

Keywords : The Sanggha Administration , The Sanggha in Southern Thailand

บทนำ

"...พุทธธรรมคำสั่งสอนในพระพุทธศาสนาแสดงความจริงแท้ที่เห็นแจ้งโดยปัญญาของพระอรหันต์ จึงเป็นคำสอนอย่างประเสริฐที่จะพึงศึกษาให้เห็นให้เข้าใจตามด้วยการเพ่งพินิจมิใช่เข้าใจเองง่าย ๆ โดยไม่อาศัยความพิจารณาไตร่ตรองให้ทั่วถึงเพราะหาไม่จะกลายเป็นความรู้ผิด เห็นผิด เป็นธรรมะปฏิรูปไปทวนทั้งหลายมาร่วมกันปฏิบัติงานด้านส่งเสริมทำนุบำรุงพระศาสนาตลอดจนศีลธรรมจรรยาของประชาชนย่อมมีหน้าที่ต้องศึกษาธรรม ปฏิบัติธรรม และเผยแผ่ธรรมอยู่ตลอดเวลาสมควรอย่างยิ่งที่จะศึกษา ปฏิบัติและเผยแผ่ด้วยความระมัดระวังตั้งใจอย่างที่สุดเพื่อให้ได้เนื้อแท้ที่เที่ยงตรงตามพุทธบัญญัติและพุทธาธิบาย การบำเพ็ญกรณียกิจของท่านในด้านจรรโลงพระศาสนาจึงจะอำนวยผลอันบริสุทธิ์และบริบูรณ์ทุกแห่งทุกส่วนตามศรัทธาและความปรารถนาที่ตั้งไว้ (กรมการศาสนา, 2552)

วัดเป็นหน่วยงานปกครองและเป็นหน่วยงานดำเนินการคณะสงฆ์ และกิจการพระศาสนาที่สำคัญที่สุดและเป็นฐานอันสำคัญยิ่งของคณะสงฆ์ และพระพุทธศาสนาเป็นองค์กรหลักในการปกครองคณะสงฆ์หลักเกณฑ์และวิธีการต่าง ๆ เกี่ยวกับวัดทรงตราเป็นพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ทั้งสิ้น เช่นเดียวกับบทบัญญัติว่าด้วยมหาเถรสมาคมซึ่งเป็นสถาบันหรือองค์กรปกครองคณะสงฆ์สูงสุด วัดมีฐานะเป็นนิติบุคคล หรือเป็น บุคคลตามกฎหมายตามความในมาตรา 31 วรรคสอง และมาตรา 19 แห่งราชบัญญัติคณะสงฆ์ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2535 วัดจึงได้รับความคุ้มครองจากบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์และกฎหมายอื่น ๆ วัดทั้งหลายย่อมมีสิทธิและหน้าที่ตามบทกฎหมายดังเช่นบุคคลธรรมดา เว้น

แต่สิทธิและหน้าที่ในการต่าง ๆ เอง มิได้จำเป็นต้องมีผู้แทนเพื่อใช้สิทธิและหน้าที่หรือแสดงเจตนา ดังเช่น บทบัญญัติในพระราชบัญญัติคณะสงฆ์มาตรา 31 วรรคสามว่า “เจ้าอาวาสเป็นผู้แทนของวัดในกิจการทั่วไป” ดังนั้นเจ้าอาวาสเป็นทั้งผู้ปกครองวัดตามมาตรา 36 และเป็นผู้แทนวัดตามมาตรา 31 วรรคสาม ทั้งเป็นฐานะเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญาดังความแห่งมาตรา 45 แห่งพระราชบัญญัติคณะสงฆ์ และไวยาวัจกร เป็นเจ้าพนักงานตามความในประมวลกฎหมายอาญา เพราะเหตุนี้ ตำแหน่งเจ้าอาวาสจึงเป็นตำแหน่งที่สำคัญยิ่ง (พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญโญ), 2554) อำนาจการบริหารวัดอย่างในสมัยสุโขทัยยังปรากฏชัดเจน ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เช่นดังกล่าวไว้ในโครงสร้างอำนาจการปกครองคณะสงฆ์ในสมัยรัชกาลที่ 4 ว่า กษัตริย์อาจแต่งตั้งสังฆราชและสมภารประจำวัดต่าง ๆ แต่นั่นก็เป็นเฉพาะวัดหลวงเท่านั้น ในขณะที่ชาวบ้านก็เป็นผู้มีส่วนในการเลือกหรือแต่งตั้งสมภารวัดราษฎร์ที่ตนเป็นผู้สร้างหรือสนับสนุนอยู่ ขอบเขตอำนาจของสมเด็จพระสังฆราชเอง ที่ตัดสินใจลงโทษหรือควบคุมพฤติกรรมพระสงฆ์ที่อยู่ในที่ห่างไกลก็เป็นเรื่องทำได้ลำบาก หากแต่อาศัยชาวบ้านในชุมชนเองคอยควบคุมพฤติกรรมพระสงฆ์ของตนเองดังที่ทราบกันแล้วว่า ในอดีตนั้นหน้าที่พระสังฆราชและพระสงฆ์ที่มีตำแหน่งทางการบริหารทั้งหลายมุ่งไปที่กิจการใหญ่ ๆ ระดับชาติ เช่น การชำระธรรมวินัยให้บริสุทธิ์ เป็นต้น มากกว่าที่จะมุ่งไปดูแลกิจการของวัดทั่ว ๆ ไป เราย่อมปฏิเสธไม่ได้ว่าปัญหาเหล่านี้ส่วนหนึ่งมาจากการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจสังคม (นิธิ เอียวศรีวงศ์, 2536)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงควรให้มีการศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการหารูปแบบที่เหมาะสมและปรับปรุงระบบบริหารงานของคณะสงฆ์ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารงานคณะสงฆ์เนื่องจากการบริหารการจัดการในองค์กรของสงฆ์เอง ซึ่งมีอำนาจในการตัดสินใจดำเนินการบริหารจัดการในทุก ๆ ด้าน ร่วมกับคณะพระสังฆาธิการ ซึ่งในภาพรวมจะก่อให้เกิดความหลากหลายในทางปฏิบัติเป็นอย่างมาก แม้ว่า จะมีข้อกำหนดให้ดำเนินตามนโยบาย หรือพระราชบัญญัติคณะสงฆ์เดียวกัน กรมศาสนา ซึ่งได้จัดทำแนวทางการบริหารจัดการ ได้แนวคิดแนวทางการดำเนินงานบริหารจัดการองค์กรสงฆ์ เพื่อมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นตามยุคตามสมัย แต่ในทางปฏิบัติจริงดูเหมือนจะยังมีปัญหาอยู่ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของวัดในภาคใต้ นั้น ยังเกิดปัญหาด้านการปกครองและการสื่อสารที่ยังไม่ทั่วถึง บางครั้งก็ยังมี การการดำเนินงานที่ล่าช้า การจัดกิจกรรมในทางพุทธศาสนาในแต่ละวัดยังมีการ

ประชาสัมพันธ์ที่ไม่ทั่วถึง สถานที่ของวัดยังจัดการไม่ค่อยเรียบร้อยเป็นสัดส่วน และที่เห็นได้ชัด คือ การขาดความร่วมมือระหว่างชุมชนกับวัด และขัดแย้งกัน ปัญหาเรื่องของอบายมุข สิ่งเสพติดให้โทษ ขาดการมีส่วนร่วมในการทำงาน ไม่มีความกระตือรือร้นในการทำงานช่วย คณะกิจวัตรของสงฆ์ที่ควรปฏิบัติกร ยังขาดตกบกพร่องผู้นำยังไม่เป็นแบบอย่างที่เหมาะสมเท่าที่ควร

คณะสงฆ์ในภาคใต้ ได้บริหารกิจการคณะสงฆ์มีประสิทธิภาพเพียงใด ยังต้องค้นหาคำตอบ ซึ่งการบริหารกิจการของคณะสงฆ์นั้น ก็เพื่อสร้างแรงจูงใจพระภิกษุ สามเณร และประชาชน เพื่อส่งเสริมการใช้หลักธรรมในการดำรงชีวิตให้มากขึ้น และพัฒนาให้วัด ครอบครัว และสังคมไทยมีความมั่นคงและอบอุ่น ซึ่งรัฐบาลมีนโยบายสนับสนุนบทบาทของคณะสงฆ์ และผู้นำทางศาสนาให้สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชน

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจ ในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ เพื่อทราบบทบาทคณะสงฆ์ซึ่งเป็นผู้นำทางพระพุทธศาสนา ที่สามารถเป็นที่ยึดเหนี่ยวทางจิตใจของประชาชน และเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรมแก่ประชาชน ให้เป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ เพื่อทราบว่าในปัจจุบันนี้ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ มีประสิทธิภาพและกระบวนการบริหาร และมีปัจจัยที่เสริมสร้างกระบวนการการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ อยู่ในระดับใด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาการดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้
- 2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพและกระบวนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้
- 3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่เสริมสร้างกระบวนการการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้” มีขอบเขตดังนี้

ขอบเขตด้านเนื้อหา

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตเนื้อหาโดยศึกษาเฉพาะประเด็นด้านการดำเนินงานการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ดังนี้ (สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคมกรมการศาสนา, 2542) 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) งานบุคลากร 4) การอำนวยการ 5) การควบคุมดูแล 6) การงบประมาณ

ในด้านประสิทธิภาพและกระบวนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ มีดังนี้ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการ และ 6) การสาธารณสงเคราะห์

ขอบเขตด้านพื้นที่ ประชากร กลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และตัวแปร

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างจากประชากรทั้งหมด โดยผู้วิจัยได้ทำการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi - stage sampling) (สงศรี ชมวงษ์, 2554) จากประชากรทุกพื้นที่ ในภาคใต้ ทั้ง 14 จังหวัด ซึ่งมีขั้นตอนในการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้ แบ่งประชากรที่เป็นพระสงฆ์ในภาคใต้ออกเป็น 14 กลุ่ม คือ สุ่มอำเภอจากจังหวัดที่เลือกได้ จังหวัดละ 3 อำเภอ ได้ 42 อำเภอ สุ่มตำบลจากอำเภอที่เลือกได้ อำเภอละ 2 ตำบล ได้ 84 ตำบล สุ่มวัดจากตำบลที่เลือกได้ ตำบลละ 4 วัด ได้ 191 วัด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากสุ่มทั้ง 4 ขั้นตอน ใช้วิธีการสุ่มแบบง่ายหรือแบบมีระบบ โดยวิธีการจับสลาก ในแต่ละกลุ่มได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 วัด ซึ่งเหมาะสมกับการทำวิจัยในครั้งนี้ เพราะเมื่อนับจำนวนวัด ทั้งหมดในภาคใต้ จะได้จำนวน 2,344 วัด เมื่อเปิดตารางเปิดตารางสำเร็จรูป ของ เครจซี่ และมอร์แกน (R.V Krejcie & D.W. Morgan) จะได้กลุ่มตัวอย่างที่ใกล้เคียงกันมาก

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญในเชิงคุณภาพ (Key Informant) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกผู้ให้ข้อมูลสำคัญโดยการเจาะจง (Purposive Sampling) ตามความสำคัญของแต่ละประเด็นที่ศึกษา ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์ ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์เชิงลึก พระสังฆาธิการที่มีตำแหน่ง เจ้าอาวาส เจ้าคณะตำบล เจ้าคณะอำเภอ เจ้าคณะจังหวัด เจ้าคณะภาค ที่มีความโดดเด่นในการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาคใต้ โดยสัมภาษณ์จากภาค 16 จำนวน 5 รูป ภาค 17 จำนวน 5 รูป ภาค 18 จำนวน 5 รูป รวมทั้งสิ้น จำนวน 15 รูป เท่านั้น (รายชื่อในภาคผนวก)

ในการเข้าร่วมสังเกตการณ์ในการประชุมคณะสงฆ์ในภาคใต้ ผู้วิจัยได้มีหนังสือขออนุญาตจากประธานในการประชุมแต่ละครั้ง โดยติดต่อผ่านพระเลขานุการเจ้าคณะในการประชุมแต่ละครั้ง เพื่อขออนุญาตในการเข้าร่วมสังเกตการณ์การประชุม เพื่อเรียนรู้กระบวนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาคใต้

ตัวแปรต้น ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล 1) อายุ 2) พรรษา 3) วุฒิการศึกษาสายสามัญ 4) วุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม 5) ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ และปัจจัยส่วนบริหารกิจการคณะสงฆ์ 1) การวางแผน 2) การจัดองค์การ 3) งานบุคลากร 4) การอำนวยการ 5) การควบคุมดูแล 6) การงบประมาณ

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ในภาคใต้ ตามแบบแผนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ คือ 1) การปกครอง 2) การศาสนศึกษา 3) การศึกษาสงเคราะห์ 4) การเผยแผ่ 5) การสาธารณูปการและ 6) การสาธารณสงเคราะห์

ผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง “การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้” ผลการวิจัย พบว่า

1) การวิจัยข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ผู้ตอบแบบสอบถาม มีจำนวน 191 รูป พบว่า คณะสงฆ์ในภาคใต้ ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ อายุ 50 ปีขึ้นไป มีจำนวน 122 รูป คิดเป็นร้อยละ 63.87 และอายุต่ำกว่า 30 ปี มีจำนวน 5 รูป คิดเป็นร้อยละ 2.62 จำแนกตามพรรษา ส่วนใหญ่ 20 พรรษาขึ้นไป มีจำนวน 117 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.26 และต่ำกว่า 10 พรรษา มีจำนวน 18 รูป คิดเป็นร้อยละ 9.42 จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายสามัญ ส่วนใหญ่ ระดับประถมศึกษา มีจำนวน 82 รูป คิดเป็นร้อยละ 42.93 และระดับอนุปริญา มีจำนวน 6 รูป คิดเป็นร้อยละ 3.14 จำแนกตามวุฒิการศึกษาสายพระปริยัติธรรม แผนกธรรม ส่วนใหญ่ นักธรรมชั้นเอก มีจำนวน 164 รูป คิดเป็นร้อยละ 85.86 นักธรรมชั้นโท มีจำนวน 14 รูป คิดเป็นร้อยละ 7.33 และนักธรรมชั้นตรี มีจำนวน 13 รูป คิดเป็นร้อยละ 6.81 จำแนกตามวุฒิการศึกษา สายพระปริยัติธรรม แผนกบาลี ส่วนใหญ่ ไม่มีวุฒิปริญญาตรี จำแนกตามระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ส่วนใหญ่ ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ 10 ปีขึ้นไป มีจำนวน 117 รูป คิดเป็นร้อยละ 61.25 และ

ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่งพระสังฆาธิการ ต่ำกว่า 5 ปี มีจำนวน 16 รูป คิดเป็นร้อยละ 8.38

2) การดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ โดยรวม ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า คณะสงฆ์ในภาคใต้มีระดับการดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ อยู่ในระดับปานกลาง ทุกด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการอำนวยการ รองลงมา คือ ด้านการควบคุมดูแล ส่วนด้านการงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

3) ประสิทธิภาพและกระบวนการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงจากมากไปหาน้อย พบว่า ด้านการปกครอง มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการสาธารณูปการ ส่วนด้านการสาธารณสงเคราะห์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

4) ปัจจัยที่เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้ ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ พบว่า ปัจจัยตัวแปรมีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการควบคุมดูแล รองลงไป ได้แก่ ด้านการอำนวยการ ด้านการงบประมาณ และด้านการจัดองค์การ ตามลำดับตัวแปรพยากรณ์ ทั้ง 4 ด้านร่วมกัน พยากรณ์ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยรวมได้ร้อยละ 79.30 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์มีค่า .273 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัยเชิงคุณภาพ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ พบว่า ด้านการปกครองคณะสงฆ์ พระสงฆ์ควรมิกฎระเบียบที่ชัดเจนและเป็นรูปแบบเดียวกัน เมื่อมีการกระทำผิด ต้องมีการลงโทษอย่างจริงจัง โดยไม่เห็นแก่พวกพ้อง ผู้บริหารกิจการคณะสงฆ์ ควรเสียสละดูแลพระสงฆ์อย่างใกล้ชิด การบริหารงานของพระสงฆ์ ควรมีการกระจายอำนาจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ส่งเสริมให้ฝ่ายสงฆ์ได้มีส่วนร่วมในการปกครอง ทั้งฝ่ายวัดและฝ่ายบ้านเมือง พระสงฆ์ควรคัดสรรบุคคลที่จะมาบวชอย่างเคร่งครัด ด้านการศาสนศึกษา ควรจัดหาทุนการศึกษาไว้อย่างเพียงพอกับจำนวนพระสงฆ์ที่กำลังศึกษาเล่าเรียน รัฐบาลควรมีนโยบายให้พระสงฆ์ได้เรียนหนังสือ ตั้งแต่ระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นจนถึงระดับปริญญาตรี พระสงฆ์ควรมีการศึกษาทั้งทางปริยัติและปฏิบัติอย่างจริงจัง ควรจัดตั้งกองทุนเรียนดีแต่ยากจน ควรมีการศึกษาดูงาน เช่นวัด ที่มีพระปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ เพื่อเป็นแรงจูงใจ ด้าน

การศึกษาสงเคราะห์ รัฐบาลควรสนับสนุนให้พระสงฆ์ได้อบรมคุณธรรมแก่เด็กและเยาวชน รัฐบาลควรสนับสนุนการปรับปรุงวัด ให้เป็นแหล่งเรียนรู้ของชุมชน ควรทำให้วัดเป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ผู้บริหารโรงเรียนควรนิมนต์พระสงฆ์ไปสอนคุณธรรมให้แก่เด็กและเยาวชน และ รัฐบาลควรส่งเสริมงบประมาณในการส่งเสริมโรงเรียนพระพุทธ ศาสนาวันอาทิตย์ ควรมีศูนย์การศึกษาสงเคราะห์ให้มากขึ้น ด้านการเผยแผ่พุทธศาสนา พระสงฆ์ควรพัฒนาตนให้มี ความรู้รอบด้านทั้งทางโลกและทางธรรม พระสงฆ์ควรมีนโยบายให้พุทธศาสนิกชนไปวัดในวันหยุด เพื่อเป็นการปฏิบัติธรรมของครอบครัว พระสงฆ์ควรอยู่ในพระธรรมวินัยเป็นแบบอย่างของพุทธศาสนิกชน พระสงฆ์ต้องจัดการอบรมคุณ ธรรมจริยธรรมอย่างสม่ำเสมอ ทางหน่วยงานต้องมีการบริการพระสงฆ์เวลาออกไปเผยแผ่ศาสนา ด้านการสาธารณูปการ พระสงฆ์ควรเป็น แบบอย่างที่ดีในการ ปรับปรุงวัดให้เป็นสถานที่ พักผ่อนหย่อนใจที่สงบ การก่อสร้างไม่ควรสร้างเกินความจำเป็นของวัด พระสงฆ์ควรเป็นตัวอย่างที่ดี ในการอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อม การก่อสร้างใดๆ ควร เป็นสัดส่วนที่ชัดเจน ควรก่อสร้างกำแพงวัด เพื่อแบ่งเขต วัดอย่างชัดเจน ด้านการสาธารณสงเคราะห์ วัดควรเป็นศูนย์กลางที่สามารถชี้แนะทิศทางที่ถูก ที่ ควรในการพัฒนาชุมชน พระสงฆ์ควรให้การ ช่วยเหลือในสงเคราะห์ ชาวบ้าน เด็กและ เยาวชน รัฐหรือวัดควรจัด สวัสดิการค่ารักษาพยาบาลแก่พระสงฆ์ พระสงฆ์ควรเป็นศูนย์รวมใน การสร้างสามัคคีธรรมใน ชุมชน พระสงฆ์ไม่ควรสะสมวัตถุมากไป ต้องรู้จักเอื้อเพื่อ ชุมชนอย่างชัดเจนและทั่วถึง

ทั้งนี้ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ควรแผนยุทธศาสตร์การ บริหารคณะสงฆ์อย่างมีคุณภาพ ควรจัดการองค์การให้มีประสิทธิภาพ ควรคำนึงให้มีการ แต่งตั้งบุคลากรอย่างยุติธรรม ควรอำนวยความสะดวกให้เกิดความเป็นระเบียบเรียบร้อย ควร ควบคุมดูแลการบริหารอย่างเป็นระบบ รัฐต้องจัดสรรงบประมาณการบริหารให้คณะสงฆ์อย่าง ทั่วถึง

อภิปรายผล

การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ พบว่า โดยภาพรวม ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า คณะสงฆ์ในภาคใต้ เป็นบุคลากรเป็นทรัพยากรหลัก ขององค์กร เป็นผู้ที่มีหน้าที่และบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการและปฏิบัติการกิจให้สู่

ความสำเร็จนั้น จะต้องเป็นผู้ที่วางเป้าหมายในการทำงาน มีการกำหนดวัตถุประสงค์ชัดเจน มีการปรับปรุงการทำงานอย่างต่อเนื่อง และสร้างความเชื่อมั่นในองค์กรว่าสามารถทำงานบรรลุผลสำเร็จ ตามเป้าหมาย ตามหลักการบริหารกิจการคณะสงฆ์ ที่สำคัญ คือ ความคิด การตัดสินใจ การวางแผนบริหาร พร้อมทั้งเป็นผู้เสียสละ และกล้าทำในสิ่งที่ถูกต้องชอบธรรม เพื่อให้การกิจการบริหารกิจการคณะสงฆ์ในด้านต่าง ๆ ลุล่วงไปด้วยดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (พระธรรมญาณมุนี (ททองย้อย กิตติทินโน), 2526) กล่าวไว้ว่า การบริหารงานเป็นกิจการของคณะสงฆ์ที่จะต้องทำ หรือที่จะต้องถือเป็นธุระหน้าที่และเป็นการกิจของพระสังฆาธิการจะต้องปฏิบัติ อันเป็นการกิจของคณะสงฆ์และการพระศาสนา สอดคล้องกับแนวคิดของ เอกการวาร์ (Agarwal) และแอนดรู เจ และ ไอร์แลนด์ตวน (เอการวาร์ (Agarwal), 2530) กล่าวว่า การบริหารเป็นกระบวนการของการวางแผน เพื่อสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยอาศัยทรัพยากรต่าง ๆ ผ่านทางการบริหารต่าง ๆ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การนำและการควบคุม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การในสภาพแวดล้อมที่ผันแปรตลอดเวลา และสอดคล้องกับแนวคิดของ (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมมจิตโต), 2549) ที่ได้กล่าวไว้ว่า หน้าที่ในการจัดการ (Management Functions) คือ หน้าที่แต่ละอย่างของกระบวนการการบริหาร ล้วนเป็นหน้าที่ของงานที่จำเป็นที่ผู้บริหารจะต้องปฏิบัติ ทั้งนี้เพื่อให้ภารกิจหรืองานทั้งหลายที่บุคคลฝ่ายต่าง ๆ ในองค์การปฏิบัติอยู่ให้สำเร็จผล โดยมีประสิทธิภาพของ POSDCCR จึงต้องอาศัยหลักการบริหารที่เหมาะสมกับยุคสมัยที่เปลี่ยนไปด้วย และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิจิตร แป้นจันทร์, 2553) ได้ทำการศึกษาวิจัย เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร ผลการวิจัยพบว่า ความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง จากข้อค้นพบในงานวิจัยนี้ กล่าวคือ การดำเนินการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ควรมีการปรับปรุงระบบการบริหาร สรุปได้ 4 หัวข้อหลัก คือ ประการแรก จะมุ่งไปทางไหน จึงจะบรรลุเป้าหมายสูงสุด ประการที่สอง ควรจะทำอะไรก่อนหลังจึงจะได้ประโยชน์สูงสุด ประการที่สาม จะจัดสรรทรัพยากรอย่างไรจึงจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด และประการที่สี่ จะปรับตัวอย่างไร จึงจะสอดคล้องกับสถานการณ์และก่อให้เกิดผลดีที่สุด

ประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ โดยภาพรวม ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลาง อภิปรายได้ว่า ประสิทธิภาพการบริหารจะอยู่ในระดับใดนั้น คณะสงฆ์ในภาคใต้ เป็นผู้ขับเคลื่อนความเจริญก้าวหน้าในด้านการบริหารที่ดี มีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในหลักการการบริหาร ที่สามารถช่วยให้พระพุทธศาสนามีความเจริญมั่นคงถาวร จากข้อค้นพบในงานวิจัยดังกล่าวนี้ พบว่า เป็นประโยชน์และส่งผลดีต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ถ้าหากว่า คณะสงฆ์ในภาคใต้ทุกระดับชั้นปกครอง ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการและพัฒนาประสิทธิภาพ การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ตามภารกิจของคณะสงฆ์ 6 ด้าน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ที่ดีที่สุด มีจำนวน 4 ตัวแปร ได้แก่ ด้านการควบคุมดูแล ด้านการอำนวยความสะดวก ด้านการงบประมาณ และด้านการจัดองค์การ ตามลำดับ ร่วมกันพยากรณ์การบริหารกิจการคณะสงฆ์ โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 79.70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ มีค่า .273 โดยสร้างเป็นสมการพยากรณ์ในรูปแบบคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานตามลำดับ อภิปรายได้ว่า ความสำเร็จในการบริหารกิจการคณะสงฆ์นั้น จะประสบผล สำเร็จตามวัตถุประสงค์เพียงใดย่อมขึ้นอยู่กับความสามารถของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ที่จะนำทรัพยากรดังกล่าวออกมาใช้ให้เกิดประโยชน์ และได้ผลอย่างคุ้มค่า ซึ่งจัดเป็นหน้าที่ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ควรให้ความสนใจอย่างจริงจังกับการบริหารกิจการคณะสงฆ์

สรุปได้ว่า การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ จำเป็นอย่างยิ่งที่คณะสงฆ์ในภาคใต้ทุกระดับชั้น จะต้องมีความร่วมมือร่วมใจกันอย่างจริงจัง และมีความเสียสละให้มากกว่านี้ ตั้งใจเพื่อการปฏิบัติงานอย่างมีคุณภาพ คุณประโยชน์ โดยอาศัยองค์ความรู้ด้านต่างๆ มาประยุกต์ปรับใช้ให้สอดคล้องกับยุคสมัย สภาพแวดล้อมของวัดของตน ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างอันดีงาม แก่พระสงฆ์ภาวนาธุระรุ่นต่อ ๆ ไป คณะสงฆ์ในภาคใต้ในยุคปัจจุบัน นอกจากจะบริหารจัดการงานคณะสงฆ์ทั้ง 6 ด้าน ได้เก่ง และได้ดี มีความตั้งใจในการที่จะลด ละ เลิก ในส่วนไม่ดี ไม่เหมาะสมตามข้อเสนอแนะนั้น โดยกระบวนการหรือวิธีการต่างๆ ที่เหมาะสม และมีคุณสมบัติความดีพร้อม รู้โลกรู้ธรรม รู้จักประยุกต์ปรับใช้ให้เหมาะสม เป็นแบบอย่างที่ดี ในด้านความประพฤติปฏิบัติดีงาม ทางกาย วาจา ใจ มีจริยาสมาธิปฏิบัติ ตลอด

ทั้งการเสียสละทุ่มเทกายใจ เพื่อบริหารกิจการคณะสงฆ์ให้เต็มกำลังความรู้ ความสามารถ เพื่อดำรงไว้ซึ่งพระศาสนา โลกไม่ชั่วธรรมไม่ชून และในที่สุด คือ การบรรลุถึงความสำเร็จดัง พุทธพจน์ ที่ว่า “จรถ ภิกขเว จริกั พุชชนิตาย พุชชนสุขาย โลกานุกมปิมี” ดูก่อนภิกษุทั้งหลายเธอจงเที่ยวไป เพื่อประโยชน์ เพื่อความสุข แห่งชนทั้งหลาย เพื่ออนุเคราะห์โลก ดังนี้ ประสิทธิผลเกิดขึ้นจากชาวพุทธ โดยชาวพุทธ และเพื่อเป็นประโยชน์แก่ชาวพุทธและชาวโลก การบริหารกิจการคณะสงฆ์ย่อมมีประสิทธิภาพอย่างแท้จริง

คุณค่าทางวิชาการ

ผลการวิจัย สามารถมีคุณค่าและคุณภาพ ด้วยการนำไปใช้ประโยชน์ในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1) การนำผลงานไปใช้ประโยชน์ ซึ่งเป็นคุณค่าของการวิจัย

(1) คณะสงฆ์สามารถนำผลงานการวิจัยที่ค้นพบไปปรับใช้ในการบริหาร กิจการคณะสงฆ์ในภาคใต้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

(2) สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักงานพระพุทธศาสนา จังหวัด ทั้ง 14 จังหวัด ในภาคใต้ได้รับทราบข้อมูลจากผลการวิจัย เพื่อจะได้สนับสนุน งบประมาณการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ให้สมบูรณ์เหมาะสม เพื่อความ เจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา อย่างมั่นคง ยั่งยืนตลอดไป

(3) กรมการศาสนา ได้รับทราบข้อมูลจากผลการวิจัย เพื่อจะได้สนับสนุน งบประมาณวางแผน กำกับติดตาม ดูแล การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ให้ สมบูรณ์เหมาะสม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ในภาคใต้ของประเทศไทยให้มีความ เจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป

2) การเผยแพร่/การประชาสัมพันธ์

(1) การเผยแพร่ผลการวิจัย ได้นำเสนอผลงานวิจัยผ่านการสัมมนาวิชาการ ระดับชาติและนานาชาติ ตีพิมพ์เผยแพร่ผลงานวิจัยในวารสารต่าง ๆ และพิมพ์เป็นรูปเล่ม นำเสนอรายงานการวิจัยส่งไปถวายคณะสงฆ์ในภาคใต้ เพื่อรับทราบข้อมูลพัฒนาจุดด้อยการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ให้มีความเจริญรุ่งเรืองต่อไป

(2) มอบรายงานการวิจัยแก่สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ และสำนักงานพระพุทธศาสนาจังหวัด ทั้ง 14 จังหวัด ในภาคใต้ เพื่อได้รับทราบข้อมูลจากผลการวิจัย และจะได้ให้สนับสนุนงบประมาณการบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ให้สมบูรณ์เหมาะสม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา อย่างมั่นคง ยั่งยืน

(3) มอบรายงานการวิจัยแก่กรมการศาสนา เพื่อรับทราบข้อมูลจากผลการวิจัย จะได้สนับสนุนงบประมาณวางแผน กำกับติดตาม ดูแล การบริหารกิจการคณะสงฆ์ของคณะสงฆ์ในภาคใต้ ให้สมบูรณ์เหมาะสม เพื่อความเจริญรุ่งเรืองของพระพุทธศาสนา ในภาคใต้ของประเทศไทยให้มีความเจริญรุ่งเรืองถาวรสืบไป

เอกสารอ้างอิง

กรมการศาสนา. (2552). พระบรมราโชวาทและพระราชดำรัสพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช เกี่ยวกับศาสนาและศีลธรรม. กรุงเทพฯ,sko8i: กรมการศาสนา.

นิธิ เอียวศรีวงศ์. (2536). มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางของสังคมไทย. กรุงเทพฯ: นิตยสาร. (2536). มองอนาคต : บทวิเคราะห์เพื่อปรับเปลี่ยนทิศทางของสังคมไทย.

กรุงเทพมหานคร : มูลนิธิปัญญานาถ.

พระเทพปริยัติสุธี (วรวิทย์ คงคปญฺโญ). (2554). การคณะสงฆ์และการศาสนา.

กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีการบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมญาณมุนี (ทองย้อย กิตฺติทินฺโน). (2526). วัดจะช่วยชาวบ้านได้อย่างไร. ใน การแสวงหาเส้นทางการพัฒนาชนบทของพระสงฆ์ไทย. กรุงเทพมหานคร: เอกสารอัดสำเนา.

วิจิตร แป้นจันทร์. (2553). “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบล ในจังหวัดกำแพงเพชร”. วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์,ปีที่ 16 ฉบับที่ 1, 145 -146.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักเลขาธิการมหาเถรสมาคมกรรมการศาสนา. (2542). *คู่มือพระสังฆาธิการและพระวินยาธิการ*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

เอการ์วาร์ (Agarwal). (2530). อ้างใน ดร.ปธาน สุวรรณมงคลและร.ศ.ดร.อุทัย เลาหวิเชียร. ใน *การบริหารและการพัฒนาองค์กร* (หน้า 7). นนทบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช.

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้
ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

The Roles of School Administrators to Support the
Development Learning Research of the Teachers under the
Trang Primary Educational Service Area Office 2

กิติญาดา มัสแหละ

รอยพิมพ์ใจ เพชรกุล

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอน ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 และเพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยเป็นผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 115 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test

ผลการวิจัยพบว่า

1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการให้

ความสำคัญกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 รองลงมาได้แก่ ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการให้การยอมรับนับถือ ครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นลำดับสุดท้าย 2) ผู้บริหารที่มี เพศ ระดับการศึกษา และ ประสบการณ์ในการทำงาน ที่แตกต่างกันมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนไม่แตกต่างกัน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ABSTRACT

This study investigated the role of school administrators support development learning research of teachers under Trang Primary Educational Service Area Office 2 , and compared the role of school administrators support development learning research of teachers classified by genders, ages and work experiences. The samples in this study consisted of 115 school administrators under Trang Primary Educational Service Area Office 2, The statistics used to analyze the data were means, percentages, standard deviations and T-test.

The research findings found that

1) the role of school administrators to support conducting development learning research of teachers was at high level; to begin with the importance of the research was at high level, the school administrators support conducting the research an acceptance teacher as a researcher respectively. 2) genders, ages and work experiences were not related to the conducting learning development research statistically insignificant at .05 level.

Keywords: The Roles of School Administrators , Support the Development Learning Research

บทนำ

โลกในยุคปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จึงจำเป็นที่แต่ละประเทศต้องมีการเรียนรู้ที่จะปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตลอดเวลาและเตรียมพร้อมที่จะเผชิญกับความท้าทายของโลก โดยปัจจัยสำคัญที่จะเผชิญการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวคือคุณภาพของคน การพัฒนาคนคือหัวใจของการพัฒนาประเทศ เพราะคนที่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพสามารถนำความเจริญก้าวหน้าในด้านต่างๆได้ การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าจะต้องมีการพัฒนาควบคู่กันไปในทุก ๆ ด้าน ทั้งด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการศึกษา ซึ่งถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะการศึกษาเป็นกระบวนการในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดการพัฒนาศักยภาพในทุก ๆ ด้านอย่างต่อเนื่องและมั่นคง เป้าหมายสูงสุดซึ่งเป็นหัวใจของการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ , 2542) และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 คือ “ คุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ” ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าว จะต้องอาศัยพื้นฐานของการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนโดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้จึงเปรียบเสมือนหัวใจของการพัฒนาการศึกษา การที่มนุษย์จะศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ๆในเรื่องใด ต้องอาศัยการศึกษาค้นคว้าวิจัยและพัฒนาเป็นพื้นฐาน ซึ่งสอดคล้องกับ (พยุหศักดิ์ จันทรสุรินทร์ , 2541) ที่ได้กล่าวว่า การที่จะศึกษาและพัฒนาเทคโนโลยีใหม่ ๆ โดยเฉพาะครูผู้สอนจำเป็นต้องอาศัยพื้นฐาน การค้นคว้าวิจัย และทดลองเพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ๆการแก้ไขปัญหาก็เกี่ยวกับการเรียนการสอน รวมทั้งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งทุกประเทศต่างให้ความสำคัญกับการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษาเพื่อให้ครูได้ค้นหารูปแบบวิธีการสอนแบบใหม่ๆ อันนำไปสู่การพัฒนาการเรียนรู้ในห้องเรียนหรือที่เรียกว่า การวิจัยในชั้นเรียน (CAR : Classroom Action Research) ซึ่งเป็นวิธีการแสวงหาความรู้และวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการเรียนการสอนโดยครูผู้สอน เพื่อแก้ปัญหาหรือพัฒนาการเรียนการสอน กระบวนการจัดการ

เรียนรู้ เทคนิควิธีสอนหรือการส่งเสริมสนับสนุนแก้ไขปัญหาและการช่วยเหลือผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จทางการเรียน ครูมีบทบาทสำคัญในการเป็นนักวิจัยและดำเนินการวิจัยให้เป็นกิจกรรมสำคัญที่จะส่งเสริมการเรียนการสอน เป็นการพัฒนาผลงานทางวิชาการในโรงเรียนบนพื้นฐานของการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ทำให้ผู้ศึกษามีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 ว่ามีบทบาทมากน้อยเพียงใดในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างครูผู้สอนเพื่อจะได้นำผลการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมและพัฒนาการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างครูผู้สอนให้มีคุณภาพตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อย่างครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 165 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2, 2557) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ตรัง เขต 2 ในปีการศึกษา 2557 จำนวน 115 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 115 คน วิธีการสุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ข้อมูลครอบคลุมสถานศึกษาทั้งสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาตรัง เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดวิธีการสุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วนของผู้บริหารแต่ละโรงเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถาม ของผู้บริหารซึ่งถามเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงานของผู้บริหาร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัย เพื่อพัฒนา การเรียนรู้ของครูผู้สอน จำนวน 50 ข้อ ใน 5 ด้าน คือ 1) การส่งเสริมให้เกิด ความสำเร็จของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 2) การให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยเพื่อ พัฒนาการเรียนรู้ 3) การให้ความสำคัญกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 4) การมีความ รับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ 5) การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ของครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ผู้ศึกษาดำเนินการเก็บข้อมูล โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง โดย จัดส่งแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงสถานศึกษาที่เป็น กลุ่มตัวอย่าง ใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 และติดต่อประสานงานทาง โทรศัพท์ เพื่อแจ้งความประสงค์ขอความร่วมมือในการกรอกแบบสอบถาม และนัดหมายวัน เวลา ที่จะรับแบบสอบถามกลับคืน จำนวน 115 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้ศึกษาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เครื่องคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป มีขั้นตอนดังนี้ 1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยใช้การหาค่าร้อยละ 2) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการ เรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$)

และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 3) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยใช้การทดสอบค่าที (t - test)

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั้งหมดของการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา 2 ลำดับได้แก่ ผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ เป็นลำดับสุดท้าย

1.1 ผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารมีการกำหนดนโยบาย / ข้อกำหนดเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา 2 ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารจัดประชุมครูเพื่อชี้แจงให้ทราบนโยบาย วัตถุประสงค์ ความสำเร็จของการทำวิจัยเพื่อปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ และผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย เป็นลำดับสุดท้าย

1.2 ผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารจัดและส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบในโครงการการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา 2 ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้แลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้

และประสบการณ์การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และผู้บริหารให้การยกย่องครูผู้มีความรู้ความสามารถ
ทำวิจัย เช่น ให้เกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้ทำวิจัย เป็นลำดับสุดท้าย

1.3 ผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัย
เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดยภาพรวม
อยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารชั้นนำ กระตุ้นให้ครูเกิดการปรับปรุง
กระบวนการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัย อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา 2 ลำดับ
ได้แก่ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูนำผลการวิจัยมาใช้ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหาร
จัดให้มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้การวิจัยแก่ครู เป็นลำดับสุดท้าย

1.4 ผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัย
เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ โดย
ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารจัดระบบดูแลเอาใจใส่ครูให้
ทำวิจัยที่สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตน อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา
2 ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารจัดระบบงานในโรงเรียนให้เอื้อต่อการปฏิบัติหน้าที่ครู เช่น ความเป็น
อิสระ กล้าคิด ค้นคว้า และวิจัยทดลองความคิดใหม่ ๆ และ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการคิด
ทางเลือกนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนเพื่อปรับปรุงวิจัย เช่น สื่อหรืออุปกรณ์การสอน
เป็นต้น เป็นลำดับสุดท้าย

1.5 ผลการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัย
เพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำวิจัยเพื่อ
พัฒนาการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก และเมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหาร
กระตุ้น ยั่วให้ครูคิดปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยอันเป็นความก้าวหน้าของ
อาชีพครู อยู่ในระดับมาก เป็นอันดับที่ 1 รองลงมา 2 ลำดับ ได้แก่ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้มี
ผลงานวิจัยได้รับการคัดเลือกเป็นครูดีเด่น ครูต้นแบบ และ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูผู้มี
ผลงานวิจัยสามารถสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงานในระดับที่สูงขึ้น เป็นลำดับสุดท้าย

2. ผลการเปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อ
พัฒนาการเรียนรู้ของ ครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามสถานภาพมีผลดังนี้

2.1 ผลการเปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเพศชายและเพศหญิงบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.2 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวุฒิปริญญาตรี และสูงกว่าปริญญาตรี บทบาทในการส่งเสริมการทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของ ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป แสดงบทบาทในการส่งเสริมการทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

จากการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2

จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาต้ง เขต 2 มีการบริหารโรงเรียน การพัฒนาการเรียนการสอนของครูผู้สอนและนักเรียน ที่สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ , 2542) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 คือ “ คุณภาพการเรียนของนักเรียน” ซึ่งการจัดการศึกษาดังกล่าว จะต้องอาศัยพื้นฐานของการศึกษา ค้นคว้า วิจัย ทดลอง เพื่อแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และแนวทางแก้ไข ปัญหาที่เกิดขึ้นในกระบวนการเรียนการสอนโดยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล อีกทั้งยังสามารถนำไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังได้รับการประเมินคุณภาพโรงเรียนทั้งภายในและภายนอก เพื่อประเมินคุณภาพของโรงเรียน จึงส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาต้ง เขต 2 มีการส่งเสริมและเห็นความสำคัญของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ในด้านต่างๆ ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดนโยบาย / ข้อกำหนดเพื่อสนับสนุนการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อ จัดและส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมรับผิดชอบในโครงการการทำเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ ชี้นำ กระตุ้นให้ครูเกิดการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนโดยใช้การวิจัย จดัระบบดูแลเอาใจใส่ครูให้ทำวิจัยที่สอดคล้องกับหน้าที่ความรับผิดชอบของตน กระตุ้น ยั่วยุ ให้ครูคิดปรับปรุงการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยอันเป็นความก้าวหน้าของอาชีพครู จึงส่งผลให้ครูมีการรับรู้ว่าคุณภาพการบริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้อยู่ในระดับมาก ในทุกๆ ด้าน แต่มีบางข้อในแต่ละด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อย เช่น ผู้บริหารสนับสนุนให้มีการจัดสรรงบประมาณเพื่อการวิจัย ผู้บริหารจัดให้มีการเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้ การวิจัยแก่ครู ซึ่งมีสาเหตุมาจากการจัดสรรงบประมาณที่น้อย ครูผู้ทำวิจัยต้องเป็นผู้ออกทุนเองและหาความรู้เพิ่มเติม หรือเข้าอบรมตามที่ต่างๆ ด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รัชณี นาทสทา, 2556) ได้ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการส่งเสริมมากที่สุด คือ ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้รองลงมาคือ ด้านการให้การยอมรับนับถือต่อครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้นี้ ด้านการ

ส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ส่วนด้านที่ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทน้อยที่สุดคือด้านการให้ความสำคัญกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้

2. การวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 พบว่า

2.1 จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารเพศชายและผู้บริหารเพศหญิง มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ เพราะทั้งผู้บริหารเพศชายและเพศหญิงมีความตระหนักในบทบาทของผู้บริหาร และเข้าใจในภารกิจของงานด้านบริหารเป็นอย่างดี เพื่อบริหารงานในโรงเรียนให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ , 2542) และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 จึงส่งผลให้ครูผู้สอนรู้ว่าผู้บริหารเพศชายและผู้บริหารเพศหญิงมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ (วาร์ณีย์ ฐิริสินสิทธิ์, 2547) กล่าวว่าในช่วงประมาณสองร้อยปีที่ผ่านมา สังคมของมนุษย์ได้มีการเปลี่ยนแปลงหลายประการ การเกิดและการยอมรับในเรื่องสิทธิมนุษยชน การให้ความสำคัญกับความเป็นประชาธิปไตย การเปลี่ยนแปลงการผลิตแบบเกษตรกรรมเป็นอุตสาหกรรม ความก้าวหน้าของเทคโนโลยี ได้ทำให้ผู้หญิงส่วนหนึ่งได้รับโอกาสการศึกษาเช่นเดียวกับผู้ชาย ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีปัจจัยสองประการของเฮิร์ชเบอร์เกอร์ โดยทฤษฎีนี้กล่าวถึงปัจจัยกระตุ้น (Motivators Factors) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความพอใจในการทำงาน และปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความไม่พอใจในการทำงานปัจจัยกระตุ้น (Motivators Factors) เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนชอบ และรักงาน เป็นตัวการสร้างความพึงพอใจให้บุคคล

2.2 จากผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้บริหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้บริหารที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้ เพราะทั้งผู้บริหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้บริหารที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีระดับการศึกษาทั้งระดับปริญญาตรี และสูงกว่านั้น ได้ศึกษาหาความรู้ในกระบวนการทำวิจัย

เป็นอย่างดี และตระหนักให้มีความสำคัญ ในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และสามารถให้คำปรึกษาต่อครูผู้สอนได้ จึงส่งผลให้ครูผู้สอนรู้ว่าผู้บริหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้บริหารที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (บุญมา ช้างทอง, 2555) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร พบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ (พัชวิชัย โสยกกุล, 2552) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1 ที่พบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.3 จากผลการวิจัยพบว่า พบว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้เพราะทั้งผู้บริหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้บริหารที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี และตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ทั้งนี้เพราะว่า ปัจจุบันนี้การทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้เป็นเรื่องที่สำคัญ และสามารถหาความรู้เพิ่มเติมกันได้อย่างทั่วถึงและสะดวกมากยิ่งขึ้น ไม่จำเป็นว่าจะมีประสบการณ์ในการทำงานมากหรือน้อย จึงส่งผลให้ครูผู้สอนรู้ว่าผู้บริหารที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และผู้บริหารที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ถวิล ประเสริฐศรี, 2546) ศึกษาการวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน ในเขตการศึกษา 11 ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของ ผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนโดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันกับครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 10 ปี อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($P < .05$)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการศึกษาไปใช้

- 1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณเพื่อการทำวิจัย
- 2) ด้านการให้การยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรยกย่องครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการให้เกียรติบัตรหรือรางวัลแก่ครูผู้ทำวิจัย
- 3) การให้ความสำคัญกับการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเชิญวิทยากรมาบรรยายเสริมความรู้เรื่องการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูผู้สอน
- 4) การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการเลือกนวัตกรรม จัดหาตัวอย่างงานวิจัย และมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ปัญหา
- 5) การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งงานของครูผู้ทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผู้ทำวิจัยสามารถสับเปลี่ยนตำแหน่งหน้าที่การงานให้สูงขึ้นได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

- 1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 2) ควรศึกษาแรงจูงใจในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน
- 3) ควรศึกษาการพัฒนารูปแบบการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน

เอกสารอ้างอิง

- Krejcie & Morgan. (1970). Determining sample size for research activities. *Education and Psychological Measurement*, 30 (3) , 607-610.
- ถวิล ประเสริฐศรี. (2546). บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนอาชีวศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในเขตการศึกษา 11. ม.ป.พ.ม.ป.ท.
- บุญมา ช้างทอง. (2555). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร. กำแพงเพชร: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยนเรศวร.
- พยุหศักดิ์ จันทรสุรินทร์ . (2541). การวิจัยในชั้นเรียน: ทางเลือกใหม่ของกานนิเทศการสอน เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา. วารสารวิชาการ ปีที่ 18 (ส.ค. 2541), 2-12.
- พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ . (2542). ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 116, ตอน ที่ 74ก (19 สิงหาคม 2542).
- พัชวิษฐ์ โสยกกุล. (2552). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยใน ชั้นเรียนของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเลย เขต 1. เลย: คณะศึกษาศาสตร์ :มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย.
- รัชนี นาทสีทา. (2556). บทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาชั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. ร้อยเอ็ด : การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.
- วารุณี ภูริสินสิทธิ์. (2547). เข้าถึงได้จาก ความเป็นเพศ: <http://www.geocities.com/datamid2001/newpage17.html>
- สำนักงานเขตพื้นที่การการประถมศึกษาตรัง เขต 2. (2557).
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ.

การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิปูน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Assessment Readiness Tourism Potential by the
Community Learning , The Case Study : Community Leaders,
Phipun District, Nakhon Si Thammarat Province

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

เดช แชน้ำแก้ว

บุญยิ่ง ประทุม

พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 160 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก และมีแนวทางการพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ ผลการศึกษาพบว่า เนื่องจากมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ มีเหตุการณ์ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ ควรส่งเสริมการอนุรักษ์ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกับคน

ในชุมชน ภายใต้กฎ และระเบียบการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ และรับรู้ร่วมกัน เหมือนกับคนในชุมชน ควรส่งเสริมความรู้เรื่องการลดมลภาวะ หรือขยะมูลฝอยที่ทำลาย สภาพแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน

คำสำคัญ : การประเมินศักยภาพ, ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการเรียนรู้.

ABSTRACT

The objective of this research were as follow : to assess readiness tourism potential by the community of learning and to study the development approach readiness tourism potential by the community learning. The case study : Community Leaders of Phipun district, Nakhon Si Thammarat province. The population are 160 the community leaders and the samples are 113 the community leaders by Krejcie and Morgan table. The collecting data used questionnaires. The statistics used to analyze the data were frequency, means, percentages, standard deviations. The research found that : The assessment readiness tourism potential by the community learning as high levels. The development approach readiness potential tourism by the community learning. The study found that Sample guidelines are proposed such as community promote abundant natural resources conservation and contribute event to the learning of historical and natural resource conservation in cooperation with the community under the rules and regulations of tourism, tourists get to know in order to make mutual recognition similar to people in the community. Promote knowledge about reducing pollution or solid waste that is destroying the environment by the community.

Keywords : The assessment potential, readiness tourism, Tourism by the community learning.

บทนำ

จุดเริ่มในการผลักดันความคิดเรื่องการพัฒนาที่ยั่งยืนส่งอิทธิพลถึงการให้ความสำคัญเรื่องการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนของกระแสการพัฒนาการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นกระแสความต้องการอนุรักษ์ธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งกระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวที่สนใจการท่องเที่ยวเพื่อการเรียนรู้ และกระแสความต้องการในการพัฒนาคน และให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นได้ (ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2551) ในลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) ได้ชี้ให้เห็นถึงการท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน และจัดการโดยชุมชน มีองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน มี 4 ด้าน คือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561)

โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการเรียนรู้ มีลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการเรียนรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านกับผู้มาเยือน หรือนักท่องเที่ยว (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ซึ่งเป็นการเรียนรู้ถึงมีกฎ ระเบียบ และแนวปฏิบัติในการป้องกัน และแก้ไขปัญหาที่อาจส่งผลกระทบต่อชุมชนทั้งในด้านสังคม วัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงคุณภาพชีวิตของชุมชน เพราะหากชุมชนมีการบริหารจัดการการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของชุมชนได้อย่างเหมาะสม และมีประสิทธิภาพชุมชนจะได้รับประโยชน์จากการดำเนินการพัฒนาการท่องเที่ยว (ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2551) ซึ่งการศึกษาครั้งนี้เลือกพื้นที่อำเภอพิบูลย์ มีระยะทางห่างไกลจากตัวเมืองนครศรีธรรมราช 109 กิโลเมตร ในอดีตเป็นตำบลหนึ่งในอำเภอฉวางที่มีพื้นที่กว้างใหญ่ ในปี พ.ศ. 2515 กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ได้ยกฐานะอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นพื้นที่ที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และมีรูปแบบการพัฒนาชุมชนที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิบูลย์, 2560) การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืนอยู่ภายใต้ศักยภาพทางการท่องเที่ยว และการมีจิตสำนึกที่ดีในการให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติอย่างยั่งยืนมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ รวมทั้งตัวผู้นำชุมชนที่มีการเปิดโอกาสให้สมาชิกในชุมชนได้มีโอกาสมีส่วนร่วมกับ

การดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้กลุ่มการท่องเที่ยวชุมชนได้รับการสนับสนุนจากสมาชิกในชุมชนส่วนใหญ่ (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557) มีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวได้อย่างดีเพราะชุมชนมีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย โดยจะมีผู้นำชุมชนในการอนุรักษ์และจะต้องมีการจัดอบรมให้ความรู้อย่างถูกต้องเพื่อให้คนในชุมชนรู้สึกหวงแหน และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว (สุถี เสริฐศรี, 2557)

จากความสำคัญดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่อง การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ที่นำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง ประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด 160 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิบูล, 2560) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (ชมภูวงศ์, 2554) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลาก

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม แล้วนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อตรวจสอบในด้านเนื้อหา และสำนวนภาษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนออนุเคราะห์ผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข

(IOC) จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาปรับปรุงข้อคำถาม และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวโดยชุมชน หรือ Community - Based Tourism ด้านการเรียนรู้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5 คะแนน), มาก (4 คะแนน), ปานกลาง (3 คะแนน), น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยการประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ คือ ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00 หมายถึง ระดับมากที่สุด, ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50 หมายถึง ระดับมาก, ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50 หมายถึง ระดับปานกลาง, ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50 หมายถึง ระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.50 หมายถึง ระดับน้อยที่สุด (ชมภูวงศ์, 2554)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามปลายเปิด

หลังจากปรับตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 32 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้เท่ากับ 0.946 ส่งอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง แล้วจึงดำเนินการเก็บข้อมูลจริงอีกครั้ง จำนวน 113 คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่เบื้องต้นเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนให้เกิดความเข้าใจในบริบทงานวิจัย โดยการพบปะกับชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ จากนั้นจึงลงพื้นที่อีกครั้งเพื่อประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ และแนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ เป็นการสำรวจโดยแบบสอบถามไปยังผู้นำชุมชน โดยการใช้แบบสอบถาม จำนวน 113 ฉบับ

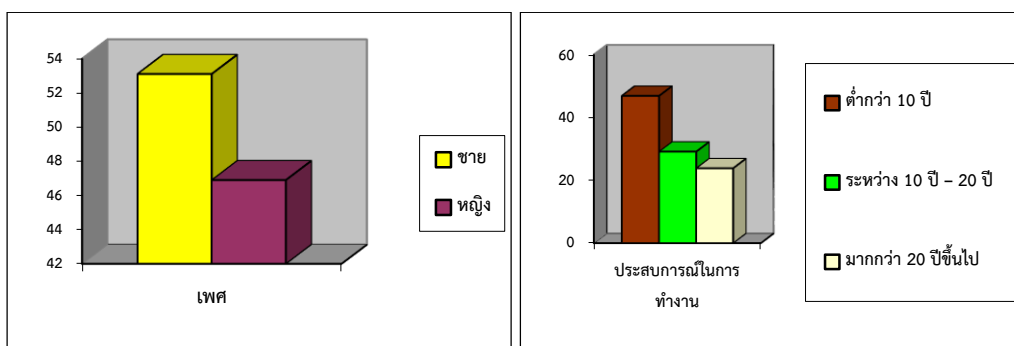

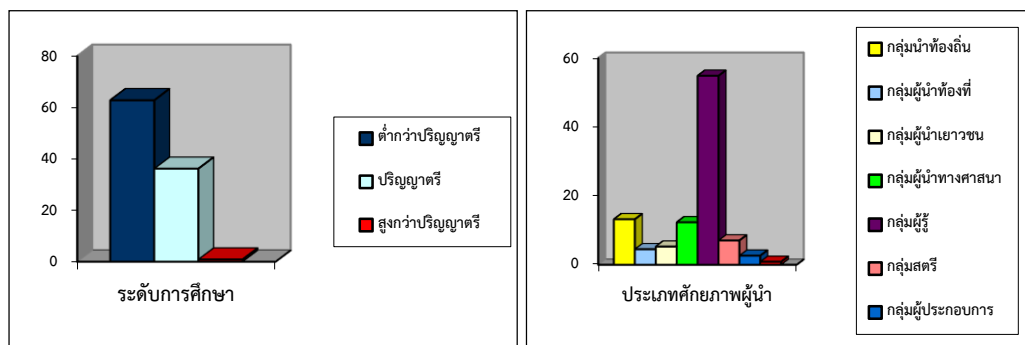
4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีวิจัยเชิงปริมาณ การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนที 2 เกี่ยวกับการประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้มาทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ โดยการรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ ตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.10) มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 62.84) มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี (ร้อยละ 46.90) และเป็นกลุ่มผู้รู้ หรือปราชญ์ชาวบ้าน (ร้อยละ 54.87) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้
 กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับ
 มาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.04, S.D. เท่ากับ 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ย
 จากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถ
 รรสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว อยู่ใน
 ระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.11, S.D. เท่ากับ 0.77) รองลงมา คือ มีแหล่งโบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม
 และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางวิชาการ และการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก
 ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.07, S.D. เท่ากับ 0.84) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนใน
 ชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของ
 ชุมชนอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 3.94, S.D. เท่ากับ 0.76) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 รายละเอียดค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านการเรียนรู้	ระดับการประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. สภาพทั่วไปของชุมชน และชีวิตความเป็นอยู่ของคนในชุมชนมีความเหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ของนักท่องเที่ยว	4.04	0.78	มาก
2. แหล่งท่องเที่ยวในชุมชนมีความเกี่ยวข้องกับศาสนา และวิถีชีวิตของคนในชุมชนที่สามารถนำไปสร้างการเรียนรู้แก่คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวได้	4.03	0.80	มาก
3. มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต และวัฒนธรรมของชุมชนแก่นักท่องเที่ยว	4.11	0.77	มาก
4. มีแหล่งโบราณคดี ศิลปวัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางวิชาการ และการเรียนรู้แก่นักท่องเที่ยว	4.07	0.84	มาก
5. มีกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชน	3.94	0.76	มาก
รวม	4.04	0.60	มาก

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอ มีอาทิเช่น ควรส่งเสริมการท่องเที่ยวในอำเภอพิบูลย์ เพราะมีทรัพยากรทางธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์เอื้อต่อการเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ และส่งเสริมให้นักท่องเที่ยวอนุรักษ์

ทรัพยากรทางธรรมชาติร่วมกับคนในชุมชน ควรมีการแจ้งกฎ และระเบียบการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบเพื่อให้รับรู้ร่วมกันเหมือนกับคนในชุมชน และควรส่งเสริมความรู้เรื่องการลดมลภาวะ หรือขยะมูลฝอยที่ทำลายสภาพแวดล้อมให้กับนักท่องเที่ยว และคนในชุมชน

ภาพที่ 2 การลงพื้นที่ประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้

อภิปรายผล

1. การประเมินศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้
กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 4.04, S.D. เท่ากับ 0.60) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ที่ได้กล่าวถึง ด้านการเรียนรู้ มีลักษณะของกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในวิถีชีวิต รวมถึงวัฒนธรรมที่แตกต่าง มีระบบจัดการให้

เกิดกระบวนการเรียนรู้ระหว่างชาวบ้านในชุมชนกับนักท่องเที่ยว รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ, 2551) ได้ศึกษาเรื่อง การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง ได้สรุปว่าการเรียนรู้ถึงมีกฎระเบียบ แนวปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม เพราะหากชุมชนสามารถสร้างการมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวแล้วก็จะทำให้ชุมชนได้รับประโยชน์ร่วมกัน และสร้างรายได้มาสู่ชุมชน

2. แนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้
กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับ (เปรมจิต พรหมสารเมธี, 2553) ได้ศึกษาเรื่อง การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวนานาชาติในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ได้สรุปว่า การเพิ่มศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววัฒนธรรมเพื่อดึงดูดความสนใจ และเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวสูงขึ้น รวมทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิภา ศรีระทุ, 2551) ได้ศึกษาเรื่อง ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาค้อ จังหวัดเพชรบูรณ์ ผลการศึกษาสรุปได้ว่า แหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพสามารถดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวได้ มีกิจกรรม และกระบวนการเรียนรู้ที่มีความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยว และการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน และองค์กรส่วนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์, 2557) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน : กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา สรุปได้ว่า การท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน และจิตสำนึกที่ดีในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติมากกว่าการมุ่งเน้นที่ผลประโยชน์ด้านรายได้ และผู้นำชุมชนต้องสร้างมีส่วนร่วมกับชาวบ้านในการดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยว และยังสอดคล้องกับงานวิจัย (สุถิ เสริฐศรี, 2557) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า การมีศักยภาพในการจัดการท่องเที่ยวภายใต้ทรัพยากรทางการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ผู้นำชุมชนจะต้องมีการจัดอบรม และให้ความรู้กับคนในชุมชนเพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

สรุป

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่าอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ จึงเกิดเป็นแนวทางพัฒนาศักยภาพความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการเรียนรู้ที่สามารถส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ ภายใต้ทุนทางวัฒนธรรม ทุนทางธรรมชาติ และทุนทางมนุษย์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมให้คนในชุมชน และนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นส่งเสริมด้านการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง อีกทั้งควรนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์เพื่อความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

- เปรมจิต พรหมสาระเมธี. (2553). การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมสำหรับนักท่องเที่ยวนานาชาติในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิมพ์ลภัส พงศกรรังศิลป์. (2557). การจัดการการท่องเที่ยวชุมชนอย่างยั่งยืน กรณีศึกษา บ้านโคกไคร จังหวัดพังงา. วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, 650-665.
- ระพีพรรณ ทองหล่อ และคณะ. (2551). การสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้วยกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมในกลุ่มจังหวัดภาคกลาง. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาควง จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- วิภา ศรีระทุ. (2551). ศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอเขาควง จังหวัดเพชรบูรณ์. เพชรบูรณ์: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มกุฏราชวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหา.

- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน. (2560). รายชื่อการติดต่อผู้ผลิต และผู้ประกอบการ.
นครศรีธรรมราช: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน.
- สุธี เสริฐศรี. (2557). แนวทางการจัดการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนในชุมชนคลองโคน อำเภอเมือง
จังหวัดสมุทรสงคราม. สมุทรสงคราม: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (30 พฤษภาคม 2561).
เข้าถึงได้จาก การท่องเที่ยวโดยชุมชน (COMMUNITY - BASED TOURISM):
<http://www.dasta.or.th/th/component/k2/item/674-674>

การศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Studying Readiness Tourism by the Community of
Facility Management At Phipun District,
Nakhon Si Thammarat Province

บุญยิ่ง ประทุม
พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์
จิตติมา ดำรงวัฒนะ
เดช แชนน้ำแก้ว

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 160 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ที่ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1) ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก และ 2) ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่ง

อำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอ มี อาทิเช่น จำเป็นต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้มากกว่านี้ เพราะอำเภอพิปูนไกลจากอำเภอเมือง นครศรีธรรมราชมาก ต้องมีระบบดูแลความปลอดภัยตามจุดต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว ควรมีรถโดยสารประจำทาง มีรถเช่า หรือรถนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์ และมีป้ายบอกทางหลากหลาย ภาษาที่สามารถเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ ในขณะที่ต้องมีสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า และอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ ควรมีร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าท้องถิ่น หรือสินค้าที่ระลึก ตลอดสองข้างทาง

คำสำคัญ : ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, การจัดการสิ่งแวดล้อม
อำนวยความสะดวก

ABSTRACT

The objective of this research were as follow : to study readiness tourism by the community of facility management and to Development approach readiness tourism by the community of Facility Management at Phipun district, Nakhon Si Thammarat province. The population are 160 the community leaders and the samples are 113 the community leaders by Krejcie and Morgan table. The collecting data used questionnaires. The statistics used to analyze the data were frequency, means, percentages, standard deviations.

The research found that :

1) The assessment readiness tourism by the community of Facility Management as high levels. 2) Development approach readiness tourism by the community of facility management. The study found that sample guidelines are proposed such as a Public relations is required. Need to have system administrator security travel, there should buses , car for rent , ecotourism car and there should have signs in multiple languages it can access the attractions

while utilities such as electricity and have free Internet access in all areas, There should be a local store that sells goods or merchandise through.

Keywords : Tourism readiness by the community, Tourism by the community, Facility Management

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน เป็นกลไกสนับสนุนชุมชนในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วม ดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม หรือธรรมชาติที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว อนุรักษ์ฟื้นฟู สืบทอด ศิลปวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น ร่วมรับประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งทางตรงและทางอ้อม มีส่วนร่วมกับการกำหนดแนวทางเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนแบบยั่งยืน พร้อมเรียนรู้ และปรับตัวเข้ากับธรรมชาติได้อย่างกลมกลืน มาจัดกระบวนการเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่สามารถสัมผัสได้ การที่จะให้ชุมชนดำเนินการท่องเที่ยวนั้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และก็ต้องกระตุ้นคนในชุมชนให้เห็นความสำคัญ หรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการทำงานอนุรักษ์ทั้งด้านธรรมชาติและวัฒนธรรม (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2561) ภายใต้การจัดการท่องเที่ยวบนเงื่อนไขของการจัดการที่มีความรับผิดชอบที่จะช่วยกันลดผลกระทบต่องานสิ่งแวดล้อม และสังคม ทั้งนี้มุ่งให้มีการจัดการที่ยั่งยืนครอบคลุมถึงการอนุรักษ์ทรัพยากร การจัดการสิ่งแวดล้อม การป้องกัน และกำจัดมลพิษ รวมทั้งการควบคุม และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างมีขอบเขตตามธรรมชาติในฐานะเป็นวิถีชีวิตที่เกื้อกูลในระบบนิเวศเดียวกัน เป็นต้นว่าผู้ที่ดูแลรักษาทรัพยากรย่อมสมควรได้รับประโยชน์จากการดูแลรักษา และการกระจายผลประโยชน์ที่เกื้อหนุนกันระหว่างการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวกับความต้องการพัฒนาของชุมชนท้องถิ่นให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น (สินธุ์ สโรบล, 2555)

อย่างไรก็ดีการท่องเที่ยวโดยชุมชนนั้นจะต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยวที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวทุกคน เพราะหากมีความสะดวกให้แก่นักท่องเที่ยวอย่างดีจนเป็นที่ประทับใจจะทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาใช้บริการซ้ำอีก (อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว/สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว, 2561) ทั้งนี้สอดคล้องกับอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช ถือว่าเป็น

พื้นที่ที่มีประวัติความเป็นมาที่น่าสนใจ และมีรูปแบบการพัฒนาการท่องเที่ยวที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงเวลาที่ผ่านมา ทั้งโครงสร้างพื้นฐาน และการพัฒนาด้านการสาธิตปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิบูลย์, 2560) สิ่งอำนวยความสะดวกเป็นสิ่งที่จะตอบสนองความต้องการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายเมื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พักแรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย (ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี, 2556) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ลดาวลัย แก้วมโน และคมกริช วงศ์แข, 2557) เรื่อง บทบาทของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวต่ออุปสงค์การท่องเที่ยว สรุปผลการศึกษาได้ว่า การคมนาคมขนส่งทางอากาศ การขนส่งทางบก และจำนวนห้องพักโรงแรมของกลุ่มประเทศที่มีความสามารถในการแข่งขันด้านการท่องเที่ยวสูง จะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้น และเป็นผลทำให้สัดส่วนของ GDP การท่องเที่ยวเพิ่มขึ้นโดยสิ่งอำนวยความสะดวกเหล่านี้จะมีผลต่อการ กระตุ้นการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จักรกฤษณ์ แสนพรหม, 2556) เรื่อง ความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยวผู้สูงอายุ และผู้สูงอายุในพื้นที่ กรณีศึกษา สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นพระธาตุบวรารของพระธาตุพนม จังหวัดนครพนม ได้สรุปผลการศึกษาได้ว่า ความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว คือ ป้ายแจ้งข้อมูล แผนที่ที่มองเห็นได้ชัดเจนทั้งกลางวัน และกลางคืน ที่จอดรถ และการติดตั้งราวจับในที่นั่งน้ำ

จากความสำคัญดังกล่าว จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราชเพื่อศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก และเพื่อศึกษาความต้องการ และแนวทางพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ทำให้ความสามารถแข่งขันในตลาดการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคตได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อศึกษาความต้องการ และแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว โดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง โดยประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่ทำงานเกี่ยวข้องกับ การท่องเที่ยวในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด 160 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอพิปูน, 2560) ขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่ และมอร์แกน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลาก โดย กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 53.10) มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (ร้อยละ 62.84) มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี (ร้อยละ 46.90) และเป็นกลุ่มผู้รู้ หรือ ปราชญ์ชาวบ้าน (ร้อยละ 54.87)

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษา วิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม นำ แบบสอบถามฉบับร่างเสนอที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อตรวจสอบเนื้อหา สำนวน และ ภาษา จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข (IOC) จำนวน 5 ท่าน แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาปรับปรุงข้อ คำถาม และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง เพื่อตรวจความถูกต้องอีกครั้งหนึ่งแบ่ง ออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง มี ลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมรองรับการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5 คะแนน), มาก (4 คะแนน), ปานกลาง (3 คะแนน), น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) และมีเกณฑ์การแปลความหมาย ของค่าเฉลี่ยการประเมินสภาวะชุมชนด้านความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และตอน ที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้าน การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามปลายเปิด หลังจากปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

นำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 32 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้เท่ากับ 0.946

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ก่อนเก็บข้อมูล มีการลงพื้นที่สร้างความสัมพันธ์กับชุมชนเบื้องต้นก่อน เพื่อเป็นการสร้างความร่วมมือร่วมใจให้ชุมชนเกิดความเข้าใจในบริบทงานวิจัย โดยการพบปะกับชุมชนอย่างไม่เป็นทางการ จากนั้นจึงลงพื้นที่ศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก และแนวทางการพัฒนาศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก เป็นการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามไปยังผู้นำชุมชน จำนวน 113 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยตอนที่ 1 ศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกจากแบบสอบถาม ตอนที่ 2 ที่เกี่ยวกับความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก โดยทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแนวทางการพัฒนาศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการรวบรวมข้อมูล จากแบบสอบถาม ตอนที่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก และตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อย จากนั้นจึงนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาเพื่อให้ได้เนื้อหาที่ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย กล่าวคือ ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มีที่พักที่สะดวกสบายสำหรับให้บริการแก่นักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก และชุมชนมีระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการขยะ อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ มีการจัดทำข้อมูลเกี่ยวกับเส้นทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว และมี

ป้ายบอกทางเป็นระยะ อยู่ในระดับมาก และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มีร้านอาหาร และ เครื่องดื่มสำหรับบริการนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก

2. ความต้องการ และแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอ มีอาทิ เช่น ต้องมีการประชาสัมพันธ์ให้ขึ้น ควรมีระบุจุดและความปลอดภัยในพื้นที่ให้นักท่องเที่ยวตาม จุดต่าง ๆ ควรมีรถโดยสารประจำทางหรือ และมีรถเช่า หรือรถนำเที่ยวเชิงอนุรักษ์ที่จัดโดยคน ในชุมชน พร้อมทั้งมีป้ายบอกทางที่สามารถเข้าสู่แหล่งท่องเที่ยวตามจุดต่าง ๆ ที่มองเห็นได้ชัด และหลายภาษา พร้อมทั้งมีสิ่งสาธารณูปโภค เช่น ไฟฟ้า และอินเทอร์เน็ต ให้ครอบคลุมทุก พื้นที่ และควรมีร้านค้าที่จำหน่ายสินค้าท้องถิ่น หรือสินค้าที่ระลึกตลอดสองข้างทาง

อภิปรายผล

1. ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก ในอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก โดยผลการศึกษา ชี้ให้เห็นว่ามีความพร้อมที่จะรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิดขององค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อ การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ที่กล่าวว่า มีการจัดการ โดยมีกฎ และกติกาในการจัดการสิ่งแวดล้อม วัฒนธรรม การท่องเที่ยว รวมถึงมีองค์กรในการทำงานเพื่อจัดการการท่องเที่ยวที่สามารถเชื่อมโยงกับการ พัฒนาชุมชนได้ มีการกระจายผลประโยชน์ที่เป็นธรรมที่เอื้อประโยชน์ต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของชุมชนสิ่งอำนวยความสะดวกเป็นการเตรียมความพร้อม และสร้างความเข้มแข็ง ให้กับชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว หรือสนับสนุนให้เกิดความต่อเนื่องในการท่องเที่ยว

2. จากความต้องการ และแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดย ชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกในอำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช สอดคล้อง กับงานวิจัยของ (ลดาวัลย์ แก้วมโน และคมกริช วงศ์แข, 2557) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของสิ่ง อำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวต่ออุปสงค์การท่องเที่ยว สรุปได้ว่า การคมนาคมการ ขนส่ง ที่พัก และโรงแรมจะส่งผลให้นักท่องเที่ยวเดินทางเข้ามาเพิ่มขึ้น ซึ่งสิ่งอำนวยความสะดวกจะมีผลต่อการกระตุ้นการเดินทางมาท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นยังมีทั้งป้าย

แจ้งข้อมูล แผนที่ ที่จอดรถ และห้องน้ำ ล้วนมีความจำเป็นต่อนักท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายเมื่อเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยว ได้แก่ ที่พัก แรม ร้านอาหาร เครื่องดื่ม สถานบริการต่าง ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา โทรศัพท์ และการรักษาความปลอดภัย

ข้อเสนอแนะ

ควรมีระบบจัดการเพื่อความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านการจัดการสิ่งอำนวยความสะดวกเพิ่มขึ้น เช่น ร้านอาหาร และเครื่องดื่มสำหรับบริการนักท่องเที่ยว เนื่องจากผลการประเมินในประเด็นนี้ยังอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้เพื่อให้ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวในประเทศไทย และต่างประเทศ

เอกสารอ้างอิง

- จักรกฤษณ์ แสนพรหม. (2556). ความจำเป็นของสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับนักท่องเที่ยว ผู้สูงอายุและผู้สูงอายุในพื้นที่ กรณีศึกษา สถานที่ท่องเที่ยวซึ่งเป็นพระธาตุบวรารของ พระธาตุพนม จังหวัดนครพนม. นครราชสีมา: โครงการงานการศึกษาตามหลักสูตร ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา สำนักวิชา วิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.
- ปาริฉัตร สิงห์ศักดิ์ตระกูล และพัชรินทร์ เสริมการดี. (2556). การศึกษาศักยภาพ และแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ของชุมชนบ้านทุ่งมะปริง อำเภอควนโดนและบ้าน โตนปาหนัน อำเภอควนกาหลง จังหวัดสตูล. วารสารสุทธิปริทัศน์, 97-112.
- ลดาวลย์ แก้วมโน และคมกริช วงศ์แข. (2557). บทบาทของสิ่งอำนวยความสะดวกด้านการท่องเที่ยวต่ออุปสงค์การท่องเที่ยว. วารสารปาริชาติ มหาวิทยาลัยทักษิณ 27(3) (ฉบับ พิเศษ), 261-273.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัย มหามกุฏราชวิทยาลัย.

- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2561). เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2561 จาก การท่องเที่ยว
โดยชุมชน (Community - Based Tourism): [http://www.cbt-
i.or.th/?ge=showpages&genlang=20112012094103#.Ww-BLu6FPIV](http://www.cbt-i.or.th/?ge=showpages&genlang=20112012094103#.Ww-BLu6FPIV)
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิบูล. (2560). รายชื่อการติดต่อผู้ผลิต และผู้ประกอบการ.
นครศรีธรรมราช: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิบูล.
- สินธุ์ สโรบล. (2555). เรียกใช้เมื่อ 29 พฤษภาคม 2561 จาก Community-based Tourism:
[https://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=9
57:2012-07-01-03-23-01&catid=35:research-
forum&Itemid=146](https://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=957:2012-07-01-03-23-01&catid=35:research-forum&Itemid=146)&option=com_content&view=article&id=957:2012-07-
01-03-23-01&catid=35:research-forum&Itemid=146.
- องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). เรียกใช้เมื่อ 31
พฤษภาคม 2561 จาก การท่องเที่ยวโดยชุมชน (COMMUNITY - BASED TOURISM):
<http://www.dasta.or.th/th/component/k2/item/674-674>
- อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว/สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว. (2561). เรียกใช้เมื่อ 31
พฤษภาคม 2561 จาก สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว:
<https://tourismatbuu.wordpress.com>

แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อม
รองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน
และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

The Development Community Approach for Readiness Tourism
by the Community The Case Study : Community Leaders and
Travel Clubs at Phipun district, Nakhon Si Thammarat province

พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์

จิตติมา ดำรงวัฒนะ

เดโช แชนน้ำแก้ว

บุญยิ่ง ประทุม

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว จำนวน 160 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาพบว่า

1) การเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราชอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยว

โดยชุมชน กรณีศึกษา : ชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราชผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอ มีอาทิเช่น ควรมีการแนะนำการท่องเที่ยว และมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่มีคนในชุมชนดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นได้ พร้อมทั้งมีอาสาสมัครในชุมชนมาประสานงานการท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงกันพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว

คำสำคัญ : แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชน, การเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน

ABSTRACT

The objective of this research were as follow : to study readiness tourism by the community and to development community approach a readiness tourism by the community. The case study : Community leaders and Travel Clubs at Phipun district, Nakhon Si Thammarat province. The population are 160 the community leaders and the samples are 113 the community leaders by Krejcie and Morgan table. The collecting data used questionnaires. The statistics used to analyze the data were frequency, means, percentages, standard deviations.

The research found that :

1) Readiness tourism by the community. The case study : Community leaders and Travel Clubs at Phipun district, Nakhon Si Thammarat province as high level. and 2) Community Development Approach at tourism by the community , the guidelines are proposed such as promote tourism activities and community of volunteer who facilitate the tourists,

Keywords : Development Community Approach, Readiness tourism, tourism by the community.

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนมีหลักการ คือ ชุมชนเป็นเจ้าของ ชาวบ้านเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง และตัดสินใจ ส่งเสริมความภาคภูมิใจในตนเอง ยกย่องคุณภาพชีวิต มีความยั่งยืนทางด้านสิ่งแวดล้อม คงเอกลักษณ์ และวัฒนธรรมท้องถิ่น ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคนต่างวัฒนธรรม เคารพในวัฒนธรรมที่แตกต่าง และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ เกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนท้องถิ่น มีการกระจายรายได้สู่สาธารณประโยชน์ของชุมชน (สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2560) ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism) มีองค์ประกอบของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนอยู่ 4 ด้าน กล่าวคือ ด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม ด้านองค์กรชุมชน ด้านการจัดการ และด้านการเรียนรู้ (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ด้านองค์กรชุมชน ที่จะเข้ามาเสริมสร้างชุมชนให้มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย และให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา (กลุ่มเยาวชน CBT สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2561)

ทั้งนี้การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งจะมียุทธศาสตร์ชุมชนขับเคลื่อนการพัฒนาตำบลในด้านการบริการนักท่องเที่ยว และการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อันเป็นการเชื่อมโยงยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวที่ช่วยสร้างกฎระเบียบ สร้างคนรุ่นใหม่ ดูแลประเพณีวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดการพื้นที่ และเชื่อมโยงกับการจัดการทรัพยากรเพื่อก้าวไปสู่การท่องเที่ยวชุมชนอย่างสมบูรณ์ ซึ่งองค์กรชุมชนต้องมีการดำเนินกิจกรรมในหลาย ๆ อย่างให้มีความพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยว (สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน), 2560) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุดถนอม ต้นเจริญ, 2560) เรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการศึกษาสรุปได้ว่า ศักยภาพในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน การพัฒนาการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน และแนวทางการรับรู้และการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อถ่ายทอดความรู้ และกระตุ้นจิตสำนึกในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ซึ่งศักยภาพด้านองค์กรชุมชนส่งผลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนมากที่สุด โดยเฉพาะการที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ชุมชนสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยว

กับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยว โดยชุมชนให้ยั่งยืนมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โชคชัย สุเวชวัฒนกุล, 2560) เรื่อง การจัดการวัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าเพื่อการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนใน อุตสาหกรรมการบริการ และการท่องเที่ยว ผลสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการวัฒนธรรมองค์กรเพื่อนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่า 3 รูปแบบ ได้แก่ การสร้างวัฒนธรรมแห่งความหมาย (Meaningful Culture) การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเป็นชุมชน (Community Building Culture) การสร้างวัฒนธรรมแห่งความเป็นเจ้าของ (Belonging Culture) ซึ่งนำไปสู่ การเตรียมการ การนำไปปฏิบัติ และการดูแลรักษา ทำให้เห็นแนวทางในการจัดการ วัฒนธรรมองค์กรที่ทำการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนได้ต่อไป

จากความสำคัญข้างต้น จึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนา องค์กรชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการ เตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการ ท่องเที่ยว และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อ สร้างศักยภาพในการท่องเที่ยวของชุมชนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำ ชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง โดยมีประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน และชมรมการ ท่องเที่ยว อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด 160 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชน อำเภอฟิปปูน, 2560) โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครซี่ และมอร์แกน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลาก

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล ใช้แบบสอบถามที่สร้างขึ้นจากการทบทวนเอกสาร และงานวิจัยแล้วสร้างข้อคำถามในแบบสอบถามฉบับร่างเสนอที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และตรวจสอบเนื้อหา ภาษา และสำนวนโดยคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจแก้ไข จำนวน 5 ท่าน จากนั้นนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาปรับปรุงข้อคำถาม และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งแบบสอบถามออกเป็น 3 ตอน ได้แก่ 1) แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ 2) แบบสอบถามเกี่ยวกับการเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จัหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) ลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ คือ มากที่สุด (5 คะแนน), มาก (4 คะแนน), ปานกลาง (3 คะแนน), น้อย (2 คะแนน) และน้อยที่สุด (1 คะแนน) และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ดังตารางที่ 1 และ 3) แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จัหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามปลายเปิด ซึ่งหลังจากปรับตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้ว และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง หลังจากนั้นนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 32 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้เท่ากับ 0.946 ส่งอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง แล้วจึงดำเนินการเก็บข้อมูลจริงอีกครั้ง จำนวน 113 คน

ตารางที่ 1 เกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยการเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

เกณฑ์ของค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	น้อยที่สุด

ที่มา : (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการสร้างความร่วมมือกับชุมชน ให้เกิดความเข้าใจในบริบทงานวิจัยอย่างไม่เป็นทางการ แล้วจึงลงพื้นที่ศึกษา การเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน และแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชน รองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยแบบสอบถาม จำนวน 113 ฉบับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการศึกษาการเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนมาทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูลย์ จังหวัดนครศรีธรรมราช และตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อยจึงนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ด้านเพศ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย มีจำนวนทั้งสิ้น 60 คน คิดเป็นร้อยละ 53.10 และรองลงมา คือ เป็นเพศหญิง มีจำนวนทั้งสิ้น 53 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90

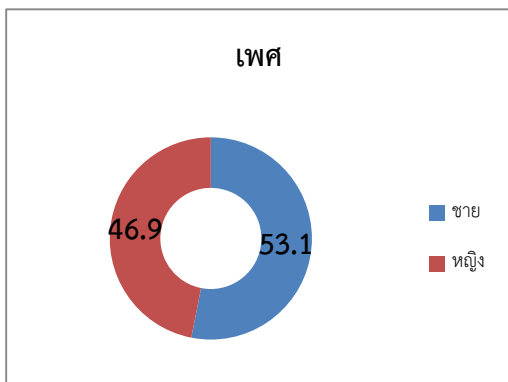
1.2 ระดับการศึกษา ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 71 คน คิดเป็นร้อยละ 62.84 รองลงมา คือ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 41 คน คิดเป็นร้อยละ 36.28 และน้อยที่สุด คือ มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีจำนวนทั้งสิ้น 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.88

1.3 ประสบการณ์ในการทำงาน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 53 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ในการทำงานระหว่าง 10 ปี – 20 ปี มีจำนวนทั้งสิ้น 33 คน คิด

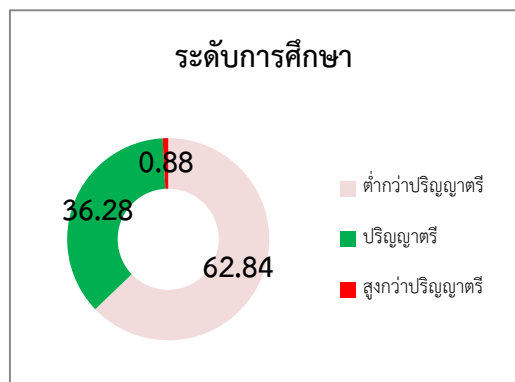

เป็นร้อยละ 29.21 และน้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 20 ปีขึ้นไป มีจำนวนทั้งสิ้น 27 คน คิดเป็นร้อยละ 23.89

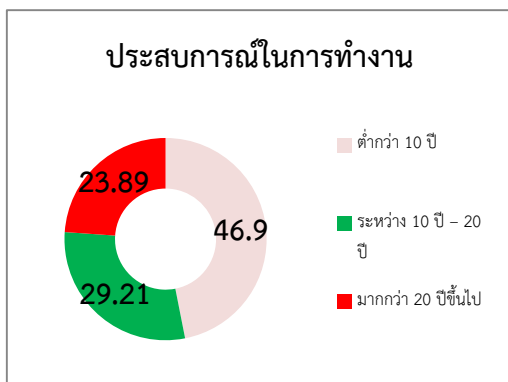
1.4 ประเภทศักยภาพ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นกลุ่มผู้รู้ มีจำนวนทั้งสิ้น 62 คน คิดเป็นร้อยละ 54.87 รองลงมา คือ กลุ่มนำท้องถิ่น มีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน คิดเป็นร้อยละ 13.27 และน้อยที่สุด คือ กลุ่มองค์กรชุมชน มีจำนวนทั้งสิ้น 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.88

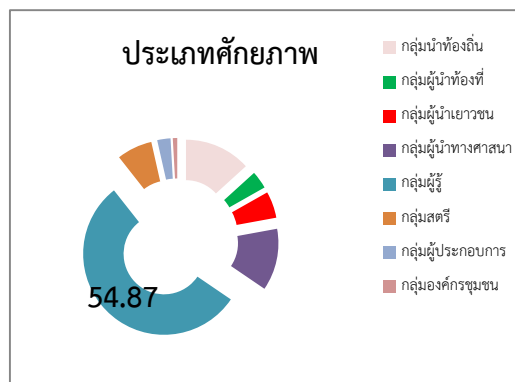
ภาพที่ 1 ข้อมูลด้านเพศของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 2 ข้อมูลด้านระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 3 ข้อมูลด้านประสบการณ์ในการทำงานของกลุ่มตัวอย่าง

ภาพที่ 4 ข้อมูลด้านประเภทศักยภาพของกลุ่มตัวอย่าง

2. การเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จัหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 4.03, S.D. เท่ากับ 0.60) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนมีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 4.19, S.D. เท่ากับ 0.71) และคนในชุมชนเห็นด้วยกับการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 4.19, S.D. เท่ากับ 0.73) รองลงมา คือ มีมัคคุเทศก์ หรือผู้นำชมที่เป็นคนในชุมชน ซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.94, S.D. เท่ากับ 0.77) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.81, S.D. เท่ากับ 0.95) ตามลำดับ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 รายละเอียดค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จัหวัดนครศรีธรรมราช

สภาวะชุมชนด้านความพร้อมรองรับ การท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านองค์กรชุมชน	ระดับสภาวะชุมชนด้าน ความพร้อมรองรับการ ท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านองค์กรชุมชน		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ชุมชนมีชื่อเสียง และเป็นที่รู้จักแก่นักท่องเที่ยว	4.19	0.71	มาก
2. คนในชุมชนเห็นด้วยกับการพัฒนาพื้นที่ของชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว	4.19	0.73	มาก
3. มีมัคคุเทศก์ หรือผู้นำชมที่เป็นคนในชุมชน ซึ่งสามารถถ่ายทอดเรื่องราวเกี่ยวกับชุมชนให้นักท่องเที่ยวได้	3.94	0.77	มาก
4. คนในชุมชนมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน	3.81	0.95	มาก
รวม	4.03	0.60	มาก

3. แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอ มีอาทิเช่น ควรมีการแนะนำการท่องเที่ยว หรือคนที่สามารถนำเที่ยวในชุมชนได้ ทั้งยังต้องมีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ได้รับการสนับสนุนจากคนในชุมชน และมีคนในชุมชนสามารถดำเนินกิจกรรมการท่องเที่ยวนั้นได้ ควรมีอาสาสมัครในชุมชนมาบริหารจัดการเกี่ยวกับการประสานงานการท่องเที่ยวให้มีความเชื่อมโยง และต่อเนื่องกันในชุมชน อีกทั้งชาวบ้าน หรือคนในชุมชนมีความพร้อมที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว

ภาพที่ 5 การลงพื้นที่หาแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

1. การเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จังหัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก

($\bar{x}$ เท่ากับ 4.03, S.D. เท่ากับ 0.60) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดองค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน, 2561) ที่กล่าวว่า องค์การชุมชนที่จะเข้ามาเสริมสร้างชุมชนให้มีระบบสังคมที่เข้าใจกัน มีปราชญ์ หรือผู้มีความรู้ และทักษะในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย และให้ชุมชนรู้สึกเป็นเจ้าของ และเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุดอนอม ตันเจริญ, 2560) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางชั้นแตก จังหวัดสมุทรสงคราม สรุปได้ว่า ศักยภาพขององค์กรในการจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน โดยเฉพาะการที่ชุมชนมีระบบสังคมที่เข้าใจกัน ชุมชนสามารถเชื่อมโยงการท่องเที่ยวกับการพัฒนาชุมชนโดยรวมได้ ส่วนใหญ่มีความเห็นว่าในภาพรวมของการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนมากที่สุด

2. แนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : ผู้นำชุมชน และชมรมการท่องเที่ยว อำเภอพิบูล จัหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (โชคชัย สุเวชวัฒนกุล, 2560) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการวัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าเพื่อการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการ และการท่องเที่ยว ผลสรุปได้ว่า แนวทางการจัดการวัฒนธรรมองค์กรเพื่อนำไปสู่วัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าในรูปแบบการสร้างวัฒนธรรมแห่งความหมาย การสร้างวัฒนธรรมแห่งการเป็นชุมชน และการสร้างวัฒนธรรมแห่งความเป็นเจ้าของ ซึ่งนำไปสู่การเตรียมการ การนำไปปฏิบัติ และการดูแลรักษา ร่วมกันอย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับแนวคิดของสถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 2560) ที่ได้กล่าวว่า การท่องเที่ยวโดยชุมชนมีหลักการ คือ ชุมชนเป็นเจ้าของ มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทาง และตัดสินใจ ยกระดับคุณภาพชีวิต ก่อให้เกิดการเรียนรู้ระหว่างคน องค์กร และเกิดผลตอบแทนที่เป็นธรรมแก่คนในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

ควรมีแนวทางการพัฒนาองค์กรชุมชนเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ประเด็นการส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว และพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้มีความ

เชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน ซึ่งอยู่ในระดับค่าเฉลี่ยต่ำสุด พร้อมทั้งนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในอำเภอบุณ จังหวัดนครศรีธรรมราช และในพื้นที่ใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มเยาวชน CBT สถาบันการท่งเทียวโดยชุมชน. (2561). เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2561 จาก รู้จักการท่งเทียวโดยชุมชน (CBT): <https://cbtyouth.wordpress.com/cbt-youth/cbt/>
- โชคชัย สุเวชวัฒนกุล. (2560). การจัดการวัฒนธรรมองค์กรที่ขับเคลื่อนด้วยคุณค่าเพื่อการพัฒนาที่สมดุล และยั่งยืนในอุตสาหกรรมบริการ และการท่งเทียว. วารสารวิชาการการท่งเทียวไทยนานาชาติ 13(2), 63-80.
- สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- สถาบันการจัดการระบบสุขภาพ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. (2560). เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2561 จาก "การท่งเทียวโดยชุมชน" คือ?: <http://hsmi2.psu.ac.th/paper/840>
- สถาบันพัฒนาองค์กรชุมชน (องค์การมหาชน). (2560). เรียกใช้เมื่อ 1 มิถุนายน 2561 จาก การท่งเทียวชุมชนวิถีคนขอนแก่น: <http://codi.or.th/index.php/public-relations/news/15332-2017-02-24-08-33-05>
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบุณ. (2560). รายชื่อการติดต่อผู้ผลิต และผู้ประกอบการ. นครศรีธรรมราช: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบุณ.
- สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบุณ. (2560). รายชื่อการติดต่อผู้ผลิต และผู้ประกอบการ. นครศรีธรรมราช : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอบุณ.
- สุดถนอม ต้นเจริญ. (2560). การจัดการการท่งเทียวโดยชุมชนกับการพัฒนาการท่งเทียวอย่างยั่งยืนของชุมชนบางขันแตก จังหวัดสมุทรสงคราม. วารสารวิชาการการท่งเทียวไทยนานาชาติ13(2), 1-24.

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน. (2561). เรียกใช้เมื่อ 31 พฤษภาคม 2561 จาก การท่องเที่ยวโดยชุมชน (COMMUNITY - BASED TOURISM): <http://www.dasta.or.th/th/component/k2/item/674-674>

การศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน
จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Studying Readiness Tourism by the Community of Natural
Resources and Culture. The Case Study : Phipun District,
Nakhon Si Thammarat Province

เดโช แชน้ำแก้ว
บุญยิ่ง ประทุม
พงศ์ประสิทธิ์ อ่อนจันทร์
จิตติมา ดำรงวัฒนะ
มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้ เพื่อศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช มีประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 160 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้นำชุมชน จำนวน 113 คน เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการศึกษาพบว่า ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก และแนวทางพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ผลการศึกษาพบว่า แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอมีอาทิเช่น สร้างจุดเด่นในการท่องเที่ยวให้สามารถดึงดูดใจให้มาท่องเที่ยวในอำเภอพิปูนมากขึ้น เพราะมีเหตุการณ์ที่ควรจดจำ และมีสถานที่ที่มีประวัติศาสตร์ พร้อมทั้งมีการปรับปรุงทัศนียภาพบางส่วนให้มี

ความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ และยังมีแหล่งท่องเที่ยวบางส่วนที่ยังไม่เปิดให้เข้าไปท่องเที่ยวอีกหลายสถานที่ จึงต้องดำเนินการพัฒนา และเปิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวสร้างรายได้มาสู่ชุมชน

คำสำคัญ : ความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว, การท่องเที่ยวโดยชุมชน, ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม

ABSTRACT

The objective of this research were as follow : to study the readiness tourism by the community of natural resources and culture , to develop readiness tourism by the community of natural resources and culture. The case study : Phipun district, Nakhon Si Thammarat province. The population are 160 the community leaders and the samples are 113 the community leaders by Krejcie and Morgan table. The collecting data used questionnaires. The statistics used to analyze the data were frequency, means, percentages, standard deviations. The research found that : Readiness tourism by the community of natural resources and culture as high level. The development approach readiness tourism by the community of natural resources and culture, the creating highlights cultural resource for the tourists where remember and contributing to the learning of historical. The community improved some landscapes , developed and opened a tourist attraction. Earnings came to the community

Keywords : Readiness tourism by the community, tourism by the community, Natural Resources and Culture.

บทนำ

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism : CBT) เป็นเครื่องมือสร้างความเข้มแข็งของชาวบ้านในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม โดย

กระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน ให้ชุมชนได้มีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการท่องเที่ยว (Thailand CBT Network Coordination Center, 2018) ซึ่งการท่องเที่ยวที่ใช้ชุมชนเป็นฐานได้ขยายตัวอย่างรวดเร็ว มีแนวโน้มที่จะเติบโตขึ้น เป็นเครือข่ายมากขึ้น และถูกคาดหวังว่าเป็นวิธีการจัดการท่องเที่ยวแบบหนึ่งที่มีศักยภาพ โดยเน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ในขณะเดียวกันก็เกิดประโยชน์แก่เศรษฐกิจชุมชนของคนในท้องถิ่นด้วย เพราะหากมองในด้านของการตลาดปรากฏว่า ตลาดของการท่องเที่ยวโดยชุมชนยังเป็นกลุ่มเฉพาะ ภายใต้การท่องเที่ยวโดยชุมชน ซึ่งถูกนำมาใช้เป็นการโฆษณาประชาสัมพันธ์ เพื่อส่งเสริมภาพพจน์ของการท่องเที่ยว แต่ในทางตรงกันข้ามกลับส่งผลกระทบต่อฐานทรัพยากรสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม ประเพณีของคนในท้องถิ่น (สินธุ์ สโรบล, 2555) ซึ่งทุกสิ่งล้วนมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน ทั้งสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบข้างเพื่อให้เกิดความสมดุลทางทรัพยากรทางธรรมชาติ และสามารถที่จะมีชีวิตที่สอดคล้องกับธรรมชาติ รวมทั้งกระบวนการจัดการที่เอื้อต่อความยั่งยืนของธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม (พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ, 2559) โดยการศึกษาครั้งนี้เลือกพื้นที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งเป็นพื้นที่ได้รับรายงานเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของประชาชนในจังหวัดนครศรีธรรมราช มีเกณฑ์เฉลี่ยการพัฒนาคุณภาพชีวิตที่ต่ำกว่าเกณฑ์ (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน, 2560) จึงต้องมีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างรายได้ในรูปแบบของการส่งเสริมการท่องเที่ยวด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม เพราะอำเภอพิปูนมีทั้งทุนทางธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสามารถนำมาใช้เป็นฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ แต่ปัจจุบันยังไม่ได้นำทุนเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ (Khaenamkhaew, D. Patoom, B. Onjun, P. and Damrongwattana, J, 2017) ซึ่งการท่องเที่ยวโดยชุมชนตามหลักการดังกล่าวข้างต้น มีความจำเป็นที่จะต้องเตรียมความพร้อมและสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน ในขณะเดียวกันก็ต้องกระตุ้นให้คนในสังคมเห็นความสำคัญ และสนใจในการทำงานอนุรักษ์ ทั้งด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phramaha Padoung Sanyottithat, 2018) เรื่อง Innovation, Learning Resources, Culture and Wisdom in Lanna สรุปผลการศึกษาได้ว่า การเรียนรู้ และการสนับสนุนส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมประเพณีให้มีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวแต่ละพื้นที่กับกับธรรมชาติที่สมบูรณ์ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Khonkumkard,

R, 2018) เรื่อง Marketing Mix Modeling for Community-Based Tourism, Banprasat Homestay, Amphoe Non Sung, Nakhon Ratchasima ผลการศึกษาสรุปว่า การนำเอาวิถีชุมชน และการเสริมสร้างการพัฒนาชุมชนที่มุ่งรักษาคุณค่าทางทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม ซึ่งเมื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวแล้วของการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีความพึงพอใจมากที่สุด เพราะมีความพร้อมสามารถรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้

สืบเนื่องจากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษาเรื่องการศึกษความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งนี้เพื่อศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ทำให้ทราบความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม และทำให้ทราบแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม ที่มีความเหมาะสม สร้างรายได้ และเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวของชุมชนในอนาคตให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้นำชุมชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ทั้งหมด 160 คน (สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิบูล, 2560) โดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน สุ่มตัวอย่างอย่างง่ายโดยการจับฉลาก

2. เครื่องมือรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือรวบรวมข้อมูลที่ใช้ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากการศึกษาวิเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงสร้างข้อคำถามในแบบสอบถาม จากนั้นนำแบบสอบถามฉบับร่างเสนอที่ปรึกษาพิจารณาปรับปรุงแก้ไขเพื่อตรวจสอบในประเด็นเนื้อหา ภาษา และสำนวน จากนั้นนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จเรียบร้อยแล้ว เสนอคณะผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบแก้ไข (IOC) จำนวน 5 ท่าน แล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจของผู้เชี่ยวชาญเพื่อมาปรับปรุงข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งผู้ศึกษาได้แบ่งออกแบบสอบถามเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นคำถามแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community - Based Tourism) ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า มี 5 ระดับ (ดังตารางที่ 1) และมีเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช (ดังตารางที่ 2)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามปลายเปิดหลังจากปฏิบัติตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน และนำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำแบบสอบถามไปทำการทดลองใช้ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง 32 คน เพื่อวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ซึ่งได้เท่ากับ 0.946 ส่งอาจารย์ที่ปรึกษาอีกครั้ง แล้วจึงดำเนินการเก็บข้อมูลจริงอีกครั้ง จำนวน 113 คน

ตารางที่ 1 รายละเอียดมาตราส่วนประเมินค่าความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

มาตราส่วนประเมินค่า	การแปลความหมาย
5 คะแนน	มากที่สุด
4 คะแนน	มาก
3 คะแนน	ปานกลาง
2 คะแนน	น้อย
1 คะแนน	น้อยที่สุด

ที่มา : (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

ตารางที่ 2 รายละเอียดเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ยความพร้อมรองรับการท่องเที่ยว
โดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัด
นครศรีธรรมราช

เกณฑ์ของค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
ค่าเฉลี่ย 4.51-5.00	มากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.51-4.50	มาก
ค่าเฉลี่ย 2.51-3.50	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.51-2.50	น้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00-1.50	น้อยที่สุด

ที่มา : (สงศรี ชมภูวงศ์, 2554)

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน เป็นการสร้างความร่วมมือกับชุมชนเพื่อสร้าง
ความร่วมมือร่วมใจ ให้เกิดความเข้าใจในบริบทงานวิจัย โดยการพบปะกับชุมชนอย่างไม่เป็น
ทางการ จากนั้นลงพื้นที่ศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้าน

ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม และแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม เป็นการสำรวจโดยแบบสอบถามไปยังผู้นำชุมชนว่ามีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยการใช้แบบสอบถาม จำนวน 113 ฉบับ

4.การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม โดยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามในตอนี่ 2 เกี่ยวกับการศึกษาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม มาทำการวิเคราะห์ และแปลผลข้อมูลด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้สถิติเพื่อวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

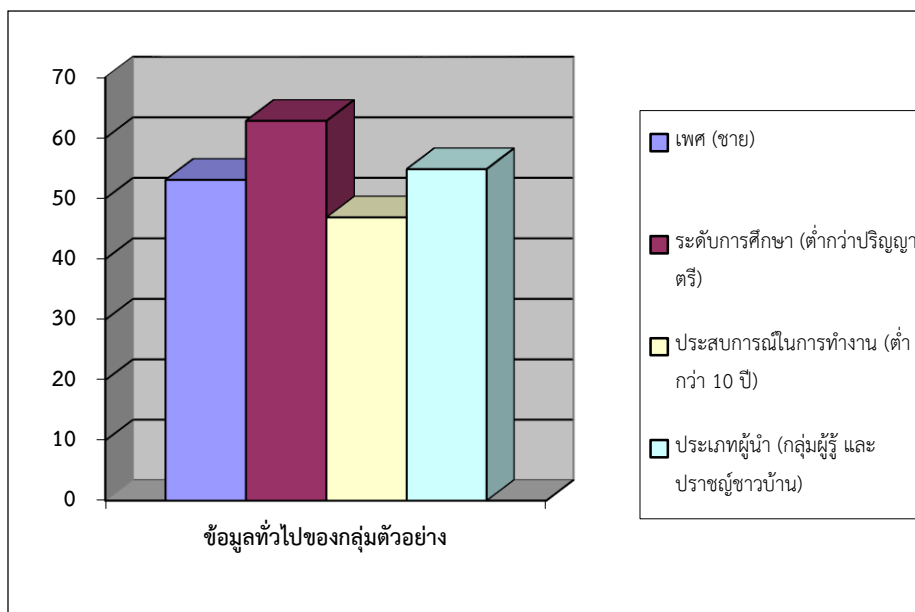
4.2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม จากแบบสอบถามในตอนี่ 3 เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม พร้อมทั้งตรวจสอบเนื้อหาอย่างถูกต้องเรียบร้อย แล้วจึงนำมาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนาตามวัตถุประสงค์การวิจัย

5. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 53.10 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 62.84 มีประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 46.90 และเป็นกลุ่มผู้รู้ หรือปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 54.87) ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

2. ความพร้อมเพื่อรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และ วัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 4.08, S.D. เท่ากับ 0.57) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ผลการศึกษาพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ชุมชนมีความเก่าแก่ และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 4.28, S.D. เท่ากับ 0.69) รองลงมา คือ ชุมชนมีความโดดเด่นทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้ อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 4.14, S.D. เท่ากับ 0.81) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ชุมชนมีสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยวทุกฤดูกาล อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ เท่ากับ 3.93, S.D. เท่ากับ 0.78) ตามลำดับ ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 รายละเอียดค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความพร้อมเพื่อรองรับการ
ท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา :
อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช

ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม	ความพร้อมรองรับการ ท่องเที่ยวโดยชุมชนด้าน ทรัพยากรธรรมชาติ และ วัฒนธรรม		
	$\bar{x}$	S.D.	แปลผล
1. ชุมชนมีความเก่าแก่ และมีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรม	4.28	0.69	มาก
2. ชุมชนมีวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะเชิงการท่องเที่ยว	3.97	0.71	มาก
3. ชุมชนมีความโดดเด่นของทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่สามารถดึงดูดความสนใจนักท่องเที่ยวได้	4.14	0.81	มาก
4. ชุมชนมีสภาพอากาศที่เหมาะสมต่อการท่องเที่ยว ทุกฤดูกาล	3.93	0.78	มาก
รวม	4.08	0.57	มาก

3. แนวทางพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้าน
ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอพิบูล จังหวัดนครศรีธรรมราช ผล
การศึกษาพบว่า แนวทางที่กลุ่มตัวอย่างเสนอ มีอาทิเช่น ต้องมีการสร้างจุดเด่นในการท่องเที่ยว
เพื่อให้สามารถดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวในอำเภอพิบูลเพิ่มมากขึ้น เพราะเป็นสถานที่
ที่ควรจดจำ และเป็นสถานที่ที่มีประวัติศาสตร์ อีกทั้งควรมีการปรับปรุงทัศนียภาพบางส่วนเพื่อให้มี
ความเหมาะสมกับการเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ในขณะที่ยังมีแหล่งท่องเที่ยวบางส่วน
ที่ยังไม่เปิดให้เข้าไปท่องเที่ยวอีกหลายสถานที่ จึงควรดำเนินการเพื่อพัฒนา และเปิดเป็นแหล่ง
ท่องเที่ยวสร้างรายได้มาสู่ชุมชน

ภาพที่ 2 ตัวอย่างทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอพิบูล
จังหวัดนครศรีธรรมราชที่พร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ภาพที่ 3 การลงพื้นที่รวบรวมข้อมูลความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน
อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช

อภิปรายผล

1. ความพร้อมเพื่อบริการการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม กรณีศึกษา : อำเภอฟิปปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการศึกษาพบว่า ผลการศึกษาพบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ เท่ากับ 4.08, S.D. เท่ากับ 0.57) ซึ่งผลการศึกษาทำให้ทราบว่ามีความพร้อมที่จะรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับแนวคิด (Khonkumkard, R, 2018) ได้ศึกษาเรื่อง Marketing Mix Modeling for Community-Based Tourism, Banprasat Homestay, Amphoe Non Sung, Nakhon Ratchasima ได้สรุปว่า เมื่อสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในลักษณะการท่องเที่ยวโดยชุมชน มีความพึงพอใจมากที่สุด เพราะมีการนำเอาวิถีชุมชน และการเสริมสร้างการพัฒนาชุมชนที่มุ่งรักษาคุณค่าทางทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรม จึงมีความพร้อมสามารถรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Khaenamkhaew, D. Patoom, B. Onjun, P. and Damrongwattana, J, 2017) เรื่อง Participatory Knowledge Management of Community Leaders' Potential for Sustainable Tourism Route Management ที่สรุปผลการศึกษาเบื้องต้นได้ว่า มีการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างรายได้ในรูปแบบของการส่งเสริมการท่องเที่ยว เพราะมีทั้งทุนทางธรรมชาติ และทุนทางวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสามารถนำมาใช้เป็นฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้ แต่ปัจจุบันยังไม่ได้นำทุนเหล่านี้มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพ

2. แนวทางการพัฒนาสถานะชุมชนด้านความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชน กรณีศึกษา : อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Pumnuan, O. Yodsilp, B. Massorn, P. Senawan, P. Panamorn, A. and Nookhao, J, 2018) ได้ศึกษาเรื่อง Chedi Maha Boon : Public Visibility of the Myanmar Community in Songkhla Province ซึ่งสรุปไว้ในประเด็นที่เกี่ยวกับทรัพยากรทางธรรมชาติ และวัฒนธรรมไว้ว่ามีลักษณะพหุลักษณะทางวัฒนธรรมที่การขับเคลื่อนตามแนวทางการพัฒนาชุมชน ทั้งทางด้านศิลปวัฒนธรรม ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านการส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน เน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น และสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยว รวมทั้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (Phramaha Padoung Sanyottithat, 2018) ได้ศึกษาเรื่อง Innovation, Learning Resources, Culture and Wisdom in Lanna สรุปผลว่า การเรียนรู้ และการสนับสนุนส่งเสริมสภาพความเป็นอยู่ และวัฒนธรรมประเพณีให้มีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในแต่ละพื้นที่กับธรรมชาติที่สมบูรณ์ในท้องถิ่นแบบมีส่วนร่วม

สรุป

จากการศึกษาทำให้ทราบว่าทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราชนั้น มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว จึงเกิดเป็นแนวทางการพัฒนาความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่สามารถส่งเสริมให้ชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวได้ เพราะทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมที่มีศักยภาพสามารถนำมาใช้เป็นฐานในการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

ควรมีระบบการจัดการเพื่อเตรียมความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้ครอบคลุมทุกด้าน เนื่องจากผลการศึกษายังครอบคลุมแค่ด้านทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรมแบบภาพกว้างเท่านั้น หากมีการศึกษาในครั้งต่อไป ควรสัมภาษณ์เชิงลึกเพิ่มเติม และควรมีการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการ

ท่องเที่ยวให้มีความพร้อมรองรับการท่องเที่ยวโดยชุมชนของอำเภอพิปูน จังหวัดนครศรีธรรมราช และในพื้นที่ใกล้เคียง

เอกสารอ้างอิง

- Khaenamkhaew, D. Patoom, B. Onjun, P. and Damrongwattana, J. (2017). Participatory Knowledge Management of Community Leaders' Potential for Sustainable Tourism Route Management. Nakhon Si Thammarat: Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.
- Khonkumkard, R. (2018). Marketing Mix Modeling for Community-Based Tourism, Banprasat Homestay, Amphoe Non Sung, Nakhon Ratchasima. MCU Congress 2, Topics "Thai Higher Education in THAILAND 4.0" Monday, April 30, 2018, Theater B, Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 288-294.
- Phramaha Padoung Sanyottithat. (2018). Innovation, Learning Resources, Culture and Wisdom in Lanna. MCU Congress 2, Topics "Thai Higher Education in THAILAND 4.0" Monday, April 30, 2018, Theater B, Faculty of Social Sciences Mahachulalongkornrajavidyalaya University, 445-451.
- Pumnuan, O. Yodsilp, B. Massorn, P. Senawan, P. Panamorn, A. and Nookhao, J. (2018). Chedi Maha Boon : Public Visibility of the Myanmar Community in Songkhla The 17th National Conference and The 1st International Conference "Ethics and Sustainable Development" January 28-31, 2018. At the 48th Birthday of the Crown Prince Maha Vajiralongkorn Conference Hall, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Wangnoi, Ayutthaya, Thailand, 39-49.
- Thailand CBT Network Coordination Center. (2018). เรียกใช้เมื่อ 29 พฤษภาคม 2561 จาก Thailand CBT Network Coordination Center: <https://thaicommunitybasedtourismnetwork.wordpress.com/cbt/>.

พระมหาสุทิตย์ อาภากรโ. (2559). พระพุทธศาสนากับการพัฒนาสังคม. พระนครศรีอยุธยา:
สาขาวิชาการพัฒนาสังคม ภาควิชาสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สงศรี ชมภูวงศ์. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสังคมศาสตร์. นครศรีธรรมราช: มหาวิทยาลัย
มหามกุฏราชวิทยาลัย.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน. (2560). รายชื่อการติดต่อผู้ผลิต และผู้ประกอบการ.
นครศรีธรรมราช : สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน.

สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน. (2560). รายชื่อการติดต่อผู้ผลิต และผู้ประกอบการ.
นครศรีธรรมราช: สำนักงานพัฒนาชุมชนอำเภอพิปูน.

สินธุ์ สโรบล. (2555). เรียกใช้เมื่อ 29 พฤษภาคม 2561 จาก Community-based Tourism:
[https://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=957:2012-07-01-03-23-01&catid=35:research-](https://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=957:2012-07-01-03-23-01&catid=35:research-forum&Itemid=146)
[forum&Itemid=146&option=com_content&view=article&id=957:2012-07-01-03-23-01&catid=35:research-forum&Itemid=146.](https://www.trf.or.th/index.php?option=com_content&view=article&id=957:2012-07-01-03-23-01&catid=35:research-forum&Itemid=146)

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อม สู่ประชาคมอาเซียน

The leadership development of Monks for the Preparedness of the ASEAN Community

รัชชนันท์ อิศรเดช

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

บทคัดย่อ

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำของพระสงฆ์และประชาคมอาเซียน 2) เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน 3) เพื่อศึกษากระบวนการและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) 17 รูป และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้วิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ และ 2) สนทนากลุ่ม นำข้อมูลการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะมาวิเคราะห์ในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหา

ผลการวิจัยพบว่า

1. แนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำของพระสงฆ์และประชาคมอาเซียน เพื่อให้การบริหารองค์กรสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดทิศทางในการพัฒนา เพื่อรองรับและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม ได้ศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดความร่วมมือ แนวคิดภาวะผู้นำ แนวคิดประชาคมอาเซียน การพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาและวิชาการสมัยใหม่ เพื่อจะได้ทราบถึงกระบวนการในการพัฒนาภาวะผู้นำใน

รูปแบบต่างๆ เพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองอันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม

2. การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน พระสงฆ์ผู้เป็นผู้นำจะต้องมีความรู้ และแสดงภาวะผู้นำ ใช้อำนาจความรู้ ความสามารถในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่สะท้อนความต้องการของคณะสงฆ์ของภูมิภาคและของตนเองได้ เช่น นโยบายสุขภาพพระสงฆ์อาเซียน กำหนดนโยบายสาธารณะของตนเองในเบื้องต้นให้ชัดเจน นโยบายที่เป็นเป้าหมายรวม ส่งผลให้สมาชิกคณะสงฆ์ในอาเซียนและภาคประชาชน รวมถึงภาครัฐที่เป็นหุ้นส่วนอาเซียนเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน การมีเป้าหมายร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน โดยเริ่มกำหนดนโยบายคณะสงฆ์ให้ชัดเจน จัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนร่วมกัน

3. กระบวนการและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยดำเนินการตามแนวทาง ขั้นที่ 1 การพัฒนาภาวะผู้นำรูปแบบความร่วมมือกับนโยบายภาครัฐ ขั้นที่ 2 การพัฒนาภาวะผู้นำให้ความรู้แก่สมาชิกอาเซียน ขั้นที่ 3 การพัฒนาภาวะผู้นำจัดกิจกรรมส่งเสริม ขั้นที่ 4 การพัฒนาภาวะผู้นำจัดการด้านศาสนิกสัมพันธ์ และขั้นที่ 5 การพัฒนาภาวะผู้นำสร้างเครือข่ายพัฒนาคณะสงฆ์ในกลุ่มอาเซียน

คำสำคัญ : การพัฒนาภาวะผู้นำ, พระสงฆ์, ประชาคมอาเซียน

ABSTRACT

The leadership development of monks for the preparedness of the ASEAN community has the following objectives: 1. to study the theory of leadership development of monks for the preparedness of the ASEAN community 2. To study the leadership development of monks to the ASEAN community 3. To study the process and guidelines for leadership development of monks for the preparedness of the ASEAN community by qualitative research. A researcher focused on studying the leadership development of monks for the preparedness of the ASEAN community by in-depth interview of 17 monks and lay men and focus group discussion of 9 persons. The research methods consisted of 1. In-depth

interview 2. Focus group discussion from in-depth interview and focus group discussion for analysis and synthesis the contents.

The findings of research were as follows:

1. The concept of leadership development of monks for the preparedness of the ASEAN community for efficiently Sangha organization management that must have the directions of development and preparedness to ASEAN community and studied the concept of co-operation and concept of leadership development of monks for the preparedness of the ASEAN community and to develop the leadership of the monks according to Buddhism and modern science for knowing the process of leadership development for the monks to use to develop own leadership in the sake of organization and society.

2. To develop the leadership of monks for the preparedness of the ASEAN community that the monks as the leaders must have the knowledge and leadership and used the knowledge and ability to make the public policy and effects to the demand of regional Sangha organization an of own selves such as public health policy of the monks in ASEAN community that set up the own policy as priority clearly that policy as whole objective effects on members of Sangha organization in ASEAN community and people including the government as the partner of ASEAN for preparedness to ASEAN community. To have the main objective to have co-activity by starting to set the policy of Sangha organization clearly and set up the activity to prepare of the ASEAN community together.

3. The process and guideline to develop the leadership of monks for the preparedness of the ASEAN community by having the following process: Stage 1, to develop the leadership in the form of cooperation along with the public sector policy. Stage 2, to develop the leadership to give the knowledge to the members of ASEAN. Stage 3, to develop the leadership by having the activity promotion. Stage

4, to develop the leadership for religious relation. And Stage 5, to develop the leadership by network creating of Sangha in ASEAN community.

Key word: Leadership development, Monks, ASEAN Community.

บทนำ

มนุษย์ได้ชื่อว่าเป็นสัตว์สังคม เป็นสิ่งมีชีวิตที่มีความต้องการอยู่และทำกิจกรรมร่วมกัน ชีวิตและสังคมจะความหมายก็ต่อเมื่อได้ทำกิจกรรมร่วมกัน อาศัยพึ่งพาและปฏิสัมพันธ์ต่อกัน การดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์นั้นนอกจากการพึ่งพาอาศัยซึ่งกันและกันและความต้องการในปัจจุบัน 4 แล้ว ยังต้องอาศัยตัวบุคคลซึ่งเป็นตัวกลางในการทำหน้าที่ที่จะทำให้ปัจจัยทางสังคมเกิดขึ้น เรียกว่า ผู้นำ ซึ่งเป็นคนกลางที่จะคอยประสานให้สมาชิกในสังคมมีความเป็นเอกภาพเสมอภาค ไม่เอารัดเอาเปรียบกัน ในขณะเดียวกัน หากผู้นำเป็นแต่ผู้นำอย่างเดียวแต่ขาดสิ่งที่จะทำให้เป็นผู้หน้าที่ดีที่เรียกว่า “ภาวะผู้นำ” ก็ไม่สามารถที่จะทำหน้าที่เป็นคนกลางเชื่อมประสานระหว่างสมาชิกในสังคมหรือประสานประโยชน์ที่มีอยู่ในสังคมให้เกิดขึ้นได้

ประเด็นที่เป็นที่น่าสนใจอยู่ตรงที่ว่าผู้นำจะต้องทำอย่างไรหรือมีวิธีการนำอย่างไร จึงจะทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาหรือผู้ตาม เกิดความรักความผูกพันกับงานและองค์กรแล้วทุ่มเทความรู้ความสามารถ พยายามที่จะทำให้งานนั้นสำเร็จด้วยความเต็มใจทำให้งานสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ขององค์กรด้วยดี ซึ่งการเป็นผู้นำนั้นจะต้องมีคุณสมบัติหลายอย่าง จึงจะทำให้ผู้ตามเกิดความเชื่อมั่นและเป็นผู้ตามที่ทำให้ความร่วมมือ เพื่อนำสังคมไปสู่เป้าหมายร่วมกันอย่างเป็นเอกภาพ ดังพุทธพจน์เกี่ยวกับผู้นำที่ปรากฏในพระไตรปิฎก อังคุตตรนิกาย จตุกกนิบาตว่า “เมื่อฝูงโคทั้งหลายว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจ่าฝูงไปคด โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ไปคดตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปคด ฉนใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉนนั้น บุคคลผู้ใด ได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ หากบุคคลผู้นั้นประพฤติไม่เป็นธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็ประพฤติชั่วเสียหาย แวนแคว้นทั้งหมดก็จะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้ธรรม เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจ่าฝูงไปตรง โคหมดฝูงนั้นก็ไปตรงตามกัน เพราะมีผู้นำที่ไปตรง ฉนใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉนนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นใหญ่ หากบุคคลผู้นั้นประพฤติชอบธรรม หมู่ประชาชนนอกนั้นก็พลอยดำเนินตาม ทั้งแวนแคว้นก็จะอยู่เป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม” (มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 2539)

ตามทัศนะทางพระพุทธศาสนา การเห็นประโยชน์ตนคือการทำให้บรรลุธรรมก่อนเป็นเหมือนการพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดมีในตน คือสามารถปกครองตนเองให้ได้ก่อน และเมื่อสามารถปกครองตนได้แล้ว จึงจะให้การปกครองคนอื่นต่อไป ดังพุทธพจน์ที่ว่า บัณฑิตพึงตั้งต้นไว้ในคุณธรรมที่เหมาะสมก่อน แล้วสอนคนอื่นในภายหลัง จึงจะไม่มัวหมอง บุคคลสอนผู้อื่นอย่างไร ก็พึงทำตนอย่างนั้น ผู้ที่ฝึกตนดีแล้ว จึงควรฝึก (ผู้อื่น) เพราะตนนั้นแลฝึกได้ยาก (พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต), 2549) ทั้งนี้ เพราะการจะเป็นผู้นำให้บุคคลอื่นทำตามหรือมีความเชื่อมั่น ผู้นำต้องสามารถนำการกระทำของตนได้ จะได้ไม่ต้องถูกตำหนิภายหลัง หลักการดังกล่าวจึงเป็นการสอนให้คนมีภาวะผู้นำในตนเองหรือพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำก่อนจึงก้าวขึ้นสู่การเป็นผู้นำ การพัฒนาดังกล่าวต้องพัฒนาทั้งทางกาย วาจาและใจ คือไม่คิดชั่ว พูดชั่ว และทำชั่ว ซึ่งเป็นเหตุแห่งความเดือดร้อนของตนเองและสังคม ในส่วนของพระพุทธองค์เองก็เห็นได้ว่า พระองค์ทรงพยายามทุกวิถีทางที่จะทำให้พระองค์ได้ทรงบรรลุพระโพธิญาณก่อนแล้วจึงโปรดผู้อื่น ซึ่งถ้าพิจารณาพระพุทธองค์ก็เห็นได้ว่า การที่ทรงปรารถนาโพธิญาณก่อนหรือที่เรียกว่าพัฒนาภาวะผู้นำให้เกิดมีในพระองค์นั้น เป็นการพัฒนาตัวเองให้มีความพร้อมก่อนจึงจะเริ่มภารกิจช่วยเหลือผู้อื่น ครั้นเมื่อพระองค์ทรงดำรงพระองค์อยู่ในตำแหน่งผู้นำที่สมบูรณ์พร้อมแล้ว จึงทรงบำเพ็ญประโยชน์ให้แก่สังคม ด้วยการใช้ภาวะผู้นำที่พระองค์ทรงพัฒนาถึงขีดสุดแล้วโปรดช่วยเหลือสัตว์โลกให้บรรลุถึงประโยชน์สูงสุดด้วย จึงมีแนวคำสอนให้สาวกทั้งหลายได้พัฒนาตนเองหรือพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองให้พร้อมแล้วจึงช่วยเหลือสัตว์โลกทั้งหลายให้พ้นจากทุกข์ (พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตฺโต), 2547)

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้การบริหารองค์กรสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดทิศทางการพัฒนาเพื่อรองรับและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งพระพุทธองค์ทรงใช้ได้ผลมาแล้วในการประกาศพระศาสนา อันเป็นวิสัยทัศน์ของพระพุทธองค์ที่มองเห็นความมีปัญหามานุษย ทรงจัดตั้งองค์กรพระพุทธศาสนาและเป็นผู้แนะนำและนักบริหารกิจการพระศาสนาที่ยิ่งใหญ่ การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน จึงเป็นความพยายามศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาและวิชาการสมัยใหม่ เพื่อจะได้ทราบถึงกระบวนการในการพัฒนาภาวะผู้นำใน

รูปแบบต่างๆ เพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองอันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมต่อไป

จากเหตุผลที่กล่าวมา รวมทั้งการร่วมมือกันเพื่อการส่งเสริมความร่วมมือและช่วยเหลือซึ่งกันและกันในทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยีวิทยาศาสตร์และการบริหาร ซึ่งจากประเด็นหลักดังกล่าว พระสงฆ์จะต้องปรับตัวเพื่อการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในการที่จะเป็นผู้นำในทุกๆ ด้าน รวมทั้งประเทศสมาชิกจำเป็นจะต้องปรับตัวและต้องเตรียมความพร้อม ซึ่งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่อาเซียนนั้น ภารกิจในการดูแลความเป็นอยู่ของชุมชนในเรื่องของเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การพัฒนาความเข้มแข็งให้กับชุมชน และการสร้างองค์ความรู้ จึงจำเป็นต้องมีการจัดการในเชิงบูรณาการให้ครบทุกมิติ โดยเฉพาะการเกิดประชาคมอาเซียน (AEC) ในภูมิภาคนี้จะส่งผลกระทบหลายๆ ด้านต่อชุมชนรวมทั้งพระสงฆ์ด้วย เช่น ด้านการเคลื่อนย้ายสินค้า แรงงาน การบริการ การลงทุน ซึ่งจะเป็นไปอย่างเสรี สามารถเดินทางไปในประเทศต่างๆ ได้โดยสะดวกขึ้น สิ่งที่จะตามมาประชาชนในชุมชนอาจจะได้รับผลกระทบทั้งในทางบวกและทางลบ ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจึงจำเป็นต้องสร้างระบบการบริหารจัดการ การสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ๆ เพื่อการรองรับด้านการพัฒนาการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรขององค์กร จำเป็นที่จะต้องได้มีการพัฒนาเตรียมความพร้อมซึ่งเป็นเหตุปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการองค์กรที่ดี ชุมชนสงฆ์ที่ดี ในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ในการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

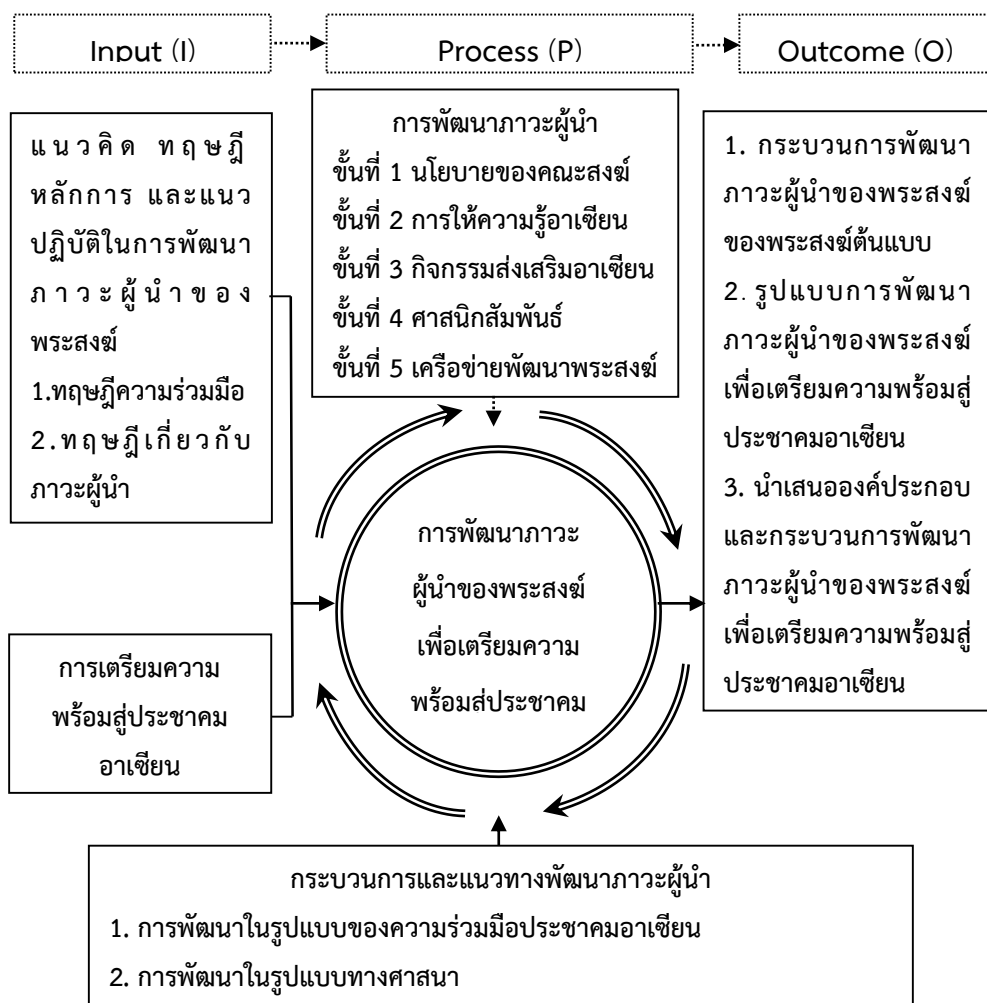
วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำของพระสงฆ์และประชาคมอาเซียน
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน
3. เพื่อศึกษากระบวนการและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กล่าวโดยสรุปจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี ผู้วิจัยได้สร้างแบบจำลองการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อพัฒนาศักยภาพพระสงฆ์สู่ประชาคมอาเซียนให้สอดคล้องกับนโยบายและกลไกสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและหน่วยงานภาครัฐ แสดงความสัมพันธ์ของการพัฒนาตามกระบวนการพัฒนาทางด้านร่างกายและทางด้านสติปัญญา โดยใช้การศึกษาเป็นเป็นเครื่องมือในการพัฒนาพระสงฆ์เพื่อเตรียมพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากแผนภาพดังกล่าว แสดงให้เห็นถึงกระบวนการและความเชื่อมโยงของปัจจัยนำเข้า กิจกรรม กระบวนการการพัฒนาภาวะผู้นำโดยทั่วไป และการบวนการพัฒนาภาวะผู้นำของ พระสงฆ์ เพื่อนำไปสู่การเตรียมความพร้อมรองรับการเปิดประชาคมอาเซียน อันจะนำไปสู่ ผลผลิตของกระบวนการพัฒนารูปแบบของภาวะผู้นำ รูปแบบการพัฒนา และองค์ประกอบ สำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ เพื่อจะดูกระบวนการทั้งหมดของการพัฒนาภาวะ ผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ทั้งนี้ โดยกระบวนการเชิงนโยบาย และกลไกสนับสนุนทั้งจากหน่วยงานภาครัฐ และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมทั้งบทบาทของ มหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้ง 2 แห่งในการเข้ามาพัฒนาภาวะผู้นำของคณะสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อม รองรับประชาคมอาเซียนต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ ประชาคมอาเซียน เป็นการวิจัยเชิงเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วยแบบ สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยและขั้นตอนในการดำเนินการวิจัย ดังนี้

รูปแบบการวิจัย

ใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยได้มุ่งเน้นศึกษาการพัฒนาภาวะ ผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In- depth Interview) และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) กับผู้เกี่ยวข้อง

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้านการสัมภาษณ์เชิงลึก ผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจง โดยสัมภาษณ์ ผู้ทรงคุณวุฒิและผู้เกี่ยวข้องซึ่งเป็นบุคคลที่มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในการพัฒนา ภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน จำนวน 17 รูป/คน
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จำนวน 9 รูป/คน โดยคัดเลือกแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือในการวิจัยโดยศึกษาเอกสารวิชาการและจากงานวิจัยต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยมีเครื่องมือในการวิจัย 3 ชนิด ประกอบด้วย 1) แบบสัมภาษณ์ 2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 3) สันทนากลุ่ม

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์ ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามชนิดเทคนิคการวิจัย ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากเอกสาร การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม การสัมภาษณ์เชิงลึก ใช้วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลแบบบรรยายอธิบายและพรรณนาความ วิเคราะห์ลักษณะปัญหาจากเอกสาร จาก การสัมภาษณ์ และจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องประกอบด้วย

ขั้นตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลการสนทนากลุ่มเฉพาะ ข้อมูลการสนทนากลุ่มผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยจะใช้วิธีการโดยการตีความหมายในรูปแบบของการวิเคราะห์เนื้อหา ซึ่งจะกระทำไปพร้อมๆ กันตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการวิจัย โดยผู้วิจัยจะนำข้อมูลที่ได้จากการบันทึกข้อมูล การถอดเทปสัมภาษณ์ รวมไปถึงภาพถ่ายในแต่ละครั้ง จัดหมวดหมู่ว่าครบถ้วนเพียงพอ และเหมาะสมแก่การนำไปวิเคราะห์และสังเคราะห์สรุปผลและอภิปรายผลว่าสมบูรณ์หรือไม่

อภิปรายผล

1. วิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีด้านภาวะผู้นำของพระสงฆ์และประชาคมอาเซียน

แนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำของพระสงฆ์ ว่าด้วยการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เพื่อให้การบริหารองค์กรสงฆ์อย่างมีประสิทธิภาพ จึงมีความจำเป็นที่จะต้องกำหนดทิศทางในการพัฒนา เพื่อรองรับและเตรียมความพร้อมเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งพระพุทธองค์ทรงใช้ได้ผลมาแล้วในการประกาศพระศาสนา อันเป็นวิสัยทัศน์ของพระพุทธองค์ที่มองเห็นความมีปัญหามนุษย์ ทรงจัดตั้งองค์กรพระพุทธศาสนาและเป็นผู้นำและนักบริหารกิจการพระพุทธศาสนาที่ยิ่งใหญ่ การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน จึงเป็นความพยายามศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามแนวพระพุทธศาสนาและวิชาการสมัยใหม่ เพื่อจะได้ทราบถึงกระบวนการ

ในการพัฒนาภาวะผู้นำในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้พระสงฆ์ได้ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองอันจะเป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคม

ทฤษฎีความร่วมมือ พระสงฆ์เป็นองค์กรที่เกิดจากการรวมกลุ่มและทำกิจกรรมร่วมกัน ภายใต้การนำของพระเถรต้นแบบที่มีภาวะผู้นำความร่วมมือระหว่างผู้นำและผู้ตาม สอดคล้องกับ Robert กล่าวว่าความร่วมมือกันไม่ได้เกิดจากการมีจิตใจที่ดีต่อกัน หรือรักกัน แต่เกิดจากผลประโยชน์ร่วมกันของแต่ละฝ่ายมากกว่า บางทีการร่วมกันเป็นกลุ่มเพื่อสู้กับกลุ่มใหญ่ ก็อาจจะชนะกลุ่มใหญ่ได้ แต่จะเกิดจากสาเหตุภายนอกเท่านั้น นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Galtung กล่าวว่า การรวมตัวกันเป็น กระบวนการที่ประเทศสองประเทศหรือมากกว่ามารวมกันเป็นประเทศใหม่ เมื่อกระบวนการรวมตัวกันอย่างเสร็จสิ้นลงแล้วก็จะเกิดมีการรวมตัวกันอย่างมั่นคง

ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำ (Leadership) หรือความเป็นผู้นำ ซึ่งหมายถึงความสามารถในการนำ เป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งสำหรับความสำเร็จของผู้นำ ภาวะผู้นำ เป็นปัจจัยที่สำคัญในการช่วยเสริมสร้างให้ผู้บริหารในระดับต่างๆ ในฐานะหัวหน้างานสามารถควบคุมการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้เป็นไปตามเป้าหมายหรือความต้องการของหน่วยงาน ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะส่วนบุคคลที่แสดงออกมาเมื่อมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มในระหว่างการทำงานหรือกับผู้ร่วมในสถานการณ์เดียวกัน ในอันที่จะทำให้กิจการของกลุ่มดำเนินไปสู่เป้าหมายและความสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหารุ่งโรจน์ ธมมภูมเมธี (ศิริพันธ์) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาวิเคราะห์หลักภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนาเถรวาทตามหลักของพระพุทธศาสนา พบว่า ผู้นำที่ได้ชื่อว่า ราชา คือ ผู้นำซึ่งยังชนทั้งหลายให้ยินดีด้วยทศพิธราชธรรม ดังนั้นผู้นำที่เป็นธรรมราชาจึงหมายถึง ผู้นำทรงไว้ซึ่งความรู้ในธรรมของพระพุทธศาสนาและยังชนทั้งหลายให้ยินดีด้วยธรรมนั้น ซึ่งรวมทั้งทศพิธราชธรรมนั้นด้วยตามทัศนะทางพระพุทธศาสนาเห็นว่า กษัตริย์ (ผู้นำ) มิใช่เป็นเทวราชา แต่เป็นเพียงมนุษย์ที่มีคุณสมบัติพิเศษบางประการ ในการปกครองผู้นำโดยประชาชน จึงเป็นสิ่งที่ผู้นำควรจะต้องคำนึงถึงตลอดเวลา (พระมหารุ่งโรจน์ ธมมภูมเมธี, 2550)

แนวคิดประชาคมอาเซียน ความพร้อมสู่อาเซียนถือได้ว่าเป็นองค์การระหว่างประเทศที่มีความสำคัญที่สุดต่อประเทศไทยในทุกๆ ด้าน ในปี พ.ศ. 2546 ผู้นำอาเซียนต่างเห็นพ้องกันว่าถึงเวลาแล้วที่อาเซียนควรจะร่วมมือกันให้เหนียวแน่น เข้มแข็งและมั่นคงยิ่งขึ้น จึงกำหนดให้มี

การสร้างประชาคมอาเซียนที่ประกอบไปด้วย 3 เสาหลัก คือ ประกอบด้วย ประชาคมการเมือง ความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน และประชาคมสังคม และวัฒนธรรมอาเซียน สอดคล้องกับ กรมอาเซียน กระทรวงการต่างประเทศ กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมสู่อาเซียน หมายถึง สภาพ หรือคุณภาพของการเตรียมพร้อมอันเนื่องมาจากการเตรียมการ ความถนัด ความพอใจ ความกระตือรือร้นและมืองค์ประกอบของความพร้อมของหน่วยงาน พร้อมที่จะปฏิบัติอันเกิดจากความพึงพอใจ พร้อมปฏิบัติของหน่วยปฏิบัติการต้องได้รับการสนับสนุน ความพร้อมทางกายภาพ ศึกษาแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พร้อมจะเรียนรู้

2. การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน พระสงฆ์ผู้เป็นผู้นำจะต้องมีความรู้ และแสดงภาวะผู้นำ ใช้อำนาจความรู้ ความสามารถในการจัดทำนโยบายสาธารณะที่สะท้อนความต้องการของคณะสงฆ์ของภูมิภาคและของตนเองได้ เช่น นโยบายสุขภาพพระสงฆ์อาเซียน กำหนดนโยบายสาธารณะของตนเองในเบื้องต้นให้ความชัดเจน นโยบายที่เป็นเป้าหมายรวม ส่งผลให้สมาชิกคณะสงฆ์ในอาเซียนและภาคประชาชน รวมถึงภาครัฐที่เป็นหุ้นส่วนอาเซียนเตรียมความพร้อมเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน การมีเป้าหมายร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกัน อนึ่งหากคณะสงฆ์ขาดการกำหนดเป้าหมายนโยบายสาธารณะร่วมกัน การจัดทำกิจกรรมอื่นๆ ร่วมกันไม่สามารถดำเนินการได้ เมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนการปฏิบัติที่ไม่สามารถที่จะปฏิบัติได้ สอดคล้องกับพระครูสิริจันทวิฐ (บุญจันทร์ เขมกาโม) กล่าวว่า พระพุทธศาสนามีแนวคิดเรื่องเกี่ยวกับผู้นำนั้น ซึ่งแนวคิดของการนำและภาวะผู้นำของพระศาสดานั้นอาจพิจารณาได้ว่า ในทางพระพุทธศาสนาพระศาสดาทรงเป็นผู้นำองค์การพุทธที่มีทั้งธรรมบารมีและทรงเป็นผู้นำที่ยึดธรรมเป็นหลักเป็นการนำพาสมาชิกในองค์การ คือ เหล่าพระสาวกไปสู่แนวทางแห่งการหลุดพ้นจากทุกข์ทั้งปวงอันเป็นเป้าหมายสุดท้ายในการนำและภาวะผู้นำของพระศาสดาในเรื่องราวต่างๆ ตามโอกาสให้สมาชิกเข้ามามีส่วนร่วมในการทำงาน การสร้างแรงจูงใจการให้ความสำคัญระหว่างคนและงานอย่างเท่าเทียมกัน การสร้างแรงจูงใจ การกระตุ้นสมาชิกให้ดำเนินกิจกรรมในการปฏิบัติอย่างเต็มกำลังความสามารถ รวมถึงวิธีการติดต่อสื่อสารระหว่างสมาชิกภายในองค์การกับสมาชิกภายนอกองค์การ

คณะสงฆ์ไทยได้จัดทำองค์ความรู้การศึกษาคณะสงฆ์ ฐานข้อมูล และกิจกรรมต่างๆที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนาโดยมีคณะสงฆ์ไทยเป็นแกนกลาง การสร้างแนวร่วมบนพื้นฐานความแตกต่างเตรียมการเข้าสู่การเป็นประชาคมอาเซียน วิธีการให้ความรู้แก่สมาชิกสามารถสร้างความรู้ความเข้าใจและประสานความร่วมมือในหมู่สมาชิกได้ดีกว่าการใช้วิธีการบังคับให้สมาชิกให้การยอมรับ มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิด คือ แผนการศึกษาคณะสงฆ์ไทย ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของพระสงฆ์และคนไทยในการจัดการศึกษา คณะสงฆ์เพื่อสร้างพระสงฆ์แกนนำ คนไทยแกนนำ ใช้องค์ความรู้ นโยบายคณะสงฆ์ นำวัฒนธรรมพุทธเข้าสู่ประชาคมอาเซียน รวมถึงพัฒนาสมรรถนะพระสงฆ์ คนไทยให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้าน การศึกษา ด้านวัฒนธรรม โดยให้มีการร่วมมือกัน 3 ด้านคือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษาพระสงฆ์ การขยายโอกาสทางการศึกษา เปิดโอกาสให้สมาชิกอาเซียนได้เข้ามาศึกษาพระพุทธศาสนาในประเทศไทย และส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา

3. กระบวนการและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน

การพัฒนาภาวะผู้นำสร้างเครือข่ายพัฒนาคณะสงฆ์ในกลุ่มอาเซียน ดังนี้

1. การพัฒนาภาวะผู้นำรูปแบบความร่วมมือกับนโยบายภาครัฐ

การพัฒนาภาวะผู้นำรูปแบบความร่วมมือกับนโยบายภาครัฐ เป็นการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน ในรูปแบบความร่วมมือกับนโยบายภาครัฐ พระสงฆ์จะต้องกำหนดนโยบายบนพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับนโยบายของประเทศในสมาชิกอาเซียน นโยบายที่รัฐบาลไทย ลาว กัมพูชา เมียนมาร์และเวียดนาม นำมาสร้างความสัมพันธ์ทางพระพุทธศาสนาให้เกิดความร่วมมือกับภาครัฐและภาคเอกชน ภาคประชาชน เชื่อมโยงพระสงฆ์ในกลุ่มอาเซียน สอดคล้องกับ John C. Maxwell กล่าวว่า พระสงฆ์ต้องศึกษาเรียนรู้และพัฒนาตนเองเพื่อเป็นแบบอย่างในด้านภาวะผู้นำที่มีจริยธรรม โดยการนำเอาหลักธรรมตามคำสั่งสอนของพระพุทธเจ้าในด้านผู้นำตามแนวพุทธ ประยุกต์รวมเข้ากับหลักผู้นำสากลของโลก

2. การพัฒนาภาวะผู้นำให้ความรู้แก่สมาชิกอาเซียน

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในรูปแบบของการให้ความรู้ มีลักษณะของการใช้ศักยภาพของพระสงฆ์ที่มีความรู้มีความพร้อมส่งเสริมให้สมาชิกองค์กรสูงได้มีศักยภาพมีความรู้พร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน โดยดำเนินการให้ความรู้อาเซียนกับสมาชิก เพื่อให้สมาชิกรับทราบบทบาทต่อประชาคมอาเซียนและต่อประเทศไทย การจัดกิจกรรมร่วมกันเพื่อการบริหารกิจกรรมคณะสงฆ์ในอาเซียน ได้ศึกษาร่วมกันรู้จักกัน และเรียนเป็นเพื่อนคุ้นเคยกัน จัดตั้งธรรม/สมาคมเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน มีความรู้ภาษาอาเซียนเพิ่มขึ้น และคณะสงฆ์ไทยได้จัดทำองค์ความรู้การศึกษาคณะสงฆ์ ฐานข้อมูล และกิจกรรมต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ เกษสุณีย์ บำรุงจิตต์, วรพล พนมพรสุวรรณ และผ่องพรรณ จันทร์กระจำง ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่นำไปสู่ความสำเร็จในการเตรียมความพร้อมของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558 พบว่า มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนครยังไม่มีความพร้อมที่สมบูรณ์ในการเตรียมตัวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แต่มีความตื่นตัวในการเตรียมแผนงาน และยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อการเตรียมความพร้อม

3. การพัฒนาภาวะผู้นำจัดกิจกรรมส่งเสริม

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์ได้รับการสนับสนุนและส่งเสริมจากคณะสงฆ์ทั้งภายในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับความร่วมมือเมื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน เน้นการเป็นศูนย์กลางด้านพระพุทธศาสนา และส่งเสริมการศึกษาแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมแนวคิดทางพระพุทธศาสนาภายใต้ความแตกต่างของบริบทความคิดแนวปฏิบัติทางพระพุทธศาสนา สอดคล้องกับ พระสุธีวรญาณ (ณรงค์ จิตตโสภโณ) ได้กล่าวถึงบทบาทของพระสงฆ์ที่ทำอยู่ในปัจจุบัน ทำหน้าที่ให้การศึกษาแก่ประชาชน สถาบันสงฆ์ที่ทำหน้าที่มาตลอดคือ สำนักเรียนพระปริยัติธรรมทั้งแผนกธรรมและบาลีตลอดทั้งมหาวิทยาลัย สงฆ์ทั้งสองแห่งคือ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ที่วัดบวรนิเวศวิหาร และมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย ที่วัดมหาธาตุยุวราชรังสฤษฎิ์ ทำให้มีแห่งเพาะภูมิปัญญาแบบพุทธของประชาชนระบบ การศึกษาสายเดิมและมหาวิทยาลัยสงฆ์ก่อให้เกิดนักคิดนักเขียน

4. การพัฒนาภาวะผู้นำจัดการด้านศาสนิกสัมพันธ์

การพัฒนาภาวะผู้นำการจัดการด้านศาสนิกสัมพันธ์ เป็นลักษณะของการแสดงถึงความเป็นผู้นำสามารถสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เป็นเครือข่ายองค์กรชาวพุทธและองค์กรด้านศาสนาวัฒนธรรมอื่นๆ รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความร่วมมือนำมาซึ่งความสงบสุขรองรับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและหลังเข้าสู่ประชาคมอาเซียนภายใต้ตามแนวคิดความหลากหลายทางวัฒนธรรม สร้างความสัมพันธ์กับประเทศเพื่อนบ้านที่มีพรมแดนใกล้ชิดติดกัน และมีสายสัมพันธ์ทางด้านชาติพันธุ์นั้น ใช้กรอบมุมมองทางชาติพันธุ์และวัฒนธรรม เชื่อมโยงกับความเชื่อทางพระพุทธศาสนา

5. การพัฒนาภาวะผู้นำสร้างเครือข่ายพัฒนาคณะสงฆ์ในกลุ่มอาเซียน

การพัฒนาภาวะผู้นำเครือข่ายการพัฒนาคณะสงฆ์ในกลุ่มอาเซียน จุดเริ่มต้นเส้นทางเครือข่ายพระพุทธศาสนาจากดินแดนที่เรียกว่าชมพูทวีปในยุคแรกๆ ของแผ่นดินสยามหรือจากศรีลังกา เข้าสู่ยุคประชาคมอาเซียนกับประเทศเพื่อนบ้านที่ส่วนใหญ่ไม่ใช่ผู้ที่นับถือพระพุทธศาสนาเหมือนกับประเทศไทย แต่จุดเชื่อมประสานโยงใยความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนบ้านที่เป็นมิตรประเทศเหล่านั้นให้ยอมรับในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนไทยที่มีพระพุทธศาสนาเป็นหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ สอดคล้องกับ คะนอง วังผายแก้ว กล่าวว่า การเตรียมความพร้อมของพระสงฆ์ในการเข้าร่วมเป็นสมาชิกประชาคมอาเซียนของประเทศไทย พระสงฆ์ไทยจะต้องเตรียมพร้อมในการพัฒนาตนเองในการเข้าศึกษาอบรมในสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยสงฆ์ทั้งสองแห่ง เพื่อเข้าศึกษาวิชาการต่างๆ เช่น วิชาภาษาอังกฤษให้เข้มแข็ง เพื่อที่จะนำไปใช้ในการสื่อสารพูดคุยกันกับพระสงฆ์หรือผู้นำทางศาสนาในประเทศกลุ่มอาเซียนทั้งหลายเหล่านี้ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ ความสามัคคี และมิตรภาพที่ดีต่อกันในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาในภูมิภาคนี้ เป็นต้น

สรุป

การพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เริ่มต้นจากการพัฒนาตนเองและเป็นแบบอย่างให้แก่พระสงฆ์รุ่นหลัง เมื่อพระสงฆ์มีการพัฒนาตนเองสร้างภาวะความเป็นผู้นำ จะเป็นส่วนหนึ่งของรูปแบบ บริบทและเอกลักษณ์ขององค์กรสงฆ์อาเซียน และประชาชนทั่วไปให้มีศักยภาพพร้อมเข้าสู่ประชาคมโลก ความแตกต่างของวิถีการปฏิบัติชาวพุทธ ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

ความเชื่อ กิจกรรมให้เกิดการแลกเปลี่ยนภายใต้ความแตกต่าง นำไปสู่แนวคิดการพึ่งพากันและกันของประชาคมอาเซียน ภายใต้แนวคิดประเทศไทยศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาโลก พระสงฆ์ได้ใช้องค์ความรู้ในพระไตรปิฎก และศาสตร์สมัยใหม่ในการพัฒนาพระสงฆ์และสังคม โดยเฉพาะการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการศึกษาพระไตรปิฎก การนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาพัฒนาทักษะของพระสงฆ์ การพัฒนาทักษะทางภาษาให้แก่พระสงฆ์ ส่งผลให้พระสงฆ์ในภูมิภาคอาเซียน และสมาชิกเครือข่ายนอกภูมิภาคอาเซียนให้การยอมรับแก่สถาบันการศึกษาของพระสงฆ์ มาเป็นสถาบันการศึกษาที่พัฒนาพระสงฆ์ ช่วยให้พระสงฆ์มีภาวะผู้นำในภูมิภาคอาเซียนก้าวสู่เวทีประชาคมโลกได้อย่างเหมาะสม

กระบวนการและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของพระสงฆ์เพื่อเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน โดยดำเนินการตามแนวทาง ต่อไปนี้

- ขั้นที่ 1 พัฒนาภาวะผู้นำรูปแบบความร่วมมือกับนโยบายภาครัฐ
- ขั้นที่ 2 พัฒนาภาวะผู้นำให้ความรู้แก่สมาชิกอาเซียน
- ขั้นที่ 3 พัฒนาภาวะผู้นำจัดกิจกรรมส่งเสริม
- ขั้นที่ 4 พัฒนาภาวะผู้นำจัดการด้านศาสนิกสัมพันธ์
- ขั้นที่ 5 พัฒนาภาวะผู้นำสร้างเครือข่ายพัฒนาคณะสงฆ์ในกลุ่มอาเซียน

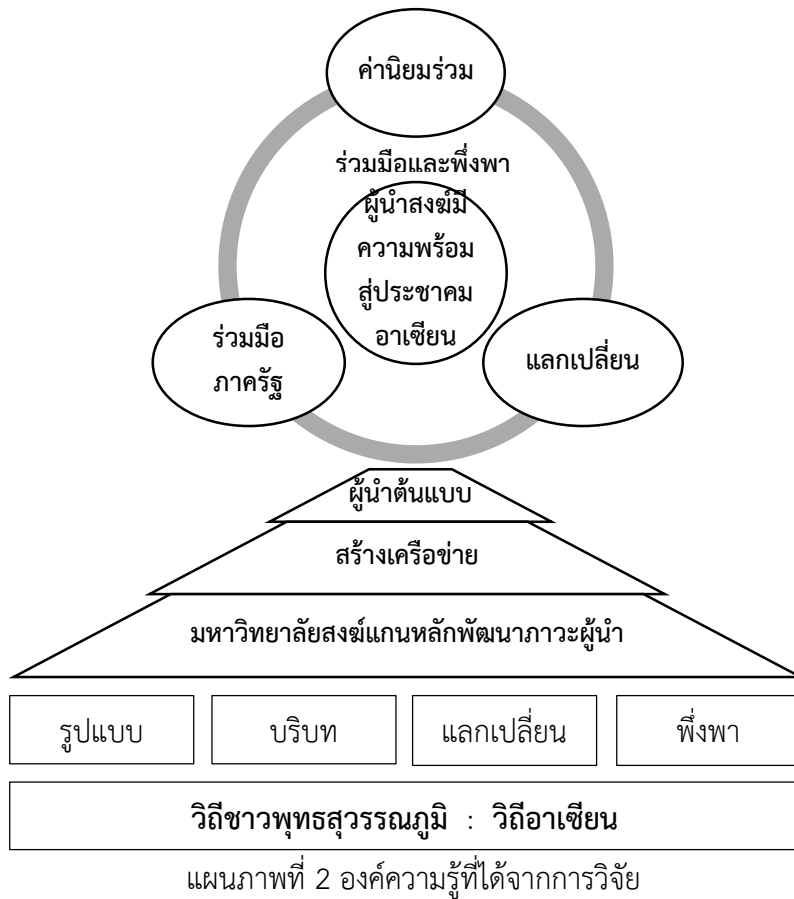
อนึ่ง แม้ว่าพระสงฆ์จะมีการพัฒนาตนเอง มีศักยภาพพร้อมที่จะเป็นแกนนำเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามหลักการของทฤษฎีความร่วมมือแล้ว การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนจำเป็นจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน เข้ามาเป็นเครือข่ายสนับสนุนการจัดทำนโยบายและกิจกรรมของคณะสงฆ์อาเซียน พระสงฆ์ที่มีภาวะผู้นำมีความพร้อม โดยเฉพาะพระสงฆ์ที่อยู่ในองค์กรทางการศึกษา สามารถสร้างความร่วมมือโดยอาศัยรูปแบบการดำเนินกิจกรรมที่เป็นต้นแบบ จูงใจให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนขับเคลื่อนกิจกรรมได้ เช่น การจัดงานวันวิสาขบูชาโลก เกิดความร่วมมือภาครัฐและภาคเอกชนให้การสนับสนุนต่อเนื่อง ภาวะผู้นำของพระสงฆ์ที่มีความพร้อม นำคณะสงฆ์เข้าสู่ประชาคมอาเซียน กรณีตัวอย่าง งานวิสาขบูชาโลกคณะสงฆ์ไทย คณะสงฆ์จังหวัดนครราชสีมาการจัดกิจกรรมวันวิสาขบูชาโลก สามารถนำกิจกรรมของพระสงฆ์ไปปรับประยุกต์เข้ากับความต้องการทางธุรกิจของผู้ประกอบธุรกิจเดอะมอลล์โคราช สร้างความร่วมมือจากหลายภาคส่วน และพระสงฆ์ที่เป็นแกนนำสามารถคิดกิจกรรมสร้างเครือข่าย สร้างรูปแบบความร่วมมือกับเครือข่าย

รองรับกิจกรรมในอนาคต เช่น ศูนย์การเรียนรู้พระพุทธศาสนาและการพัฒนาสังคม วัดสุทธิวาราม ร่วมกับสถาบันโศภิตไทย จัดฝึกอบรมการโค้ชเชิงพุทธจิตวิทยา หัวข้อ "Download" วัดเป็นแหล่งเรียนรู้ศาสตร์สมัยใหม่ สร้างกระบวนการเผยแผ่พระพุทธศาสนายุค 4.0 เป็นต้น

ภาวะผู้นำของพระสงฆ์สำหรับการเตรียมความพร้อมสู่ประชาคมอาเซียน เป็นลักษณะของการตื่นรู้เตรียมความพร้อม โดยพัฒนาตนเองให้มีความรู้และมีทักษะในการใช้ภาษาสื่อสารกับสมาชิกอาเซียน กำหนดนโยบายที่สะท้อนถึงความต้องการขององค์กร กิจกรรมต้นแบบที่กำหนดร่วมกันมีแรงดึงดูดก่อให้เกิดการมีส่วนร่วมของสมาชิกและพึงพากันและกัน ภายใต้สถานการณ์ความหลากหลายที่ผู้นำพร้อมรับและเผชิญอย่างมั่นใจ ภายใต้แนวคิดการนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาเป็นแกนกลางเชื่อมความสัมพันธ์ของสมาชิกอาเซียน ดำเนินการให้สถาบันทางการศึกษาของพระสงฆ์เป็นแกนนำในการพัฒนาองค์ความรู้และกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ควบคู่กับการเพิ่มทักษะภาวะผู้นำให้ทันต่อความต้องการของสังคม

พระสงฆ์ที่มีภาวะผู้นำและมีความพร้อมมีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจในวิถีชีวิตของชาวพุทธในแถบดินแดนสุวรรณภูมิ ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของรากฐานวิถีชีวิตของประชาคมอาเซียน ภายใต้การพัฒนาตนเองจากสถาบันทางการศึกษา ตามรูปแบบที่เป็นอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถาบันการศึกษา มีบริบทของท้องถิ่น ทั้งความแตกต่างและความคล้ายคลึง นำไปสู่การแลกเปลี่ยนข้อมูล สนับสนุนส่งเสริมกิจกรรมที่จัดขึ้นในรูปแบบของการพึ่งพากันและกัน และมหาวิทยาลัยสงฆ์ สถาบันทางการศึกษาซึ่งเป็นแกนนำทางวิชาการ สร้างกิจกรรมต้นแบบภาครัฐและเอกชนที่สนใจเข้ามาสนับสนุนร่วมมือ สนับสนุนกิจกรรมที่ผู้นำสร้างขึ้น ก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายและกิจกรรมที่ผู้นำต้นแบบสร้างขึ้นนำไปสู่ค่านิยมร่วม สร้างการมีส่วนร่วมของเครือข่ายเกิดเป็นค่านิยมร่วม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ นำไปสู่การกำหนดนโยบายสาธารณะของประชาคมอาเซียนภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐ

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2549). พุทธวิธีบริหาร. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์
มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระธรรมปิฎก (ป.อ.ปยุตฺโต). (2546). ภาวะผู้นำ : ความสำคัญต่อการพัฒนาคนพัฒนา
ประเทศ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ธรรมสภา.

พระศรีปริยัติโมลี (สมชัย กุศลจิตฺโต). (2547). สงฆ์ผู้นำสังคม. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหา
จุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราช
วิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

คำแนะนำสำหรับผู้เขียน

1. นโยบายการตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

วารสารมหาจุฬานาครทรรค์เป็นวารสารวิชาการมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการศึกษาค้นคว้าและเพื่อเผยแพร่บทความวิจัยและบทความวิชาการแก่นักวิจัยนักวิชาการคณาจารย์และนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษาในมิติทางด้านพระพุทธศาสนาการศึกษาศิลปวัฒนธรรมสังคมศาสตร์และสหวิทยาการด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ทุกบทความที่ตีพิมพ์เผยแพร่ได้ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ อย่างน้อย 2 ท่าน เปิดรับบทความทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษโดยรับพิจารณาตีพิมพ์ต้นฉบับของบุคคลทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย มีกำหนดออกวารสารปีละ 2 ฉบับ (ราย 6 เดือน) ผลงานที่ส่งมาจะต้องไม่เคยเสนอหรือกำลังเสนอตีพิมพ์ในวารสารวิชาการใดมาก่อน

2. ประเภทของผลงานที่ตีพิมพ์ในวารสารมหาจุฬานาครทรรค์

1) บทความพิเศษ (Special Articles) บทความพิเศษทางวิชาการ ที่นำเสนอองค์ความรู้ทางวิชาการอย่างเข้มข้น และผ่านการอ่านและพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ มีกลุ่มเป้าหมายเป็นนักวิชาการใน วงการวิชาการ หรือวิชาชีพ

2) บทความวิชาการ (Academic Article) เป็นบทความที่เขียนขึ้นในลักษณะวิเคราะห์วิจารณ์ หรือเสนอแนวคิดใหม่ จากพื้นฐานทางวิชาการที่ได้เรียบเรียงจากผลงานทางวิชาการของตนเองหรือของผู้อื่น หรือเป็นบทความทางวิชาการที่เขียนขึ้นเพื่อเป็นความรู้ที่มีประโยชน์แก่คนทั่วไป

3) บทความวิจัย (Research Article) เป็นบทความที่มีการค้นคว้าอย่างมีระบบ และมีความมุ่งหมายชัดเจน เพื่อให้ได้ข้อมูลหรือหลักการบางอย่างที่จะนำไปสู่ความก้าวหน้าทางวิชาการ หรือการนำวิชาการมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์ บทความวิจัยมีรูปแบบของการวิจัยตามหลักวิชาการ เช่น มีการตั้งสมมติฐานหรือมีการกำหนด ปัญหาที่ชัดเจนสมเหตุผล โดยจะต้องระบุวัตถุประสงค์ที่เด่นชัดแน่นอน มีการรวบรวมข้อมูล พิจารณาวิเคราะห์ ตีความและสรุปผลการวิจัยที่สามารถให้คำตอบหรือบรรลุวัตถุประสงค์

4) บทความปริทรรศน์ (Review Article) เป็นบทความที่รวบรวมความรู้จากตำราหนังสือ และ วารสารใหม่ หรือจากประสบการณ์ของผู้นิพนธ์มาเรียบเรียงขึ้น

5) ปกิณกะ (Miscellany) ได้แก่ บทความทบทวนความรู้ เรื่องแปลก ย่อความจากวารสารต่างประเทศ การแสดงความคิดเห็น วิวิจารณ์ แนะนำเครื่องมือใหม่ ตำราหรือหนังสือใหม่ที่น่าสนใจ หรือข่าวการประชุมทั้งระดับชาติและนานาชาติ

3. รูปแบบของการจัดเตรียมต้นฉบับ

1) ต้นฉบับบทความต้องมีความยาว 8 - 12 หน้ากระดาษ A 4 (รวมเอกสารอ้างอิง) พิมพ์บนกระดาษหน้าเดียว ใช้ตัวอักษรแบบ THSarabunPSK เท่านั้น ตั้งค่าหน้ากระดาษโดยเว้นขอบบน ขอบซ้าย 1 นิ้ว และขอบขวา ขอบล่าง 1 นิ้ว กำหนดระยะห่างระหว่างบรรทัดเท่ากับ 1 และเว้นบรรทัดระหว่างแต่ละย่อหน้า การนำเสนอรูปภาพและตาราง ต้องนำเสนอรูปภาพและตารางที่มีความคมชัดพร้อมระบุหมายเลขกำกับรูปภาพไว้ด้านล่าง พิมพ์เป็นตัวหนาเช่น **ตาราง 1** หรือ **Table 1** และ **รูป 1** หรือ **Figure 1** รูปภาพที่นำเสนอต้องมีรายละเอียดของข้อมูลครบถ้วนและเข้าใจได้โดยไม่ต้องกลับไปอ่านที่เนื้อความอีก ระบุลำดับของรูปภาพทุกรูปให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่อยู่ในต้นฉบับ โดยคำอธิบายต้องกระชับและสอดคล้องกับรูปภาพที่นำเสนอ

2) ชื่อเรื่องต้องมีภาษาไทยและภาษาอังกฤษ พิมพ์ไว้หน้าแรกตรงกลาง

3) ชื่อผู้เขียน ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ระบุนิติการศึกษาระดับสูงสุด พร้อมระบุตำแหน่งทางวิชาการพิมพ์ด้วยตัวอักษรปกติอยู่ใต้ชื่อเรื่องโดยเรียงมาทางด้านขวา และให้ตัวเลขเป็นตัวยกท้ายชื่อผู้เขียนเพื่อแสดงรายละเอียดเกี่ยวกับตำแหน่งทางวิชาการและชื่อหน่วยงาน

4) มีบทคัดย่อภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ไม่เกิน 300 คำต่อบทคัดย่อ

5) กำหนดคำสำคัญ (Keywords) ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

6) การเรียงหัวข้อ หัวข้อใหญ่สุด ให้พิมพ์ชิดขอบด้านซ้าย หัวข้อย่อยเว้นห่างจากหัวข้อใหญ่ 3-5 ตัวอักษร พิมพ์ตัวที่ 6 และหัวข้อย่อยขนาดเดียวกัน ต้องพิมพ์ให้ตรงกัน เมื่อขึ้นหัวข้อใหญ่ ควรเว้นระยะพิมพ์ เพิ่มอีก 0.5 ช่วงบรรทัด

7) การใช้ตัวเลขคำย่อ และวงเล็บ ควรใช้ตัวเลขอารบิกทั้งหมด ใช้คำย่อที่เป็นสากลเท่านั้น(ระบุคำเต็มไว้ในครั้งแรก) การวงเล็บภาษาอังกฤษ ควรใช้ดังนี้ (Student centred learning)

บทความวิจัย ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)เสนอวัตถุประสงค์ของการวิจัย วิธีการวิจัยและผลการวิจัยโดยสรุปมีความกะทัดรัด และสั้น
- 2) บทนำ (Introduction) ระบุความสำคัญของปัญหาการวิจัยกรอบแนวคิด และระบุวัตถุประสงค์การวิจัย
- 3) ระเบียบวิธีวิจัย (Research Methodology) ระบุแบบแผนการวิจัยการได้มาซึ่งกลุ่มตัวอย่างและการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และการวิเคราะห์ข้อมูล
- 4) ผลการวิจัย/ผลการทดลอง (Results) เสนอผลที่พบตามวัตถุประสงค์การวิจัยตามลำดับอย่างชัดเจน ควรเสนอในรูปแบบตารางหรือแผนภูมิ
- 5) อภิปรายผล/วิจารณ์ (Discussion) เสนอเป็นความเรียง ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของผลการวิจัยกับกรอบแนวคิด และงานวิจัยที่ผ่านมา ไม่ควรอภิปรายเป็นข้อ ๆ แต่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อมโยงของตัวแปรที่ศึกษาทั้งหมด
- 6) สรุป (Conclusion) ระบุข้อสรุปที่สำคัญและข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และประเด็นสำหรับการวิจัยต่อไป
- 7) เอกสารอ้างอิง (References)ต้องเป็นรายการที่มีการอ้างอิงไว้ในเชิงอรรถเท่านั้น

บทความพิเศษ บทความวิชาการ บทความปริทรรศน์ ปกิณกะ บทความวิจารณ์ หนังสือ ให้เรียงลำดับสาระ ดังนี้

- 1) บทคัดย่อ (Abstract)
- 2) บทนำ (Introduction)
- 3) เนื้อเรื่อง (Content) แสดงสาระสำคัญที่ต้องการนำเสนอตามลำดับ
- 4) สรุป (Conclusion)

5) ข้อเสนอแนะ (Suggestion)

6) เอกสารอ้างอิง (Reference) การอ้างอิงในเนื้อเรื่องใช้ระบบ APA

4. ระบบการอ้างอิงและเอกสารอ้างอิงทางวิชาการ

เอกสารที่นำมาอ้างอิงควรได้มาจากแหล่งที่มีการตีพิมพ์ชัดเจน อาจเป็นวารสาร หนังสือหรือข้อมูลทางอินเทอร์เน็ตทั้งนี้ผู้เขียนบทความต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อความถูกต้องของเอกสารอ้างอิงทั้งหมดก่อนส่งต้นฉบับผู้เขียนบทความควรตรวจสอบถึงความถูกต้องของการอ้างอิงเอกสาร เพื่อป้องกันความล่าช้าในการตีพิมพ์บทความ เนื่องจากบทความที่มีการอ้างอิงไม่ถูกต้องจะไม่ได้รับการส่งต่อเพื่อพิจารณาโดยผู้ทรงคุณวุฒิจนกว่าการอ้างอิงเอกสารจะได้รับการแก้ไขให้ถูกต้อง

1. การอ้างอิงในเนื้อหาบทความ

รูปแบบการอ้างอิงในเนื้อเรื่องและท้ายเล่มใช้วิธีการอ้างอิงระบบนาม – ปี ตามรูปแบบของ American Psychological Association (APA) ให้ใช้ระบบตัวอักษรโดยใช้วงเล็บ เปิด-ปิด แล้วระบุชื่อ-นามสกุลของผู้เขียนและเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง กำกับท้ายเนื้อความที่ได้อ้างอิง เอกสารที่อ้างอิงในบทความจะต้องปรากฏในเอกสารอ้างอิงท้ายบทความทุกรายการ และเจ้าของบทความต้องรับผิดชอบถึงความถูกต้องของเอกสารที่นำมาอ้างอิงทั้งหมด โดยรูปแบบของการอ้างอิงเอกสาร มีดังนี้

อ้างอิงจากเอกสารภาษาไทย

1) พระไตรปิฎกและอรรถกถาให้อ้างชื่อคัมภีร์เล่มที่ข้อเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระไตรปิฎกภาษาไทย/15/16/282-283), (พระไตรปิฎกพร้อมอรรถกถาแปล/16/256-320)

2) ผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างชื่อผู้แต่งเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิง เช่น (พระมหาสุทิตย์ อาภากร, 2554)

3) ผู้แต่งสองรายให้อ้างชื่อของผู้แต่งสองรายเครื่องหมายจุลภาค (,) ตามด้วยปีที่พิมพ์เครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระมหาสุทิตย์อาภากร และเชมณัฏฐ์ อินทรสุวรรณ, 2553) หากมีเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า1รายการให้ใช้

เครื่องหมายอัฒภาค (;) คั่นระหว่างรายการอ้างอิงเช่น (พระธรรมโกศาจารย์ประยูรธมมจิตโต, 2548; พระมหาหรรษา ธมฺมหาโส, 2554)

4) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างชื่อของผู้แต่งรายแรกเว้นวรรคหนึ่งครั้งเพิ่มคำว่าและ คณะเครื่องหมายทวิภาค (:) และเลขหน้าของเอกสารที่นำมาอ้างอิงเช่น (พระเทพโสภณ, ประยูร ธมมจิตโตและคณะ, 2548)

5) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงตามลำดับพยัญชนะตัวแรกของชื่อผู้แต่งเช่นเดียวกับลำดับ การอ้างอิงในส่วนเอกสารอ้างอิง

อ้างอิงจากเอกสารภาษาอังกฤษ

1) ถ้ามีผู้แต่งหนึ่งรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่ง เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และ หน้าที้นำมาอ้างอิง เช่น (Keown, 2003)

2) ถ้ามีผู้แต่งสองรายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งสองราย เครื่องหมายจุลภาค ปีที่พิมพ์ และหน้าที้นำมาอ้างอิง เช่น (Hersey & Blanchard, 2000) และให้ใช้เครื่องหมาย อัฒภาค (;) คั่นกลางระหว่างเอกสารที่นำมาอ้างอิงมากกว่า 1 เอกสาร เช่น (Keown, 2003 ; Hersey & Blanchard, 2000)

3) ถ้ามีผู้แต่งมากกว่า 2 รายให้อ้างนามสกุลของผู้แต่งรายแรกตามด้วย et al, ปีที่ พิมพ์ และหน้าที้นำมาอ้างอิง (Kaiser et al., 2008)

4) ให้เรียงลำดับการอ้างอิงชื่อผู้แต่ง

หลักเกณฑ์ทั่วไปในการพิมพ์รายการสำนักพิมพ์/โรงพิมพ์

กรณีเป็นสำนักพิมพ์หรือบริษัทให้คงไว้เฉพาะชื่อ ดังตัวอย่าง

- 1) บริษัท 21 เซ็นจูรี จำกัด ใช้ 21 เซ็นจูรี
- 2) สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ใช้ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
- 3) กรณีที่เป็นโรงพิมพ์ให้ใช้รูปแบบเต็ม เช่น โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราช

วิทยาลัย

2. เอกสารอ้างอิง

(1) พระไตรปิฎก อรรถกถา

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อพระไตรปิฎก อรรถกถา. : สถานที่พิมพ์. / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. (2539). พระไตรปิฎกฉบับภาษาไทย ฉบับมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

(2) หนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อหนังสือ.// (ครั้งที่พิมพ์).// สถานที่พิมพ์. / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์. (./ การวรรค 2 ครั้ง)

ตัวอย่าง :

พระมหาสุทนต์ อากาศโร. (2548). เครือข่าย : ธรรมชาติ ความรู้ และการจัดการ. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: พิสิษฐ์ ไทย ออฟเซต.

(3) บทความในหนังสือ

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อบรรณาธิการ (บรรณาธิการ).// ชื่อเรื่อง. / (เลขหน้าที่ย่อ).// สถานที่พิมพ์. / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

พระสุกิจ สุกจินโธ. (2559). การสร้างความคิดนามธรรมในวัฒนธรรมไทย ใน ปวีตร ว่องวีระ. ทฤษฎี และวิธีวิทยาของการวิจัยวัฒนธรรม. (หน้า 112). กรุงเทพมหานคร: อัมรินทร์.

(4) บทความจากวารสาร

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ชื่อวารสาร.// ปีที่. / (ฉบับที่). / เลขหน้าแรก ที่ตีพิมพ์-เลขหน้าสุดท้ายที่ตีพิมพ์.

ตัวอย่าง :

จิตวุฒิ หมั่นมี. (2557). การวางแผนและการติดต่อประสานงานเชิงพุทธ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, 3(1), 25-31.

(5) บทความในสารานุกรม

รูปแบบ : ผู้แต่ง.// (ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// ใน ชื่อสารานุกรม, / (เล่มที่อ้าง, หน้า เลขหน้าที่อ้าง). สถานที่พิมพ์: / สำนักพิมพ์หรือโรงพิมพ์.

ตัวอย่าง :

สนิทาอาจพันธ์. (2537). หม้อคอกควาย. ใน *สารานุกรมของใช้พื้นบ้านไทยในอดีตเขต หัวเมืองฝ่ายเหนือ*, (หน้า 274-275). กรุงเทพมหานคร: อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง.

Sturgeon, T.(1995). Sciencefiction. In *The encyclopaedia America*, (Vol. 24, pp.390-392). Danbury, CT: GrolierPress.

(6) หนังสือพิมพ์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง.// (วันที่ เดือน ปีที่พิมพ์).// ชื่อบทความ.// **ชื่อหนังสือพิมพ์**, / เลขหน้า.

ตัวอย่าง :

สุชาติ เผือกสกนธ์. (9 มิถุนายน 2549). ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง. *ผู้จัดการรายวัน*, น.13.

(7) วิทยานิพนธ์ สารนิพนธ์ การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง รายงานการวิจัย

รูปแบบ :

ชื่อผู้เขียน.// (ปีพิมพ์).// **ชื่อวิทยานิพนธ์**.// ระดับวิทยานิพนธ์/สารนิพนธ์/หรือการค้นคว้าแบบอิสระ/ชื่อมหาวิทยาลัย

ตัวอย่าง:

สัมฤทธิ์ ต่อสติ. (2542). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการดำเนินงานของสถานบริการสาธารณสุขเขตเมือง กรณีศึกษาศูนย์: แพทย์ชุมชนเมือง พระนครศรีอยุธยา* วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล.

(8) สัมภาษณ์

รูปแบบ:

ชื่อผู้ที่ได้รับการสัมภาษณ์. //(ปี). //ตำแหน่ง. /สัมภาษณ์. วัน เดือน.

ตัวอย่าง :

พระพรหมบัณฑิต(ประยูร ธมฺมจิตฺโต), ศ.ดร..(2558). อธิการบดี, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. สัมภาษณ์. 18 เมษายน.

(9) สื่อออนไลน์

รูปแบบ :

ผู้แต่ง. //(วันที่ เดือน ปีที่เผยแพร่). //ชื่อบทความ. //สืบค้นเมื่อ วันที่ เดือน ปี, /จาก แหล่งที่อยู่ไฟล์ (URL)

ตัวอย่าง :

พระศรีคัมภีรญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). *การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุษาคเนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ*. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?artide_id=1304&articlegroup_id=274

Doyle, M. W.. (22 June 2004). *Liberal Internationalism:Peace, War and Democracy*. Retrieved September 2, 2013, from http://www.nobelprize.org/nobel_prizes/themes/peace/doyle/index.html

ตัวอย่างเอกสารอ้างอิง

เอกสารอ้างอิง

พระธรรมโกศาจารย์ (ประยูร ธมฺมจิตฺโต). (2548). *โลกทัศน์ชาวพุทธ*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระพรหมคุณาภรณ์ (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *การแพทย์ยุคใหม่ในพุทธทัศน์*. (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพมหานคร: สหธรรมิก.

พงศ์สานต์ พิทักษ์มหาเถร. (2538). *ชาวบ้านกับช่องทางประกอบธุรกิจท่องเที่ยว แนวคิดในการจัดตั้งสหกรณ์บริการนำเที่ยวแนวอนุรักษ์แห่งประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร: สถาบัน

พระปกเกล้า.

โกนิญฐ์ ศรีทอง.(2558). การบูรณาการภูมิปัญญาพระพุทธศาสนากับการเสริมสร้างความสมดุลของระบบนิเวศวิทยาชุมชน. สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

พระศรีคัมภีร์ญาณ (สมจินต์ สมมาปญโญ). (1 พฤษภาคม 2555). การจัดการศาสนาและวัฒนธรรมในอุซาคาเคนย์เพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสันติ. สืบค้นเมื่อ 4 กันยายน 2556, จาก http://www.mcu.ac.th/site/artidecontent_desc.php?article_id=1304&articlegroup_id=274

มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.(2535). พระไตรปิฎกฉบับภาษาบาลี ฉบับมหาจุฬาทศปิฎก 2500. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550. ราชกิจจานุเบกษา เล่ม 124 ตอนที่ 47 ก, 24 สิงหาคม 2550.

Boo Elizabeth. (1990). *Ecotourism: The Potentials and Pitfalls*. Vol.1 and 2. World Wildlife Fund. Washington, D.C.

Kiarash, A. (2007). Human Dignity in Islamic Bioethics. *The Iranian Journal of Allergy*, 6 (5), 25-28.

5. หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความเพื่อได้รับการตีพิมพ์

1. ส่งด้วยตนเองหรือทางไปรษณีย์ เอกสารประกอบด้วย

1) ต้นฉบับ จำนวน 3 ชุด จำแนกเป็น

- ต้นฉบับที่ไม่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 2 ชุด

- ต้นฉบับที่ระบุชื่อผู้แต่ง จำนวน 1 ชุดเอกสารต้องระบุรายละเอียดของ

ผู้เขียนบทความ (Author(s)) ได้แก่ ชื่อ ตำแหน่งและสังกัด หรือวุฒิการศึกษาสูงสุด อย่างใดอย่างหนึ่ง โดยให้มีทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เฉพาะผู้รับผิดชอบบทความ (Corresponding Author) ให้ระบุที่อยู่ เบอร์โทรศัพท์ หรือ E-mail ที่สามารถติดต่อได้ ในกรณีที่ต้นฉบับดังกล่าวมาจากหรือเป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์หรือหลักสูตร การศึกษา โปรดระบุชื่อหลักสูตรและสถาบันการศึกษาให้ชัดเจน

2) แผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น (ระบุชื่อบทความและชื่อผู้เขียน)

3) แบบเสนอผลงานเพื่อตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

- แบบฟอร์มเสนอผลงานเพื่อได้รับการตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

- แบบฟอร์มสมัครสมาชิกวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

4) รูปถ่าย 1 นิ้ว จำนวน 1 รูป (ถ่ายหน้าตรง)

ส่งต้นฉบับบทความเพื่อเสนอตีพิมพ์ในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมกองบรรณาธิการวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

เลขที่ 3/3 หมู่ที่ 5 ตำบลมะม่วงสองต้น อำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช รหัสไปรษณีย์ 80000

2. ส่งทางจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ แนบไฟล์ต้นฉบับ (File attachment) ในรูปแบบ MS Word ส่งมายัง E-mail: tak.punyada@gmail.com เมื่อได้รับการยืนยันจากกองบรรณาธิการ พิจารณาให้ตีพิมพ์ลงในวารสารแล้ว ผู้เขียนจะต้องส่งแผ่นซีดีบรรจุข้อมูลต้นฉบับ จำนวน 1 แผ่น มายังกองบรรณาธิการเพื่อนำเข้าสู่กระบวนการตีพิมพ์ต่อไป

3. การส่งในระบบ (Online Submission) สามารถส่งเข้าระบบออนไลน์ได้เว็บไซต์ของวารสารมหาวิทยาลัยนครพนมได้ที่ <http://www.ojs.mcu.ac.th/index.php/mnpr> เมื่อส่งเข้าระบบสำเร็จให้สแกนและส่งแบบฟอร์มทาง Email : tak.punyada@gmail.com

6. ขั้นตอนการนำบทความลงตีพิมพ์ลงในวารสารมหาวิทยาลัยนครพนม

ต้นฉบับบทความที่เสนอเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารให้อยู่ในรูปแบบของไฟล์เอกสาร *.doc ของ Microsoft Word หรือเทียบเท่า หากต้นฉบับประกอบด้วยภาพ ตาราง หรือสมการ ให้ส่งแยกจากไฟล์เอกสาร ในรูปแบบไฟล์รูปภาพ ในสกุล *.PDF*.JPG*.GIF หรือ *.bmp ความยาวของต้นฉบับต้องไม่เกิน 15 หน้า (รวมบทคัดย่อ ภาพ ตารางและเอกสารอ้างอิง)กองบรรณาธิการจะพิจารณาบทความเบื้องต้น เกี่ยวกับความถูกต้องของรูปแบบทั่วไป ถ้าไม่ผ่านการพิจารณาจะส่งกลับไปแก้ไข ถ้าผ่านจะเข้าสู่การพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิเมื่อผลการประเมินผ่านหรือไม่ผ่านหรือมีการแก้ไข จะแจ้งผลให้ผู้เขียนทราบ โดยการพิจารณาบทความเพื่อลงตีพิมพ์ได้จะคำนึงถึงความหลากหลายและความเหมาะสม

7. สิทธิของบรรณาธิการ

ในกรณีที่กองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งได้รับเชิญให้เป็นผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินบทความมีความเห็นว่าควรแก้ไข กองบรรณาธิการจะส่งคืนเพื่อให้เจ้าของบทความแก้ไข โดยจะยึดถือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิผู้ตรวจประเมินเป็นเกณฑ์หลัก และหรือขอสงวนสิทธิ์ที่จะพิจารณาไม่ตีพิมพ์ ในกรณีที่รายงานการวิจัย บทความทางวิชาการหรือบทความวิจัยไม่ตรงกับแนวทางของวารสารมหาคุฬานาครทรรศน์หรือไม่ผ่านการพิจารณาของกองบรรณาธิการหรือผู้เชี่ยวชาญเมื่อบทความที่ได้รับการตีพิมพ์ผู้เขียนจะได้รับวารสาร ฉบับที่นำบทความลงตีพิมพ์ผลงานจำนวน 1 ฉบับพร้อมกับหนังสือรับรองการตีพิมพ์บทความในวารสารมหาคุฬานาครทรรศน์